

А. С. Амеліна

ДОГОВІРНЕ ПРАВО

Договірне право

ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ДОГОВІРНЕ ПРАВО

Практикум

Ірпінь
2022

УДК 347.132(075.8)

ББК 67.304.201я73

А 61

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 4 від 27 жовтня 2022 р.)*

Рецензенти:

Костюченко О. Є., д-р юрид. наук, професор провідний науковий співробітник відділу забезпечення інтеграції академічної та університетської правової науки та розвитку юридичної освіти Київського регіонального центру Національної академії правових наук України;

Рябченко Ю. Ю., д-р юрид. наук, професор, професор кафедри приватного права.

Амеліна А. С.

А 61 Договірне право : практикум / А. С. Амеліна. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. – 244 с.
ISBN 978-966-337-670-7

Практикум «Договірне право» розроблений відповідно до програми курсу. Є виданням, у якому висвітлені актуальні питання договірного права з врахуванням різноманітних практичних завдань для здобувачів. Він складається із запитань для самоконтролю знань, тестових завдань, задач, творчих завдань, словника юридичних термінів та рекомендованої літератури.

Запитання для самоконтролю знань у практикумі передбачені з метою перевірки у здобувачів вищої освіти теоретичних знань, вміння наводити приклади, аналізувати правові та наукові джерела.

Запропонований практикум розраховано на здобувачів і викладачів, аспірантів, науковців, широке коло зацікавлених осіб. Він спрямований на спонукання його читачів до творчого, креативного мислення, розвитку практичних навичок.

УДК 347.132(075.8)

ББК 67.304.201я73

© Амеліна А. С., 2022

ISBN 978-966-337-670-7

© Державний податковий університет, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
-----------------	---

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Поняття та загальна характеристика договірних відносин України	7
Тема 2. Поняття та загальна характеристика договору	17
Тема 3. Порядок укладення, зміни та припинення договору	35
Тема 4. Виконання договірних зобов'язань	47
Тема 5. Способи забезпечення виконання зобов'язань	59
Тема 6. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань	77

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ДОГОВОРІВ

Тема 7. Договори про передачу майна у власність	94
Тема 8. Договори про передачу майна у користування	121
Тема 9. Договори про виконання робіт	143
Тема 10. Договори про надання послуг	165
Тема 11. Договори про спільну діяльність	215

ПИТАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	230
-----------------------------------	-----

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	234
----------------------------------	-----

ПЕРЕДМОВА

Вивчення дисципліни «Договірне право» викликано необхідністю набуття системи правових знань, невід'ємно пов'язаних з професійною юридичною діяльністю. Воно сприятиме розвитку творчих навиків щодо правового забезпечення економічних процесів, визначення відповідності дій господарюючих суб'єктів і фізичних осіб вимогам чинного законодавства, яке регламентує порядок укладання, виконання та припинення господарських і цивільно-правових договорів.

Метою навчальної дисципліни «Договірне право» є формування системи знань про поняття, предмет і методи навчальної дисципліни «Договірне право», огляд джерел та їх основних інститутів, набуття студентами навичок роботи з нормативним матеріалом, уміння вирішувати конкретні правові ситуації, які виникають у сфері договірних відносин, на базі національного та міжнародного законодавства.

Предметом навчальної дисципліни «Договірне право» є сукупність норм, що унормовують діяльність учасників договірних відносин, насамперед суб'єктів господарювання, система нормативних актів, що містять відповідні норми та регулюють порядок укладення, зміни і розірвання окремих видів договорів.

Завданням дисципліни «Договірне право» є: вивчення понять, предмета й основних принципів договірного права України; аналіз основних джерел договірного права України; правовий аналіз основних інститутів договірного права України; вивчення порядку укладання та виконання господарських договорів за чинним законодавством України; визначення поняття і змісту господарських договорів; правовий аналіз окремих видів договорів.

Тому з метою кращого засвоєння лекційного матеріалу, знань, що були здобуті під час самостійного опрацювання літератури, нормативних актів, судової практики та інших джерел, а також вироблення у студентів умінь застосовувати в практичній діяльності набуті знання та норми права, автором було підготовлено практикум «Договірне право». Актуальність і своєчасність

практикуму обумовлена ще й недостатньою кількістю сучасних вітчизняних практичних посібників з «Договірного права» для поглибленого вивчення дисципліни.

Практикум з «Договірного права» розроблений відповідно до програми курсу. Це видання, у якому висвітлені актуальні питання договірного права з врахуванням різноманітних практичних завдань для здобувачів. Він складається із запитань для самоконтролю знань, тестових завдань, задач, творчих завдань, словника юридичних термінів та рекомендованої літератури.

Запитання для самоконтролю знань у практикумі передбачені з метою перевірки у здобувачів вищої освіти теоретичних знань, вміння наводити приклади, аналізувати правові та наукові джерела.

У навчальній практиці перевірки знань здобувачів значного поширення набули тести. У практикумі передбачено закриті тести (із запропонованими відповідями, де є правильною тільки одна).

Запропоновані практичні задачі передбачають не тільки формування базових навичок щодо їх розв'язання, але й спонукають здобувачів до аналізу в аспекті набутих знань, а також до вдосконалення професійної компетенції. Вони покликані забезпечити глибоке освоєння матеріалу, вміння реалізовувати положення законодавства в конкретних життєвих ситуаціях. У зв'язку з цим кожна тема включає в себе вирішення практичних задач, що формують у здобувачів розуміння процесу реалізації правових норм на практиці. Крім того, це також форма перевірки теоретичних знань здобувачів, їх удосконалення і закріплення.

Вирішення творчого завдання вимагає від здобувача застосування раніше засвоєних знань та вмінь у новій ситуації, їх комбінацію, побудову їх на основі способу розв'язання, бачення нової проблеми у традиційній ситуації.

Здобувачам пропонуються різні варіанти творчих завдань на дослідження проблем правового регулювання, складання алгоритму дій, дослідження судової практики, складання правових документів, написання доповідей, рефератів тощо.

У практикумі до кожної теми передбачений словник юридичних термінів. Його складено на допомогу здобувачам для кращого засвоєння ними найуживаніших юридичних термінів.

Він розкриває зміст основних наукових понять і правових категорій, тобто понятійний апарат. Для зручності поняття і категорії подаються за алфавітом.

До кожної теми практикуму наведено перелік основних нормативно-правових актів і рекомендованих джерел, який може бути використаний здобувачами для виконання завдань і запитань для самоконтролю, під час розв'язання задач, тестів, творчих завдань, а також сприятиме формуванню у них цілісного уявлення про актуальні питання «Договірного права».

Запропонований практикум розраховано на здобувачів і викладачів, аспірантів, науковців, широке коло зацікавлених осіб. Він спрямований на спонукання його читачів до творчого, креативного мислення, розвитку практичних навичок.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО РЕГУЛЮВАННЯ

ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН

ТЕМА 1

ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

ДОГОВІРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

План

1. Поняття договірної права.
2. Принципи договірної права.
3. Джерела договірної права.
4. Система договірної права.

Питання для самоконтролю

1. Предмет договірної права.
2. Метод договірної права.
3. Випадки обмеження свободи договору.
4. Класифікація джерел договірної права.

Тести

1. ... – це система правових норм, що регулюють договірні відносини:

- а) оферта;
- б) договірне право;
- в) договір;
- г) цивільне право.

2. Однією з основних засад цивільного права закріплено свободу договору (ст. 3 ЦК України), яка полягає, зокрема, у тому, що сторони є вільними:

- а) в укладенні договору;
- б) виборі контрагента;
- в) встановленні видів та меж відповідальності за невиконання або неналежне виконання договірних зобов'язань;
- г) усі відповіді є правильними.

3. На договори як вид угод поширюються загальні положення глави ... Цивільного кодексу України про форму та інші умови дійсності угод, підстави і наслідки визнання їх недійсними:

- а) першої;
- б) другої;
- в) третьої;
- г) четвертої.

4. Односторонній договір – це:

- а) договір, у якому одна сторона має лише суб'єктивні права, а інша – лише суб'єктивні обов'язки;
- б) договір, у якому обидві сторони мають права та обов'язки;
- в) дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами;
- г) дія однієї сторони, яка може бути представлена однією особою.

5. Що включає в себе зміст договору:

- а) права та обов'язки сторін;
- б) умови, визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів законодавства;
- в) умови щодо відповідальності сторін;
- г) істотні умови.

6. Договори, під час укладання яких сторонам відоме співвідношення та обсяг прав і обов'язків сторін, називаються:

- а) алеаторними;
- б) акцесорними;
- в) змішаними;
- г) міновими.

7. Активна множинність у зобов'язанні передбачає:

- а) участь декількох осіб на стороні боржника;
- б) участь декількох осіб на стороні кредитора;
- в) участь декількох осіб на стороні кредитора та декілька осіб на стороні боржника;
- г) виконання обов'язку боржника поручителем або заставодавцем.

8. Участь декількох осіб на стороні боржника називається:

- а) активною множинністю;
- б) новацією;
- в) пасивною множинністю;
- г) змішаною множинністю.

9. У системі договірної права виділяють загальне положення про договори, що включає в себе:

- а) поняття договору та його види;
- б) принципи договірної права;
- в) порядок укладання, зміни або розірвання договорів;
- г) усі відповіді є правильними.

10. Договірні зобов'язання класифікуються за ознаками, які характеризують ... укладання певного договору:

- а) зміст;
- б) предмет;
- в) юридичну мету;
- г) істотні умови.

11. У якій формі має бути укладений попередній договір:

- а) в усній;
- б) у нотаріально посвідченій;
- в) у формі, встановленій для основного договору, а якщо форма основного договору не встановлена – у письмовій;
- г) у формі, встановленій для основного договору, а якщо форма основного договору не встановлена – в усній.

12. Договірне право включає ті норми загальних положень Цивільного кодексу України, які визначають:

- а) правовий статус фізичних осіб;
- б) правовий статус юридичних осіб, інших суб'єктів цивільного права;
- в) положення про представництво, довіреність, позовну давність;
- г) усі відповіді є правильними.

13. За критерієм розподілу між сторонами прав та обов'язків договір може бути:

- а) судовий;
- б) конкурентний;
- в) багатосторонній;
- г) неконкурентний.

14. Способом укладення договору, який передбачає визначений суб'єктний склад майбутнього договору, що підтверджується адресуванням оферти конкретному суб'єкту(ам), є:

- а) судовий;
- б) конкурентний;
- в) спеціальний;
- г) неконкурентний.

15. За способом узгодження змісту договору розділяють на порядок укладення договору:

- а) спеціальний;
- б) конкурентний;
- в) односторонній;
- г) неконкурентний.

16. Умовами, які можуть не зазначатися безпосередньо в договорі, але розуміється, що мають бути виконанні, є:

- а) спеціальні;
- б) звичайні;
- в) істотні;
- г) реальні.

17. За ступенем свободи волевиявлення договори можуть бути:

- а) спеціальні та типові;
- б) договорами, які укладені на основі вільного волевиявлення;
- в) конкурентні;
- г) реальні.

18. Істотні умови договору поділяються на:

- а) умови про предмет договору;
- б) умови, що визначені в наступних статтях закону для окремих видів договорів як істотні або необхідні;
- в) умови, які є суттєвими для однієї із сторін й мають бути погоджені (прийняті) іншою стороною договору;
- г) усі відповіді є правильними.

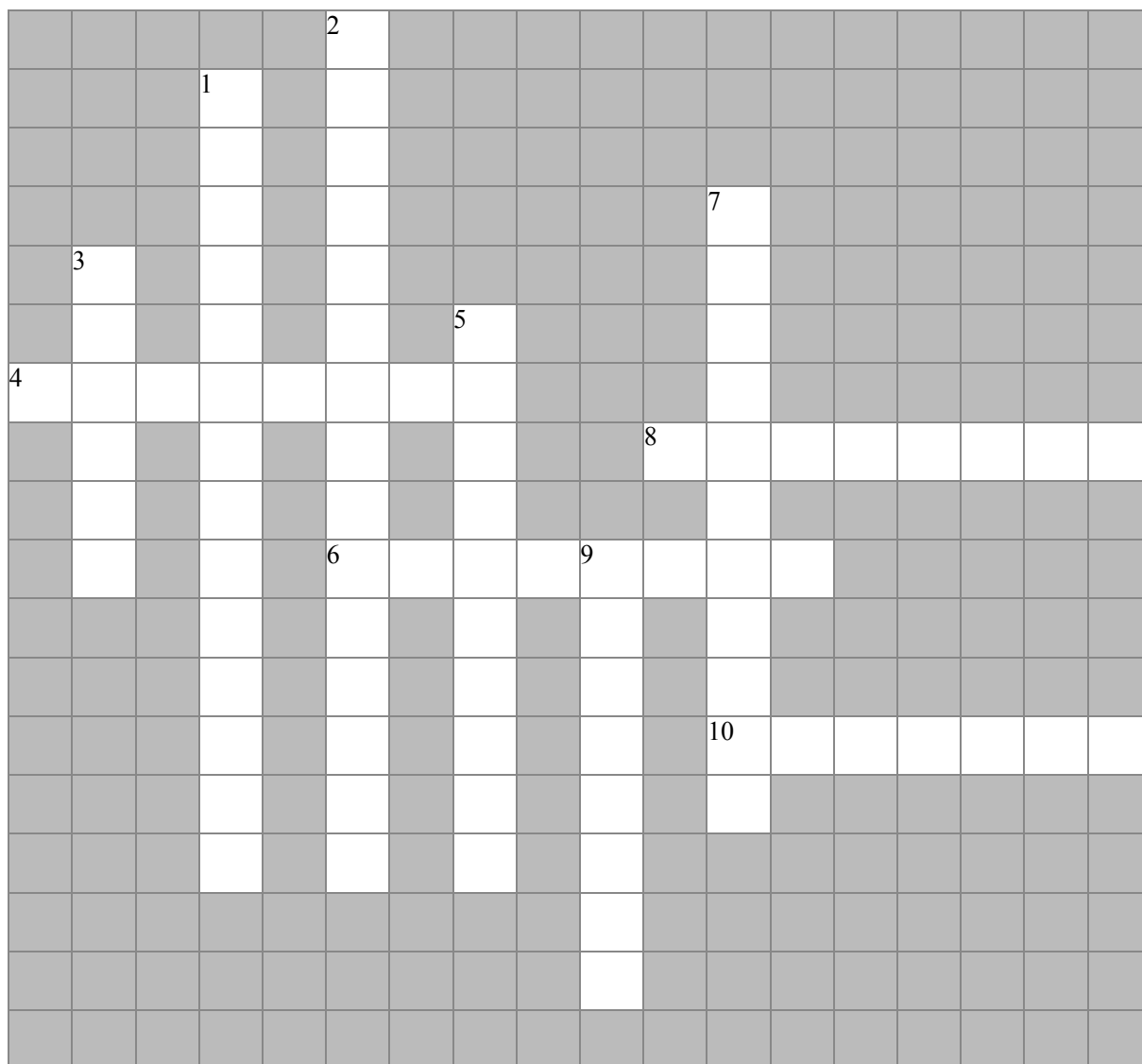
19. Договір, у якому містяться елементи різних договорів, називається:

- а) спеціальним;
- б) звичайним;
- в) змішаним;
- г) комплексним.

20. Зміна ціни в договорі після його виконання:

- а) допускається;
- б) не допускається;
- в) допускається лише у випадках і на умовах, встановлених договором або законом;
- г) допускається, але лише за домовленістю сторін.

Кросворд

Питання

1. До договорів, що укладаються більш ніж двома сторонами (... договори), застосовуються загальні положення про договір, якщо це не суперечить багатосторонньому характеру цих договорів.

2. Принципами договірної права є, зокрема, принцип свободи договору; принцип ... (рівності).

3. Предметом договірної права є суспільні відносини, пов'язані з укладенням, ... , виконанням або припиненням договорів.

4. Як називаються договори, під час укладання яких сторонам відоме співвідношення та обсяг прав і обов'язків сторін?

5. Договірне право – це система правових норм, що регулюють договірні відносини; інститут ряду галузей законодавства (... , трудового, екологічного тощо).

6. За ступенем свободи волевиявлення договори можуть бути договорами, які укладені на основі ... волевиявлення.

7. Сторони є вільними в укладенні договору, виборі ... та визначенні умов договору, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.

8. У системі договірного права виділяють загальне положення про договори, що включає в себе: поняття договору та його види, ... договірного права, порядок укладання, зміни або розірвання договорів.

9. Договірні зобов'язання класифікують за ознаками, що характеризують правовий ... укладення певного договору.

10. На договори як вид угод поширюються загальні положення глави ... Цивільного кодексу України про форму та інші умови дійсності угод, підстави і наслідки визнання їх недійсними.

Словник юридичних термінів

Договірне право – це системно упорядкована сукупність правових норм, розміщених у ЦК України, інших актах законодавства та норм-вимог, розміщених в інших джерелах права, які встановлюють: принципи договірних відносин; правила та порядок укладення договору; зміст договору, тобто права й обов'язки сторін; порядок виконання договірних зобов'язань; правові наслідки неналежного виконання (невиконання) договірних зобов'язань і способи захисту порушених прав сторін договору.

Джерела договірного права – це способи зовнішнього вираження і закріплення правових норм, які засвідчують їх загальнообов'язковість і на підставі яких здійснюється встановлення та регулювання договірних відносин.

Звичай ділового обороту – правило поведінки, яке не встановлене актами цивільного законодавства, але є усталеним у сфері ділового обороту.

Методи договірного права – це способи і прийоми, за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин, що входять у предмет договірного права.

Предмет договірного права – це суспільні відносини, що пов'язані з укладенням, зміною, виконанням чи припиненням договорів, зокрема господарських (підприємницьких) договорів.

Принципи договірнього права – основні керівні засади (основні ідеї), які знаходять своє закріплення у нормах договірнього права.

Принцип свободи договору – це свобода в укладенні договору, тобто відсутність будь-яких примусів щодо того, вступати суб'єктам у договірні відносини чи ні; свобода вибору характеру договору, що укладається, а це означає, що сторони самі для себе вирішують, який саме договір їм укладати; вільний вибір контрагента за договором, тобто сторони шукатимуть того контрагента, який максимально підходить їм за певними ознаками; вільний вибір умов договору, що означає, що сторони на власний розсуд визначають зміст цього договору, формують конкретні умови тощо.

Система договірнього права – структура, елементами якої є цивільно-правові норми та інститути, розміщені у певній послідовності.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (у редакції від 30.09.2022) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.11.2019).

2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 (у редакції від 19.07.2017) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 18.12.2019).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.12.2019).

4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2-х т. Т. II / О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, Ю. О. Заїка та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. 5-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2013. 1 090 с.

Допоміжна література

1. Бесяневич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти). К.: Юрінком Інтер, 2014. 592 с.
2. Бесяневич О. А. Договір як засіб саморегуляції господарських відносин: загальна характеристика. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2015. № 8. С. 40–48.
3. Бєрвєно С. М. Проблеми договірного права України: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006. 392 с.
4. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві: (заг. положення): навч. посіб. К.: Юстiніан, 2007. 280 с.
5. Цивільне право України. Особлива частина. Договірні зобов'язання: навч. посіб. / І. Е. Берестова, С. С. Бичкова, І. А. Бірюков та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 348 с.
6. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві. К.: Юрінком Інтер, 2005.
7. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. Кн. первая. Общие положения. 3-е изд., стереотип. М.: Статут, 2001.
8. Зобов'язальне право: теорія і практика / за ред. О. В. Дзєри. К.: Юрінком Інтер, 1998.
9. Ігнатенко В. Договірні та позадоговірні зобов'язання. *Підприємництво, госп-во і право*. 2002. № 11. С. 7–9.
10. Корєцький А. Д. Теоретико-правовые основы учения о договоре. СПб.: Юрид. центр Пресс, 2001.
11. Луць А. В. Свобода договору в цивільному праві України. К.: Школа, 2004.
12. Луць В. В. Контракти у підприємницькій діяльності. К.: Юрінком Інтер, 2001.
13. Луць В. В. Цивільний та господарський договори: співвідношення понять за Цивільним та Господарським кодексами України. *Акт. проблеми господ. права*: зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу від 16 груд. 2004 р. К.: НДІ приват. права і підприємництва АПРН України, 2005.

14. Сібільов М. Цивільно-правовий договір в механізмі правового регулювання суспільних відносин у сфері приватного права. *Юридичний вісник*. 2002. № 3. С. 105–109.

15. Теоретичні засади нового цивільного законодавства України / Я. М. Шевченко, Ю. Л. Бошицький, А. Ю. Бабаскін та ін. *Актуальні проблеми цивіл. права і цивіл. процесу в Україні*. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005.

ТЕМА 2

ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ

План

1. Поняття, сутність та значення цивільно-правового договору.
2. Види цивільно-правових договорів.
3. Зміст цивільно-правового договору.
4. Порядок укладення договору.
5. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов.
6. Тлумачення умов договору.
7. Підстави для зміни або розірвання договору.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «договір».
2. У чому полягає значення договору?
3. Назвіть функції договору.
4. Назвіть види договорів.
5. Охарактеризуйте порядок укладення договору.
6. Дайте визначення оферти.
7. Дайте визначення акцепту.
8. Охарактеризуйте вимоги законодавства щодо дотримання форми договору.
9. Охарактеризуйте зміст договору.
10. Назвіть істотні умови договору.
11. Назвіть правові наслідки недотримання форми договору.
12. Як здійснюється тлумачення умов договору?
13. Момент укладення договору.
14. Пропозиція укласти договір.
15. Порядок прийняття пропозиції.
16. Місце укладення договору.
17. Що таке свобода договору?
18. Охарактеризуйте публічний договір.
19. Охарактеризуйте договір приєднання.
20. Охарактеризуйте попередній договір.
21. Охарактеризуйте договір на користь третьої особи.

22. Проаналізуйте порядок укладання, зміни і розірвання договорів.

23. Які правові наслідки зміни або розірвання договору?

24. Які особливості договору на користь третьої особи?

25. Охарактеризуйте порядок зміни та розірвання договору приєднання.

26. Охарактеризуйте порядок зміни та розірвання нотаріально посвідченого договору.

27. Охарактеризуйте випадки одностороннього розірвання договору за Цивільним кодексом України.

28. Назвіть основні види односторонньої відмови від договору.

29. Проаналізуйте види односторонньої відмови від нотаріально посвідченого договору.

30. Назвіть випадки односторонньої відмови від договору за Цивільним кодексом України.

31. Проаналізуйте наслідки неналежного виконання попереднього договору.

32. Порядок продовження чинності договору.

Тести

1. Договір – це:

а) домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну і припинення цивільних прав та обов'язків;

б) домовленість двох сторін, спрямована на припинення цивільних обов'язків;

в) домовленість двох юридичних осіб, спрямована на встановлення цивільних прав;

г) домовленість двох або більше сторін, спрямована на одержання прибутку.

2. Змістом договору є:

а) права та обов'язки сторін;

б) умови щодо відповідальності сторін;

в) умови, визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів законодавства;

г) істотні умови.

3. Залежно від юридичної спрямованості та послідовності досягнення цілей договори поділяють на:

- а) довготривалі та короткотривалі;
- б) реальні та консенсуальні;
- в) оплатні та безоплатні;
- г) основні та попередні.

4. За змістом діяльності розрізняють такі типи договорів:

- а) майнові та організаційні;
- б) односторонні та двосторонні;
- в) реальні та консенсуальні;
- г) оплатні та безоплатні.

5. За ознаками наявності чи відсутності зустрічного задоволення договори поділяють на:

- а) реальні та консенсуальні;
- б) оплатні та безоплатні;
- в) майнові та організаційні;
- г) основні та попередні.

6. Договір-приєднання не може бути змінений або розірваний на вимогу сторони, яка приєдналася, якщо:

- а) вона позбавляється прав, які зазвичай мала;
- б) договір виключає чи обмежує відповідальність іншої сторони за порушення зобов'язання;
- в) договір містить умови, явно обтяжливі для сторони, яка приєдналася;
- г) немає правильної відповіді.

7. У яких випадках відповідь на пропозицію укладення договору вважається акцептом:

- а) у випадках беззастережного прийняття пропозицій у належній формі;
- б) у випадках направлення підписаного проєкту договору з протоколом розбіжностей;
- в) з моменту направлення пропозиції потенційному контрагенту;
- г) у випадках згоди укласти договір на інших умовах.

8. З якого моменту договір вважається укладеним:

- а) коли між сторонами у відповідній формі досягнуто згоди з усіх істотних умов;
- б) коли передано майно;
- в) коли складено письмовий акт про виконання попередніх умов договору;
- г) коли є треті особи, які у разі необхідності можуть засвідчити фактичне укладення договору.

9 За розподілом прав та обов'язків між сторонами договори поділяють на:

- а) довготривалі та короткотривалі;
- б) майнові та організаційні;
- в) односторонні та двосторонні;
- г) оплатні та безоплатні.

10. За моментом у часі, коли договір вважається укладеним, договори поділяють на:

- а) майнові та організаційні;
- б) реальні та консенсуальні;
- в) оплатні та безоплатні;
- г) основні та попередні.

11. Залежно від підстав укладення договори поділяють на:

- а) вільні та обов'язкові;
- б) майнові та організаційні;
- в) попередні та наступні;
- г) прості та складні.

12. Публічним є договір, в якому:

- а) одна сторона (підприємець) взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожному, хто до неї звернеться;
- б) одна сторона (підприємець) взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг тільки за зверненням до неї фізичної особи;

- в) одна сторона (підприємець) взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг тільки за зверненням до неї юридичної особи;
- г) усі відповіді правильні.

13. Залежно від визначеності предмета виконання розрізняють договірні зобов'язання:

- а) однотипні та багатотипні;
- б) прості та складні;
- в) факультативні та альтернативні;
- г) усі відповіді неправильні.

14. Концепції класифікації цивільно-правових договорів за універсальними критеріями можна поділити на:

- а) одноступеневі та багатоступеневі;
- б) універсальні та альтернативні;
- в) односкладові;
- г) багатоскладові.

15. Як називаються умови договору, які погоджені сторонами у відступ від положень диспозитивних норм і, як правило, не притаманні договорам цього виду:

- а) випадкові;
- б) істотні;
- в) звичайні;
- г) типові.

16. Як називається пропозиція укласти договір:

- а) оферта
- б) акцепт;
- в) оферент;
- г) акцептант.

17. Як називається сторона, яка зробила пропозицію укласти договір:

- а) оферта;
- б) акцепт;
- в) оферент;
- г) акцептант.

18. Як називається сторона, яка прийняла пропозицію укласти договір:

- а) оферта;
- б) акцепт;
- в) оферент;
- г) акцептант.

19. Сторони якого договору зобов'язуються впродовж певного строку (у певний термін) укласти договір у майбутньому на визначених умовах:

- а) основного;
- б) договору про наміри;
- в) попереднього;
- г) договору на користь третьої особи.

20. Оферта – це:

- а) прийняття пропозиції укласти договір;
- б) пропозиція укласти договір;
- в) відмова від пропозиції укласти договір;
- г) строк для відповіді на пропозицію укласти договір.

21. Місцем укладення договору є:

- а) місце проживання фізичної особи або місцезнаходження юридичної особи, яка дала згоду укласти договір;
- б) місце проживання фізичної особи або місцезнаходження юридичної особи, яка зробила пропозицію укласти договір, якщо інше не встановлено договором;
- в) місце підписання договору;
- г) місце проживання фізичної особи або місцезнаходження юридичної особи, яка зробила пропозицію укласти договір.

22. Договір, у якому боржник зобов'язаний виконати свій обов'язок на користь третьої особи, яка встановлена або невстановлена у договорі:

- а) публічний;
- б) попередній;
- в) на користь третьої особи;
- г) приєднання.

23. Договір може бути розірваний:

- а) якщо має місце істотна зміна обставин;
- б) якщо його укладення пов'язане з корупційним діянням, що встановлено судом;
- в) у будь-якому випадку;
- г) якщо він є фіктивним.

24. Якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору, то договір є:

- а) укладеним;
- б) виконаним;
- в) публічним;
- г) приєднанням.

25. Договір є укладеним, якщо:

- а) сторони його підписали;
- б) сторони нотаріально посвідчили договір;
- в) сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору;
- г) сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору.

26. Зміна або розірвання договору вчиняється у:

- а) такій самій формі, що й договір, що змінюється або розривається;
- б) у письмовій формі і нотаріально посвідчується;
- в) у простій письмовій формі;
- г) такій самій формі, що й договір, що змінюється або розривається, якщо інше не встановлено договором або законом чи не впливає із звичаїв ділового обороту.

27. Якщо сторони не досягли згоди щодо приведення договору у відповідність з обставинами, які істотно змінилися, або щодо його розірвання, договір може бути змінений за рішенням суду на вимогу заінтересованої сторони за наявності одночасно таких умов:

а) у момент укладення договору сторони виходили з того, що така зміна обставин не настане;

б) зміна обставин зумовлена причинами, які заінтересована сторона не могла усунути після їх виникнення при всій турботливості та обачності, які від неї вимагалися;

в) виконання договору порушило б співвідношення майнових інтересів сторін і позбавило б заінтересовану сторону того, на що вона розраховувала під час укладення договору;

г) які визначені у пунктах а), б), в).

28. Змішаний договір – це договір:

а) зміст якого становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін;

б) у якому містяться елементи різних договорів;

в) окремі умови якого визначаються відповідно до типових умов договорів;

г) який сторони мають укласти у майбутньому.

29. Якщо договір змінений або розірваний у зв'язку з істотним порушенням договору однією із сторін, інша сторона може вимагати:

а) відшкодування збитків, завданих зміною або розірванням договору;

б) передання відступного;

в) зарахування зустрічних вимог;

г) заміни старого зобов'язання за договором новим зобов'язанням.

30. Чи можлива одностороння відмова від виконання зобов'язання й одностороння зміна умов договору:

- а) можлива тільки у випадках, передбачених законодавством;
- б) одностороння відмова від виконання зобов'язання заборонена законом;
- в) можлива, якщо впродовж місячного строку інша сторона не надасть відповіді на вимогу контрагента;
- г) якщо інша сторона поклала виконання зобов'язання на третю особу.

31. Договір укладається:

- а) тільки у письмовій формі;
- б) тільки у письмовій формі з обов'язковим нотаріальним посвідченням;
- в) у письмову форму, а в усній – тільки у випадках, передбачених актами цивільного законодавства;
- г) у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлені законом.

Задачі

Задача 1

Між громадянином А. та громадянином Т. був укладений договір позики грошей на суму 5 тис. грн. Сторони домовилися між собою про нотаріальне посвідчення договору. Однак, коли вони звернулися до нотаріуса, то їм було відмовлено у зв'язку з тим, що такий договір не підлягає нотаріальному посвідченню.

Назвіть усі форми договору. Чи може бути зазначений договір посвідчений нотаріально? Відповідь обґрунтуйте відповідно до чинного законодавства.

Задача 2

Між громадянином Т. та громадянином Ю. було укладено попередній договір купівлі-продажу квартири. У договорі було зазначено, що основний договір має бути укладено 20.12.2019. За тиждень до зазначеної дати продавець гр. Т. повідомив покупця гр. Ю., що він передумав укласти основний договір купівлі-продажу у зв'язку з тим, що йому та його сім'ї наразі потрібна ця квартира для проживання. Гр. Ю. був обурений такою відмовою, тому що довго вів переговори з банком про отримання кредиту на купівлю житла й уже отримав згоду банку на кредит. Це забрало в нього багато часу. Крім того, ціни на ринку нерухомості зросли, і тепер така квартира коштує більшу суму.

Проаналізуйте цю ситуацію відповідно до чинного законодавства.

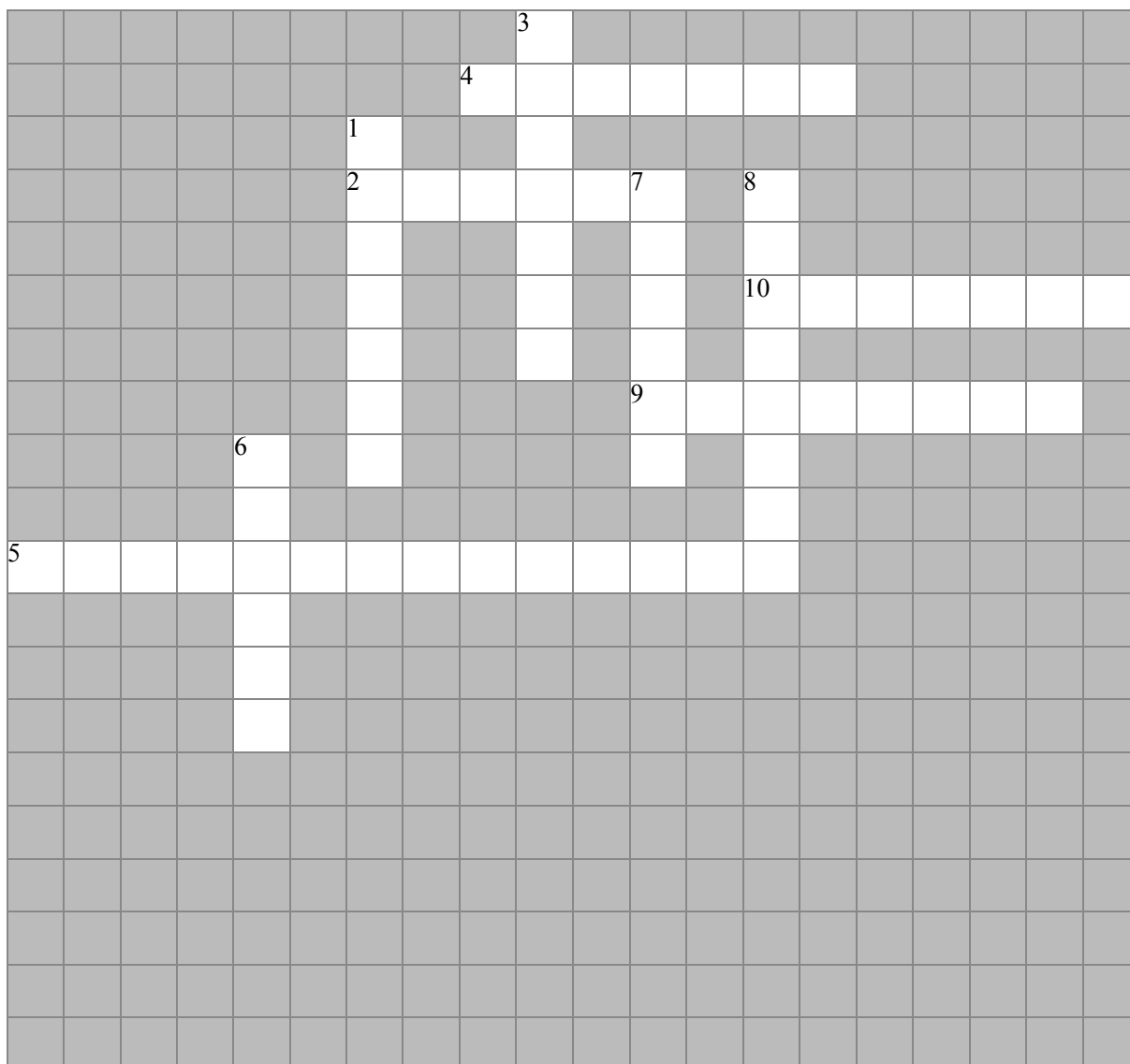
Задача 3

Громадянин П. придбав у магазині телевізор. Через тиждень, з моменту купівлі, він повернув його до магазину у зв'язку з тим, що той не підходить за розміром. У магазині гр. П. повернули гроші і він знову придбав телевізор. Однак був вимушений його повернути, бо цього разу йому не підходив дизайн. Коли наступний раз гр. П. звернувся до магазину, щоб придбати телевізор, йому відмовили у його продажі, мотивуючи тим, що у нього немає серйозного наміру придбати товар, про що свідчать попередні ситуації.

Проаналізуйте, відповідно до чинного законодавства, чи є правомірною така відмова.

Який порядок укладання договору передбачений чинним законодавством? Хто має підписувати договори від імені суб'єктів господарювання? Як вирішити спір?

Кросворд

Питання

1. Домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.
2. Пропозиція певній стороні укласти договір з урахуванням викладених умов.
3. Домовленість двох сторін, за якою одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника).
4. Договір, під час укладання якого сторонам відоме співвідношення та обсяг прав і обов'язків сторін.
5. Договір, який передбачає згоду сторін з усіх істотних умов.
6. Зобов'язання, спрямоване на передачу грошей.

7. Згода прийняти умови, що містяться у пропозиції укласти договір.

8. Договір, в якому містяться елементи різних договорів.

9. Дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

10. Умови, без погодження яких договір не вважається укладеним.

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Проблематика неукладених договорів»;
- «Порядок укладання договорів»;
- «Форма укладення договору».

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Групи істотних умов договору»;
- «Попередній договір»;
- «Інтегровані договори»;
- «Дилерський договір»;
- «Вирішення переддоговірних спорів»;
- «Наслідки недотримання форми договору»;
- «Договори, які можуть бути віднесені до публічних».

3. Складіть схеми за темами:

- «Тлумачення змісту договору»;
- «Загальні правила техніки складання договорів»;
- «Структура договору як юридичного документа».

4. Складіть порівняльну характеристику:

- договір та зобов'язання;
- відмінність між неукладеними договорами та недійсними правочинами.

5. Підготуйте презентацію за темами:

- «Договір на користь третьої особи»;
- «Види договорів приєднання».

6. Проаналізуйте письмово у робочих зошитах такі питання:

- загальні правила техніки складання договорів;
- думки вчених-цивілістів щодо змісту принципу свободи договору;
- поняття «свободи договору» та наведіть їх приклади.

7. Напишіть тези на запропоновані теми:

- «Відмежування договору від суміжних конструкцій»;
- «Свобода договору»;
- «Поняття свободи договору»;
- «Співвідношення актів цивільного законодавства і договору».

8. Напишіть есе на запропоновані теми:

- «Відмежування договору від суміжних конструкцій»;
- «Для чого потрібно укласти договір».

9. Поміркуйте щодо відмінності між неукладеними договорами та недійсними правочинами. Обґрунтуйте свою відповідь письмово.

10. Як співвідносяться поняття «укладення договору» та «виникнення зобов'язання»? Відповідь обґрунтуйте письмово.

11. Складіть кросворд до цієї теми на 15 слів.

12. Складіть 20 тестових завдань до цієї теми.

13. Складіть розширений план-конспект до цієї теми.

14. Складіть список правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 5 років.

Словник юридичних термінів

Акцепт – згода на оплату або гарантування оплати документів.

Алеаторний договір – вид договору, в основі якого лежить ризик (імовірність) настання певної обставини чи події.

Волевиявлення – зовнішня об'єктивна форма виявлення волі особи.

Випадкові умови договору – це такі умови, які погоджені сторонами на відступ від положень диспозитивних норм або з метою вирішення питань, що взагалі не врегульовані законодавством, і вони, як правило, не передбачаються цим видом договору та встановлюються тільки за погодженням сторін.

Договір – домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Двосторонній договір – це договір, в якому правами та обов'язками наділені обидві сторони договору.

Договір на користь третьої особи – це договір, в якому боржник зобов'язаний виконати свій обов'язок на користь третьої особи, яка встановлена або не встановлена у договорі.

Договір односторонній – це договір, в якому одна сторона бере на себе обов'язок перед другою стороною вчинити певні дії або утриматися від них, а друга сторона наділяється лише правом вимоги, без виникнення зустрічного обов'язку щодо першої сторони.

Договір приєднання – це договір, умови якого встановлені однією із сторін у формулярах або інших стандартних формах, який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому. Друга сторона не може запропонувати свої умови договору.

Звичайні умови договору – це ті умови, які передбачені нормативними актами і, на відміну від істотних, вони не потребують узгодження сторонами, оскільки автоматично набирають чинності з моменту укладення договору, а тому відсутність у змісті договору звичайних умов не впливає на його дійсність.

Зміст договору – це умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов’язковими відповідно до актів цивільного законодавства.

Істотні умови договору – це умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів цього виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Консенсуальний договір – договір, який передбачає згоду сторін з усіх істотних умов.

Конклюдентні дії – дії особи, що виражають його волю встановити правовідносини, але не у формі усного або письмового волевиявлення, а поведженням, за яким можна зробити висновок про такий намір.

Контрагент – сторона у двосторонньому або багатосторонньому договорі (контракті).

Нотаріальне посвідчення – посвідчення, яке здійснюється нотаріусом або іншою посадовою особою, яка відповідно до закону має право на вчинення такої нотаріальної дії, шляхом вчинення на документі, в якому викладено текст правочину, посвідчувального напису.

Оферта – пропозиція укласти договір, її може зробити кожна із сторін майбутнього договору.

Правочин – дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов’язків.

Попередній договір – договір, сторони якого зобов’язуються впродовж певного строку (у певний термін) укласти договір у майбутньому (основний договір) на умовах, встановлених попереднім договором.

Публічний договір – договір, в якому одна сторона-підприємець взяла на себе обов’язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожному, хто до неї звернеться.

Принцип свободи договору – це свобода в укладенні договору, тобто відсутність будь-яких примусів щодо того, вступати суб’єктам у договірні відносини чи ні; свобода вибору характеру договору, що укладається, а це означає, що сторони самі для себе вирішують, який саме договір їм укласти; вільний вибір контрагента за договором, тобто сторони шукатимуть того контрагента,

який максимально підходить їм за певними ознаками; вільний вибір умов договору, що означає, що сторони на власний розсуд визначають зміст цього договору, формують конкретні умови тощо.

Протокол про наміри – домовленість сторін, у якій зазначена воля сторін без встановлення взаємних прав і обов'язків.

Реальний договір – договір, який, крім досягнення згоди сторін, передбачає також передачу речі, вчинення фактичних дій.

Строк договору – це час, упродовж якого сторони можуть здійснити свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору.

Тлумачення договору – з'ясування його дійсного сенсу і змісту.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (у редакції від 30.09.2022) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.11.2019).

2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 (у редакції від 19.07.2017) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 18.12.2019).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.12.2019).

4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2-х т. Т. II / О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, Ю. О. Заїка та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. 5-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2013. 1 090 с.

5. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851–IV. *Урядовий кур'єр*. 2003. № 119.

6. Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб: Закон України від 22 грудня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 3. Ст. 9.

7. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 3 грудня 1990 № 507–ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1990. № 52. Ст. 52.

8. Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 березня 2009 р. № 270. *Офіційний вісник України*. 2009. № 23. Ст. 750.

9. Про поштовий зв'язок: Закон України від 4 жовтня 2001 р. № 2759-ІІІ. *Офіційний вісник України*. 2001. № 43. Ст. 1918.

10. Про здійснення державних закупівель: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2289-VІ. *Офіційний вісник України*. 2010. № 49. Ст. 1603.

Допоміжна література

1. Беляневич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти). К.: Юрінком Інтер, 2014. 592 с.

2. Беляневич О. А. Договір як засіб саморегуляції господарських відносин: загальна характеристика. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2015. № 8. С. 40–48.

3. Бервено С. М. Проблеми договірного права України: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006. 392 с.

4. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві: (заг. положення): навч. посіб. К.: Юстініан, 2007. 280 с.

5. Цивільне право України. Особлива частина. Договірні зобов'язання: навч. посіб. / І. Е. Берестова, С. С. Бичкова, І. А. Бірюков та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 348 с.

6. Бервено С., Дзера О. До питання реальності та консенсуальності цивільно-правових договорів. *Юридична Україна*. 2009. № 4. С. 43–48.

7. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. 2-ге вид., змін. та допов. К.: КНТ, 2016. 498 с.

8. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (заг. положення): навч. посіб. К.: Юстініан, 2016. 280 с.

9. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцов та ін.; за ред. О. В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2011. 896, [4] с.

10. Бородовський С. Деякі питання укладання, зміни і розірвання договору в цивільному праві України. *Юридична Україна*. 2017. № 1. С. 23–26.

11. Бородовський С. Окремі питання зміни і розірвання договору в цивільному праві України. *Право України*. 2011. № 3. С. 43–45.

12. Герасимчук О. Система цивільно-правових договорів: стан і перспективи розвитку. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 2. С. 67–72.

13. Договірне право: конспект лекцій / І. В. Жилінкова, В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за ред. І. В. Жилінкової, В. І. Борисової. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2015. 116 с.

14. Євстігнєєв А. Істотні умови договору за Цивільним та Господарським кодексами: порівняльний аспект. *Юридичний журнал*. 2006. № 1. С. 22–23.

15. Цивільне право: посіб. для підгот. до іспиту / Є. О. Харитонов, Н. Ю. Голубєва, Ю. Ю. Акіменко. Вид. 3-тє, перероб. і допов. Х.: Одиссей, 2013. Ч. 2. 256 с.

16. Цивільне право: підручник: у 2 т. Т. 2 / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого»; за ред.: В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатєєва, В. Л. Яроцький. Х.: Право, 2014. 816 с.

17. Цивільне право України: підручник: у 2 т. Т. 1 / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Х.: Право, 2011. 656 с.

18. Черешнюк В. Відшкодування збитків як форма відповідальності за порушення господарського договору. *Юридична Україна*. 2006. № 9. С. 65–70.

ТЕМА 3

ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ, ЗМІНИ ТА ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ

План

1. Порядок укладання договору.
2. Зміна та розірвання договору.
3. Правові наслідки зміни або розірвання договору.
4. Припинення договору.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «укладення договору».
2. Коли договір вважається укладеним?
3. Назвіть форми укладення договору.
4. Що є моментом укладення договору?
5. Що таке пропозиція укласти договір?
6. Назвіть стадії укладення договору.
7. Що таке прийняття пропозиції?
8. Що таке оферта? Що таке акцепт?
9. Хто такий оферент? Акцептант?
10. Проаналізуйте порядок укладення договору за пропозицією, в якій вказаний строк для відповіді.
11. Проаналізуйте порядок укладення договору за пропозицією, в якій не вказаний строк для відповіді.
12. Що є місцем укладення договору?
13. Охарактеризуйте порядок вирішення переддоговірних спорів.
14. Охарактеризуйте порядок укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах
15. Назвіть підстави для зміни або розірвання договору.
16. Охарактеризуйте порядок зміни або розірвання договору у зв'язку із істотною зміною обставин.
17. Які правові наслідки зміни або розірвання договору?
18. Яка форма зміни або розірвання договору?

Тестові завдання

1. Договір вважається укладеним, якщо:

- а) сторони підписали цей договір;
- б) сторони приступили до виконання договору;
- в) сторони погодили всі істотні умови договору;
- г) сторони погодили текст договору.

2. Моментом укладення договору є:

- а) одержання особою, яка надіслала пропозицію щодо укладення договору, відповіді з прийняттям пропозиції;
- б) надсилання пропозиції щодо укладення договору іншій стороні;
- в) підписання договору сторонами;
- г) жодної правильної відповіді.

3. Що обов'язково має містити пропозиція укласти договір:

- а) час, місце та спосіб підписання (укладення) договору;
- б) усі істотні умови договору і намір offerenta взяти на себе зобов'язання за цим договором;
- в) інформацію щодо основних положень договору та інших умов договору;
- г) порядок надання акцепту.

4. Документи (інформація), розміщені у відкритому доступі в мережі «Інтернет», які містять істотні умови договору і пропозицію укласти договір на зазначених умовах з кожним, хто звернеться, незалежно від наявності в таких документах (інформації) електронного підпису, є:

- а) публічним договором;
- б) викликом до offerти;
- в) offerтою;
- г) запрошенням зробити пропозицію.

5. Відповідно до Цивільного кодексу України пропозиція укласти договір може бути відкликана:

- а) до моменту або в момент її одержання адресатом;
- б) упродовж строку, встановленого в оферті;
- в) до моменту підписання договору;
- г) у будь-який момент за згодою сторін.

6. До стадій укладення договору належить:

- а) пропозиція однієї сторони укласти договір;
- б) прийняття пропозиції укласти договір другою стороною;
- в) узгодження сторонами умов договору;
- г) усі відповіді правильні.

7. Пропозиція, що містить усі істотні умови майбутнього договору, в якій виражається воля особи, яка її зробила, укласти договір на вказаних умовах з будь-якою особою, яка відгукнеться, – це:

- а) оферта;
- б) публічна оферта;
- в) акцепт;
- г) реклама.

8. Якщо договір змінюється або розривається у судовому порядку, зобов'язання змінюється або припиняється з моменту:

- а) надсилання стороною, яка бажає змінити або розірвати договір, іншій стороні відповідної досудової вимоги (претензії);
- б) з моменту подання позовної заяви про зміну або розірвання договору до суду;
- в) набрання рішенням суду про зміну або розірвання договору чинності;
- г) з моменту виконання рішення суду.

9. Сторона, яка приймає умови запропонованого договору, іменується:

- а) акцептантом;
- б) оферентом;
- в) акцептом;
- г) акцентом.

10. Реальні договори вважаються укладеними з моменту:

- а) прийняття однією із сторін умов договору;
- б) нотаріального посвідчення або державної реєстрації;
- в) підписання договору;
- г) передання майна або вчинення певної дії.

11. Як називається сторона, яка прийняла пропозицію укласти договір:

- а) оферта;
- б) акцепт;
- в) оферент;
- г) акцептант.

12. Який строк встановлений законом для розгляду протоколу розбіжностей другою стороною під час укладання договору:

- а) 1 місяць;
- б) 20 днів;
- в) 1 рік;
- г) 10 днів.

13. Як називається продовження дії договору на новий строк:

- а) цесія;
- б) предмет виконання;
- в) пролонгація;
- г) переведення боргу.

14. Як називаються дії, які мають бути вчинені одним учасником зобов'язання на користь іншого:

- а) цесія;
- б) предмет виконання;
- в) пролонгація;
- г) переведення боргу.

15. Як називається договір, за яким сторони зобов'язуються у певний строк укласти в майбутньому договір на умовах, передбачених угодою сторін:

- а) односторонній;
- б) двосторонній;
- в) попередній;
- г) підприємницький.

16. Договір набирає чинності з моменту:

- а) наміру про його укладення;
- б) домовленості про його укладення;
- в) домовленості про його зміст;
- г) його укладення.

17. Зміна ціни в договорі після його виконання:

- а) допускається на вимогу однієї із сторін;
- б) не допускається;
- в) допускається за рішенням суду;
- г) допускається за домовленістю між сторонами.

18. Що таке публічний договір:

а) договір, в якому одна сторона – підприємець взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожному, хто до неї звернеться;

б) договір, в якому одна сторона – підприємець взяла на себе обов'язок здійснювати комерційні операції з особами, з якими вона уклала цей договір;

в) договір, який укладається підприємцем під час публічних торгів;

г) договір, який укладається підприємцем на тендерних умовах.

19. У якій формі може бути укладений договір:

- а) у письмовій;
- б) у письмовій та усній;
- в) у письмовій, усній та інтерактивній;
- г) у будь-якій формі.

20. Чи мають право сторони нотаріально посвідчувати цивільно-правовий договір:

- а) не мають права;
- б) мають, якщо про це вони домовилися;
- в) мають, якщо про це вони домовилися і на це є також згода нотаріуса;
- г) мають, якщо про це вони домовилися і за договором це передбачено законом.

21. Хто має право внести пропозицію укласти договір:

- а) сторона, яка має намір укласти договір;
- б) сторона, яка має бути виконавцем договору;
- в) може зробити кожна із сторін майбутнього договору;
- г) усі відповіді правильні.

22. Зміна або розірвання договору допускається:

- а) лише за згодою сторін;
- б) за рішенням однієї із сторін, якщо вона отримала відповідну постанову суду;
- в) лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено договором або законом;
- г) лише за згодою сторін, якщо інше не встановлено законом.

23. У разі розірвання договору:

- а) зобов'язання сторін припиняються частково;
- б) зобов'язання сторін припиняються;
- в) зобов'язання сторін припиняються, якщо сторони ще не починали виконувати договір;
- г) зобов'язання сторін припиняються, якщо сторони виконали договір не більше, ніж наполовину.

Задачі

Задача 1

У нотаріальну контору з'явилися Борисов і Мойсенко. На правах власності Борисову належить половина будинку, який вона бажає продати Мойсенко. Сторони домовилися, що половина будинку буде продана за 150 тис. грн, з яких 50 тис. грн покупець хоче заплатити через рік. Продавець просить оформити в договорі заставу на дім до того часу, коли покупець заплатить повністю усю суму, а також згадати в договорі, що відповідальність за якість товару нести не буде.

Чи є законними вимоги сторін? Складіть проєкт договору.

Задача 2

Бажаючи уникнути настирливого покупця, який просив за дешевше продати йому телефон, Лакомов домовився зі своїм сусідом Карпюком про те, що телефон нібито проданий йому.

Чи є домовленість між Лакомовим та Карпюком договором? Які ознаки характеризують договір?

Задача 3

Вдовиченко, бажаючи викликати в оточуючих враження про відсутність у неї частини житлового будинку, домовилася із Плецьким С. Ф., своїм приятелем, про те, що нібито частина житлового будинку продана йому. Однак Вдовиченко фактично володіє, користується та розпоряджується частиною житлового будинку.

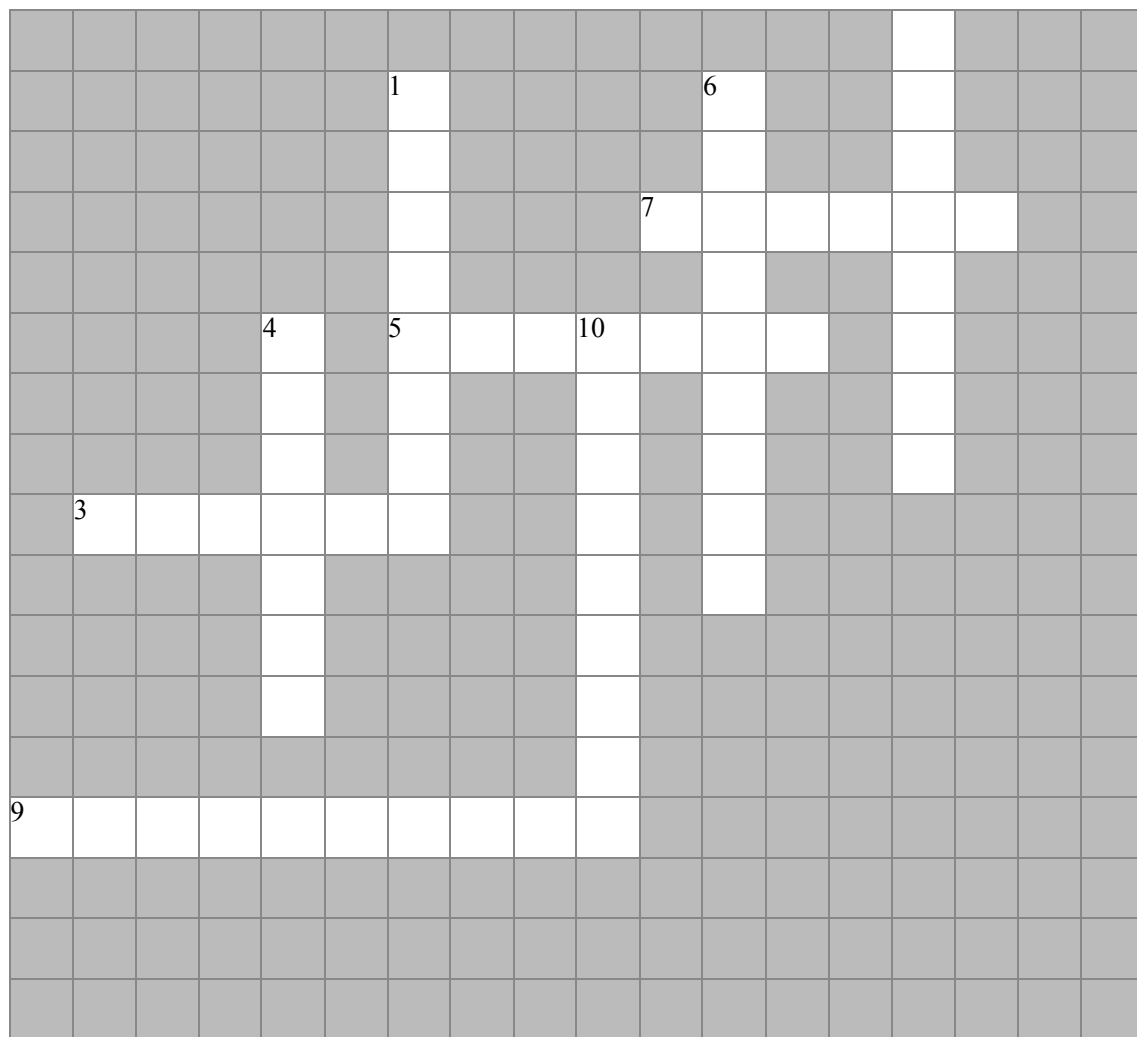
Чи має домовленість Борисенка О. Є. із Плецьким С. Ф. правові наслідки? Чи є така домовленість договором?

Задача 4

Підприємство «Зоря», отримавши від іншого підприємства протокол розбіжностей щодо умов договору, заснованого на держзамовленні, не передало розбіжностей на вирішення господарського суду у 20-денний термін.

Чи вважається у цьому випадку договір укладений?

Кросворд

Питання

1. Як називається пропозиція, що містить усі істотні умови майбутнього договору, в якій виражається воля особи, яка її зробила, укласти договір на вказаних умовах з будь-якою особою, яка відгукнеться.

2. Реальні договори вважаються укладеними з моменту майна або вчинення певної дії.

3. Пропозиція однієї сторони укласти договір.

4. Фізична або юридична особа, яка виступає з пропозицією укласти договір.

5. Договір вважається укладеним, якщо сторони погодили всі умови договору.

6. Зазвичай підставою для припинення договору є його належне

7. Прийняття пропозиції укласти договір другою стороною.

8. Так іменується сторона, яка приймає умови запропонованого договору.

9. Реклама або інші пропозиції, адресовані невизначеному колу осіб, є робити пропозиції укласти договір.

10. Відповідно до Цивільного кодексу України пропозиція укласти договір може бути відкликана до моменту або в момент її адресатом.

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Правові наслідки зміни та розірвання договору»;
- «Види договорів, укладених в особливому порядку»;
- «Порівняльна характеристика договору та зобов'язання».

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Умови дійсності оферти»;
- «Підстави та наслідки визнання договорів недійсними й неукладеними»;
- «Порядок та підстави розірвання договору за законодавством України».

3. Складіть схему на тему:

- «Зміна та розірвання цивільно-правового договору».

4. Складіть порівняльну характеристику:

- відмінності між поняттями «укладення договору» та «виникнення зобов'язання»;
- відмінність між рекламою та публічною офертою.

5 Проаналізуйте судову практику щодо правових наслідків зміни або розірвання договору.

6. Підготуйте презентацію на запропоновані теми:

- «Стадії процедури укладення договору»;
- «Відмінність між рекламою та публічною офертою»;
- «Момент відкликання пропозиції»;
- «Види оферти»;
- «Способи прийняття оферти»;
- «Варіанти укладення договору у письмовій формі»;
- «Види договорів, укладених в особливому порядку»;
- «Способи зміни та розірвання договору».

7. Напишіть тези на одну із запропонованих тем:

- «Проблеми правового регулювання розірвання договору»;
- «Проблеми правового регулювання укладання договору»;
- «Передумови для розірвання договору шляхом укладення правочину»;
- «Особливості зміни та розірвання договору за згодою сторін»;
- «Особливості зміни й розірвання договору за рішенням суду»;
- «Критерії істотного порушення умов договору»;
- «Критерії істотної зміни обставин під час укладення договору»;
- «Засади розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин»;
- «Умови, необхідні для розірвання договору судом у зв'язку з істотною зміною обставин»;
- «Порядок продовження чинності договору».

8. Складіть кросворд до цієї теми на 15 слів.

9. Складіть 20 тестових завдань до цієї теми.

10. Складіть розширений план-конспект до цієї теми.

11. Складіть список правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 5 роки.

Словник юридичних термінів

Акцепт – відповідь особи, якій адресована оферта про її прийняття.

Випадкові умови договору – це такі умови, які погоджені сторонами на відступ від положень диспозитивних норм або з метою вирішення питань, що взагалі не врегульовані законодавством, і вони, як правило, не передбачаються цим видом договору і встановлюються тільки за погодженням сторін.

Договір – домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Звичайні умови договору – це ті умови, які передбачені нормативними актами і, на відміну від істотних, вони не потребують узгодження сторонами, оскільки автоматично набирають чинності з моменту укладення договору, а тому відсутність у змісті договору звичайних умов не впливає на його дійсність.

Зміст договору – це умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства.

Зміна договору – зміна умов, на яких він укладений.

Істотні умови договору – це умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів цього виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Момент укладення договору – це момент одержанням оферентом відповіді від акцептанта про прийняття пропозиції.

Оферта – пропозиція укласти договір, її може зробити кожна із сторін майбутнього договору.

Порядок укладення договору – це визначена законом система дій учасників договірних відносин і важливою складовою договірного права.

Пролонгація договору – це продовження чинності договору.

Протокол про наміри – домовленість сторін, в якій зазначена воля сторін без встановлення взаємних прав і обов'язків.

Публічна оферта – це пропозиція, що містить усі істотні умови майбутнього договору, в якій виражається воля особи, яка її зробила, укласти договір на вказаних умовах з будь-якою особою, яка відгукнеться.

Розірвання договору – це процедура припинення договірних відносин між контрагентами.

Строк договору – це час, упродовж якого сторони можуть здійснити свої права і виконати свої обов’язки відповідно до договору.

Укладення договору – досягнення сторонами в належній формі згоди за всіма істотними умовами договору, а у випадках, передбачених законом, здійснення передачі майна чи певної дії.

ТЕМА 4

ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

План

1. Поняття виконання зобов'язань.
2. Принципи виконання зобов'язань.
3. Суб'єкти виконання зобов'язань.
4. Предмет виконання зобов'язання.
5. Спосіб, місце і строк виконання зобов'язання.
6. Особливості виконання окремих видів зобов'язань.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення терміна «виконання зобов'язання».
2. Охарактеризуйте принципи виконання зобов'язання.
3. Назвіть особливість принципу реального виконання зобов'язань.
4. Проаналізуйте предмет виконання зобов'язання.
5. Охарактеризуйте строки виконання зобов'язання.
6. Охарактеризуйте умови виконання зобов'язання.
7. Місце виконання зобов'язання.
8. Назвіть способи виконання зобов'язання.
9. Проаналізуйте особливості виконання грошових зобов'язань.
10. Охарактеризуйте відповідальність за порушення грошового зобов'язання.

Тести

1. У якій статті Цивільного кодексу України міститься поняття «виконання зобов'язання»:

- а) стаття 526;
- б) стаття 530;
- в) стаття 426;
- г) стаття 450.

2. Належне вчинення боржником на користь кредитора визначеної дії відповідно до умов договору, вимог самого Цивільного кодексу України, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог – відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що ставляться, це –:

- а) зобов'язання;
- б) виконання зобов'язання;
- в) домовленість;
- г) договір.

3. Яка глава Цивільного кодексу України присвячена виконанню зобов'язань:

- а) глава 47;
- б) глава 50;
- в) глава 48;
- г) глава 45.

4. Предмет виконання може бути:

- а) простий;
- б) складний;
- в) як простий, так і складний;
- г) усі відповіді правильні.

5. До правил виконання зобов'язання відносять:

- а) відповідальність вимогам договору чи закону, іншого нормативного акта;
- б) застосування означеного предмета виконання;
- в) усе перераховане;
- г) виконане визначеним чи сприйнятним для кредитора способом.

6. Які із поданих принципів належать до принципів виконання зобов'язань:

а) належного виконання, економічності виконання, ділової співпраці, реального виконання, добросовісності, розумності та справедливості;

б) економічності виконання, ділової співпраці, реального, практичності, успішності;

в) належного виконання, економічності виконання, ділової співпраці, реального виконання, добросовісності, щирості, спеціального виконання;

г) належного виконання, економічності виконання, ділової співпраці, простого виконання, недобросовісності.

7. Що передбачає принцип розумності:

а) прийняття найбільш адекватного рішення відносно усіх договірних умов, суті договору, вимог закону за обставин, що об'єктивно склалися;

б) що кожна їх сторін не лише має докладати зусиль для найкращого виконання зобов'язання, але й без шкоди для себе сприяти іншій стороні у виконанні нею взятого на себе обов'язку;

в) необхідність докладання зусиль щодо виконання договору та взятих на себе зобов'язань у найкращий спосіб;

г) збалансованість обов'язків сторін, забезпечення правом охорони інтересів слабкої сторони для того, щоб одна сторона договору не могла зловживати своїми перевагами перед іншою стороною.

8. Про що повинен повідомити кредитор боржника у разі їх зміни зобов'язання:

а) нове місце знаходження;

б) нові реквізити;

в) нову назву;

г) усе перераховане вище.

9. Традиційно серед принципів виконання зобов'язання існує певна:

- а) рівноправність;
- б) ієрархія;
- в) послідовність;
- г) системність.

10. Підставами для звільнення від виконання зобов'язань у натурі є:

- а) відшкодування збитків і сплата неустойки;
- б) усі відповіді правильні;
- в) відмова кредитора від прийняття виконання;
- г) сплата відступного.

11. Принцип належного виконання передбачає, що зобов'язання повинне бути виконане:

- а) належними суб'єктами, у належному місці;
- б) у належний час;
- в) належним предметом і способом, належної якості та належним обсягом;
- г) усе перераховане.

12. Сутність принципу реального виконання зобов'язань полягає у ...

13. Що є предметом виконання зобов'язання:

- а) річ чи робота послуга, що через зобов'язання боржник зобов'язаний відповідно передати чи виконати (надати) кредитору;
- б) боржник та кредитор;
- в) стосовно чого боржник зобов'язаний виконати дію;
- г) певна послуга.

14. Чи передбачені законом окремі випадки примусового виконання зобов'язання в натурі:

- а) ні;
- б) так;
- в) так, але не повністю;
- г) ні, ні в якому випадку.

15. Підставами звільнення від виконання зобов'язань у натурі є:

а) відшкодування збитків і сплата неустойки, відмова кредитора від прийняття виконання, сплата відступного, одностороння відмова від виконання зобов'язань, в інших випадках припинення зобов'язань: зарахування, новація, неможливість виконання, прощення боргу, ліквідація юридичної особи та ін.;

б) відшкодування збитків і сплата неустойки, згода кредитора від прийняття виконання, не сплата відступного, одностороння відмова від виконання зобов'язань, в інших випадках припинення зобов'язань: зарахування, новація, неможливість виконання, прощення боргу, ліквідація юридичної особи та ін.;

в) відшкодування збитків і сплата неустойки, сплата відступного, одностороння згода від виконання зобов'язань, в інших випадках припинення зобов'язань: зарахування, новація, неможливість виконання, прощення боргу, ліквідація юридичної особи та ін.;

г) не відшкодування збитків і не сплата неустойки, відмова кредитора від прийняття виконання, сплата відступного, одностороння згода від виконання зобов'язань, в інших випадках припинення зобов'язань: зарахування, новація, неможливість виконання, прощення боргу, ліквідація юридичної особи та ін.

16. Відповідно до ст. 537 Цивільного кодексу України боржник має право виконати свій обов'язок шляхом внесення належних з нього кредиторів грошей або цінних паперів у депозит нотаріуса у разі:

а) відсутності кредитора або уповноваженої ним особи у місці виконання зобов'язання;

б) ухилення кредитора або уповноваженої ним особи від прийняття виконання або у разі іншого прострочення з їхнього боку;

в) відсутності представника недієздатного кредитора;

г) усі перераховані вище відповіді.

17. Який принцип передбачає, що кожна із сторін зобов'язання повинна сприяти іншій у виконанні нею свого обов'язку:

- а) економічності виконання;
- б) добросовісності;
- в) ділової співпраці;
- г) справедливості.

18. Зазначте принцип, який передбачає раціональність виконання зобов'язань, усвідомленість їх учинення і можливих правових наслідків, дотримання певних меж:

- а) розумності;
- б) добросовісності;
- в) справедливості;
- г) стабільності зобов'язань.

19. У яку чергу сплачуються проценти та неустойка, якщо інше не встановлено договором:

- а) у першу чергу;
- б) у другу чергу;
- в) позачергово;
- г) у третю чергу.

20. Принцип стабільності зобов'язань полягає у:

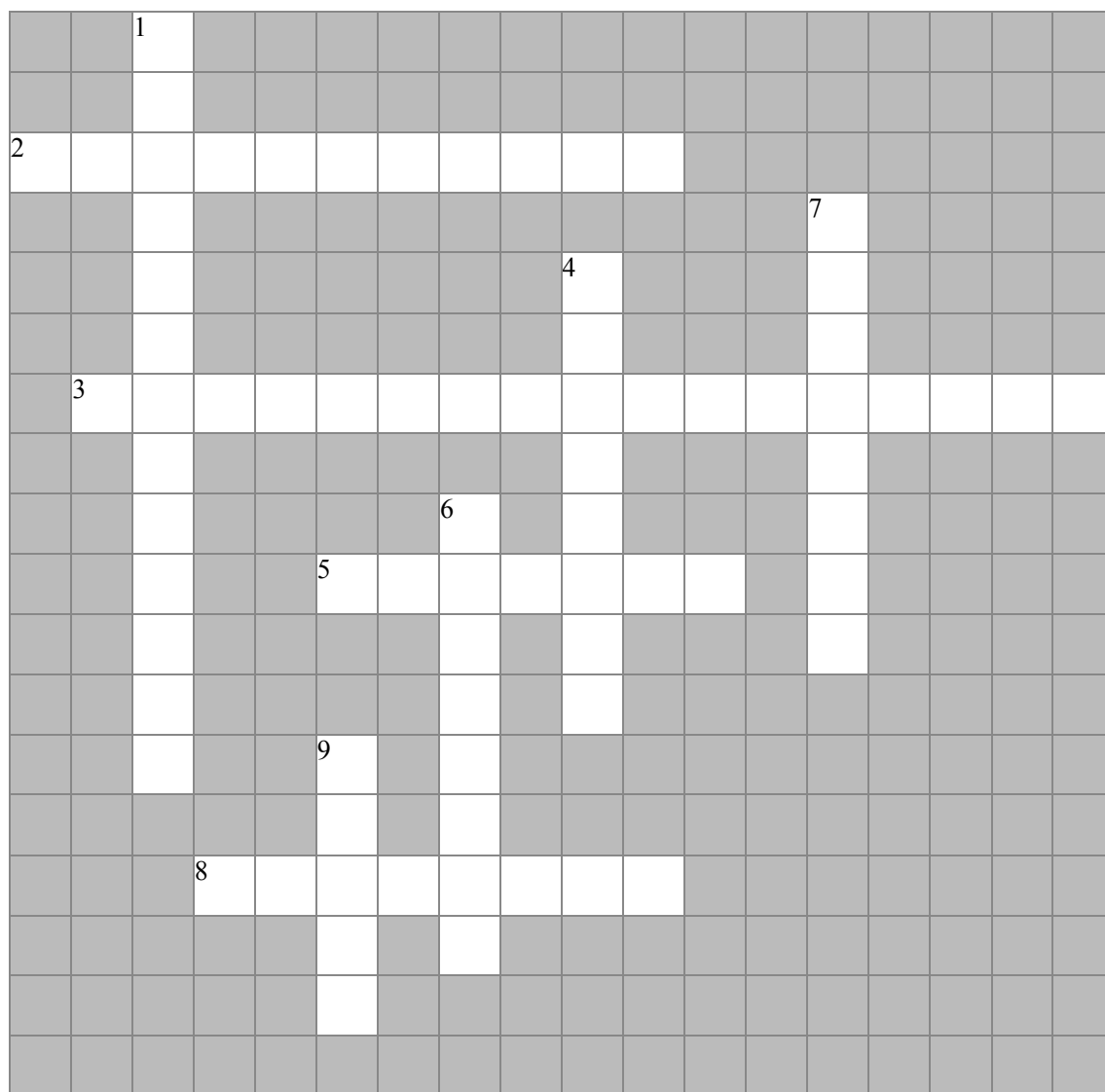
а) неприпустимості односторонньої відмови від виконання зобов'язання, неприпустимості односторонньої зміни зобов'язання незалежно від того, чи встановлені права та обов'язки сторін законом, договором або односторонньою правомірною дією однієї з них;

б) припустимості односторонньої відмови від виконання зобов'язання, неприпустимості односторонньої зміни зобов'язання незалежно від того, чи встановлені права та обов'язки сторін законом, договором або односторонньою правомірною дією однієї з них;

в) неприпустимості односторонньої відмови від виконання зобов'язання, припустимості односторонньої зміни зобов'язання незалежно від того, чи встановлені права та обов'язки сторін законом, договором або односторонньою правомірною дією однієї з них;

г) неприпустимість двосторонньої відмови від виконання зобов'язання, припустимості односторонньої зміни зобов'язання незалежно від того, чи встановлені права й обов'язки сторін законом, договором або односторонньою правомірною дією однієї з них.

Кросворд

Питання

1. Якщо боржник поклав учинення передбачених зобов'язанням дій на третю особу – це ... виконання.
2. Заміна боржника, при якій первісний боржник вибуває з відносин з кредитором і його місце як сторони в зобов'язанні займає новий боржник – це ...
3. Випадок заміни боржника, за якого до правонаступника переходять у повному обсязі всі суб'єктивні права та юридичні обов'язки – це універсальне ...
4. За якої множинності в частковому зобов'язанні кожний із співкредиторів зобов'язання має право вимагати від боржника виконання його обов'язку тільки в межах належної йому частки (долі)?

5. Юридична особа чи фізична особа, яка згідно з взятих зобов'язань має вчинити на користь іншої сторони передбачені угодою дії (передачу майна, виплату грошей, виконання робіт за домовленістю тощо) – це ...

6. Фізична або юридична особа, яка відповідно до зобов'язань має підтверджені належними документами майнові вимоги до іншої сторони – це...

7. За якої множинності в частковому зобов'язанні кожний із співборжників зобов'язаний виконати зобов'язання лише у визначеній для нього частці (долі).

8. Як називається новий кредитор у разі заміни кредитора в зобов'язанні за договором?

9. Заміна кредитора в зобов'язанні за договором – це ...

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Загальні умови виконання зобов'язання»;
- «Належне виконання зобов'язання»;
- «Строк виконання зобов'язання».
- «Солідарна вимога кредиторів»;
- «Солідарний обов'язок боржників»;
- «Право боржника, який виконав солідарний обов'язок, на зворотну вимогу».

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Виконання зобов'язання частинами»;
- «Валюта виконання зобов'язаннями»;
- «Дострокове виконання зобов'язання»;
- «Зустрічне виконання зобов'язання»;
- «Виконання альтернативного зобов'язання».

3. Складіть схему: Умови виконання зобов'язань.

4. Проаналізуйте судову практику Верховного Суду щодо забезпечення виконання зобов'язань Рішення, внесені до ЄДРСР, за січень 2018 року – грудень 2019.

5. Підготуйте презентацію на запропоновану тему:

– «Наслідки неналежного виконання попереднього договору».

6. Напишіть тези на одну із запропонованих тем:

– «Виконання зобов'язання внесенням боргу в депозит нотаріуса»;

– «Особливості виконання грошового зобов'язання»;

– «Види забезпечення виконання зобов'язань»;

– «Виконання зобов'язання як правоприпиняючий факт у зобов'язальній сфері».

7. Складіть кросворд до цієї теми на 15 слів.

8. Складіть 20 тестових завдань до цієї теми.

9. Складіть розширений план-конспект до цієї теми.

10. Складіть список правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 5 роки.

Словник юридичних термінів

Борг – грошове зобов'язання, строк виконання якого настав та яке потребує повернення.

Боржник – юридична особа чи фізична особа, яка згідно з взятих зобов'язань має вчинити на користь іншої сторони – кредитора – передбачені угодою дії (передачу майна, виплату грошей, виконання робіт за домовленістю тощо).

Відступлення права вимоги – операція з переуступки кредитором прав вимоги боргу третьої особи новому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу кредитору або без такої компенсації.

Виконання зобов'язання – це належне учинення боржником на користь кредитора визначеної дії відповідно до умов договору, вимог самого ЦК України, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог – відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що зазвичай ставляться.

Виконання альтернативного зобов'язання – альтернативним є зобов'язання, в якому боржник зобов'язаний вчинити одну з двох або кількох дій, а боржник має право вибору предмета зобов'язання, якщо інше не встановлено договором, актами цивільного законодавства, не впливає із сутності зобов'язання або звичаїв ділового обороту.

Виконання зобов'язання, в якому беруть участь декілька кредиторів або боржників – це участь декількох кредиторів або боржників у зобов'язанні, кожний із кредиторів має право вимагати виконання, а кожний із боржників повинен виконати обов'язок у рівній частці, якщо інше не встановлено договором або актами цивільного законодавства.

Гроші – особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг.

Зобов'язання – одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Зобов'язання регресне – зобов'язання, що виникає, коли боржник за основним зобов'язанням виконує його замість третьої особи або з вини третьої особи на користь іншої.

Зобов'язання, в яких заміна кредитора не допускається – заміна кредитора не допускається у зобов'язаннях, нерозривно пов'язаних з особою кредитора, зокрема у зобов'язаннях про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Зустрічне виконання зобов'язання – це виконання свого обов'язку однією із сторін, яке відповідно до договору обумовлене виконанням другою стороною свого обов'язку, є зустрічним виконанням зобов'язання.

Кредитор – фізична або юридична особа, яка має підтверджені належними документами майнові вимоги до боржника.

Майно – предмети матеріального світу, які перебувають у власності суб'єкта права (фізична особа, юридична особа, держава, територіальна громада, Український народ), зокрема: окрема річ, сукупність речей, майнові права та обов'язки, гроші і цінні папери, а також майнові права на них.

Обсяг прав, що переходять до нового кредитора у зобов'язанні, – це права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі та на умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не встановлено договором або законом.

Переведення боргу – заміна боржника, під час переведення боргу первісний боржник вибуває з відносин з кредитором і його місце як сторони в зобов'язанні займає новий боржник.

Солідарне зобов'язання – це один з найскладніших видів зобов'язань з множинністю осіб, сутність їх полягає у тому, що кредитор (або будь-який з солідарних кредиторів при їх множинності) може вимагати виконання зобов'язання у будь-якого з солідарних боржників чи від них усіх сумісно (або боржника – при активній множинності) не тільки в частині боргу, як це має місце у часткових зобов'язаннях, але й повністю.

Суб'єкти зобов'язання – це уповноважена сторона – кредитор і зобов'язана сторона – боржник.

Треті особи – це суб'єкти цивільних правовідносин, які вступають у провадження у справах для захисту особистих суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів.

Шкода – зменшення або втрата (загибель) певного особистого чи майнового блага.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.09.2022).

2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.09.2022).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.09.2022).

Допоміжна література

1. Кодифікація приватного (цивільного права) України / за ред. проф. А. Довгерта. К.: Юрінком Інтер, 2000. 292 с.

2. Кот О. О. Перехід прав кредиторів. Історія. Теорія. Законодавство. К.: Юрінком Інтер, 2002. 160 с.

3. Сібільов М. Структура та основний зміст загальних положень про зобов'язання у проєкті нового Цивільного кодексу України. *Українське право*. 1997. № 1. С. 71–77.

4. Цивільне право України. Частина перша: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти / Ч. Н. Азімов, М. М. Сібільов, В. І. Борисова та ін. Х., 2000.

5. Цивільне право України: Академічний курс: підруч.: у двох томах / за заг. ред. Я. М. Шевченко. Т. 1. Загальна частина. К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2003. 520 с.

6. Цивільне право України: підручник: у 2-х кн. Кн. 1 / О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. 2-е вид., допов. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2004. 736 с.

7. Цивільне право України: підручник. У 2 т. Т. 2 / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. К.: Юрінком Інтер, 2004. 552 с.

ТЕМА 5

СПОСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

План

1. Поняття і способи забезпечення виконання зобов'язань.
2. Окремі способи забезпечення виконання зобов'язань:
 - 2.1) неустойка;
 - 2.2) притримання;
 - 2.3) порука;
 - 2.4) гарантія;
 - 2.5) завдаток;
 - 2.6) застава.
3. Припинення зобов'язання.
4. Відповідальність за порушення зобов'язання.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття та ознаки забезпечення виконання зобов'язань.
2. Які є види забезпечення виконання зобов'язань?
3. Дайте визначення поняття «неустойка»?
4. Назвіть форми та види неустойки.
5. Охарактеризуйте сферу застосування законної неустойки.
6. Що таке порука?
7. У чому полягає забезпечувальна дія поруки?
8. Хто такий віритель? Поручитель?
9. Назвіть права та обов'язки поручителя.
10. Назвіть підстави припинення поруки.
11. Що таке гарантія?
12. У чому полягає забезпечувальна дія гарантії?
13. Назвіть і проаналізуйте права та обов'язки гаранта.
14. Назвіть підстави припинення гарантії.
15. Дайте визначення поняття «завдаток».
16. У чому полягає забезпечувальна дія завдатку?

17. Назвіть функції завдатку.
18. Що таке притримання?
19. У чому полягає забезпечувальна дія притримання?
20. Назвіть права та обов'язки кредитора щодо притримання.
21. Охарактеризуйте договір застави.
22. Поясніть, як здійснюється задоволення вимог заставодержателя за рахунок предмета застави.
23. Яка форма правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання?

Тести

1. До форм цивільно-правової відповідальності належать:

- а) відшкодування збитків;
- б) конфіскація майна;
- в) сплата неустойки;
- г) усі відповіді правильні.

2. Неустойка, що обчислюється у відсотках від суми не своєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання, називається:

- а) альтернативною неустойкою;
- б) штрафом;
- в) пенею;
- г) заліковою неустойкою.

3. Грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання, називається:

- а) неустойкою;
- б) заставою;
- в) притриманням;
- г) завдатком.

4. Видом неустойки є:

- а) упущена вигода;
- б) штраф;
- в) індекс інфляції;
- г) конфіскація.

5. До підстав звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання, встановлених ЦК України, належить:

- а) матеріальне становище особи, яка порушила зобов'язання;
- б) умисне або необережне сприяння кредитором збільшенню розміру збитків, завданих порушенням зобов'язання;
- в) непереборна сила;
- г) амністія.

6 Суб'єктивною підставою договірної відповідальності є:

- а) вина;
- б) заподіяна шкода;
- в) протиправна поведінка (дія чи бездіяльність);
- г) причинний зв'язок між протиправною поведінкою і заподіяною шкодою.

7. Пропозиція однієї сторони укласти договір у цивільному праві називається:

- а) офертою;
- б) акцептом;
- в) заохоченням;
- г) проханням.

8. Як називається певна грошова сума, визначена законом або договором, яку боржник зобов'язаний сплатити кредиторів у разі невиконання або неналежного виконання зобов'язання:

- а) порука;
- б) гарантія;
- в) застава;
- г) неустойка;
- д) завдаток.

9. Як називається певна грошова сума, що її видає одна з договірних сторін у рахунок належних з неї за договором платежів другій стороні на підтвердження укладення договору і на забезпечення його виконання:

- а) порука;
- б) гарантія;
- в) застава;
- г) завдаток.

10. Як називається спосіб забезпечення виконання зобов'язання, за яким поручитель зобов'язується перед кредитором іншої особи відповідати за виконання нею свого зобов'язання повним обсягом або в певній частині:

- а) порука;
- б) гарантія;
- в) застава;
- г) завдаток.

11. Як називається спосіб забезпечення виконання зобов'язання, за яким кредитор має право у разі невиконання боржником забезпеченого зобов'язання одержати задоволення з вартості майна переважно перед іншими кредиторами:

- а) порука;
- б) гарантія;
- в) застава;
- г) неустойка;
- д) завдаток.

12. Як називається застава землі, нерухомого майна, при якій земля та майно, що становить предмет застави, залишається у заставодавця або третьої особи:

- а) іпотека;
- б) застава товарів в обороті;
- в) заклад;
- г) застава цінних паперів.

13. Не є способом забезпечення виконання зобов'язань:

- а) притримання;
- б) гарантія;
- в) аванс;
- г) неустойка.

14. Видом забезпечення виконання зобов'язання, відповідно до якого може надаватися як боржником, так і третьою особою, є:

- а) завдаток;
- б) порука;
- в) застава;
- г) гарантія.

15. Формою вчинення правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання є:

- а) усна форма;
- б) письмова форма;
- в) конклюдентна форма;
- г) така сама форма, що і правочин, виконання якого забезпечується.

Задачі

Задача 1

Федотов отримав кредит для закінчення будівництва житлового будинку в сумі 150 000 грн строком на 3 роки. Під час укладення кредитного договору був оформлений договір поруки, згідно з яким двоюрідний брат позичальника Токарев зобов'язувався повертати платежі за кредитним договором у випадку невиконання позичальником свого зобов'язання. Через півтора року після укладення договору Федотов помер і не повернена банку сума становила 80 000 грн. Банк звернувся до суду про стягнення з громадянина Токарева зазначеної суми. Токарев проти позову заперечував, мотивуючи це тим, що смерть Федотова припиняє зобов'язання з кредитного договору і, відповідно, припиняється

договір поруки. Більше того, Токарев заявив, що зазначена сума повинна бути стягнена з дружини і сина позичальника, які є підприємцями і, крім того, спадкоємцями Федотова. Суд задовольнив позов банку, посилаючись на те, що, згідно з цивільним законодавством, у випадку невиконання зобов'язання, забезпеченого порукою, поручитель відповідає у тому обсязі, що і боржник.

Проаналізуйте позиції сторін. Чи правомірне рішення суду?

Задача 2

Горшков пред'явила позов до Кириченко про стягнення з неї 500 000 грн. У позовній заяві Горшков посилався на те, що він хотів купити квартиру Кириченко та передав останній завдаток у сумі 50 000 грн. Про отримання зазначеної суми Кириченко видала розписку, де вказала, що вказана сума отримана нею як завдаток за договором купівлі-продажу квартири. Через декілька днів Горшков зателефонував Кириченко і сказав, що відмовляється від договору і вимагає повернення зазначеної суми. Кириченко повернути гроші відмовилася, посилаючись на норми ЦК України про завдаток. Суд відмовив у задоволенні позовних вимог Горшкової.

Дайте визначення завдатку. Чим завдаток відрізняється від авансу? Чи може в цьому випадку йтися про завдаток? Чи правильне рішення виніс суд?

Задача 3

Богданенко пред'явила позов до Шведова про стягнення 3 500 грн за невиконання грошового зобов'язання. Позивачка зазначила, що відповідач за договором позички одержав від неї 14 650 грн і зобов'язувався повернути борг упродовж двох років, проте зробив це лише через шість років. Посилаючись на те, що відповідач прострочив виконання грошового зобов'язання, він має сплатити за час прострочення 3 % річних з простроченої суми, а саме 3 500 грн.

Проаналізуйте підстави виникнення зобов'язання, його характер та зміст.

Задача 4

Кротов уклав договір підряду з Куликовим на виконання робіт з ремонту та фарбуванню його автомобіля. Але у зв'язку з хворобою Кротов не зміг виконати зобов'язання особисто, тому і попросив зробити це свого сина, який також мав необхідні знання та досвід для виконання обумовленої договором роботи. Проти цього заперечував Куликов. Він наполягав на розірванні укладеного договору та вимагав повернути передані за ремонт і фарбування гроші, а після відмови в цьому Кротов подав до суду позов із вказаними вимогами.

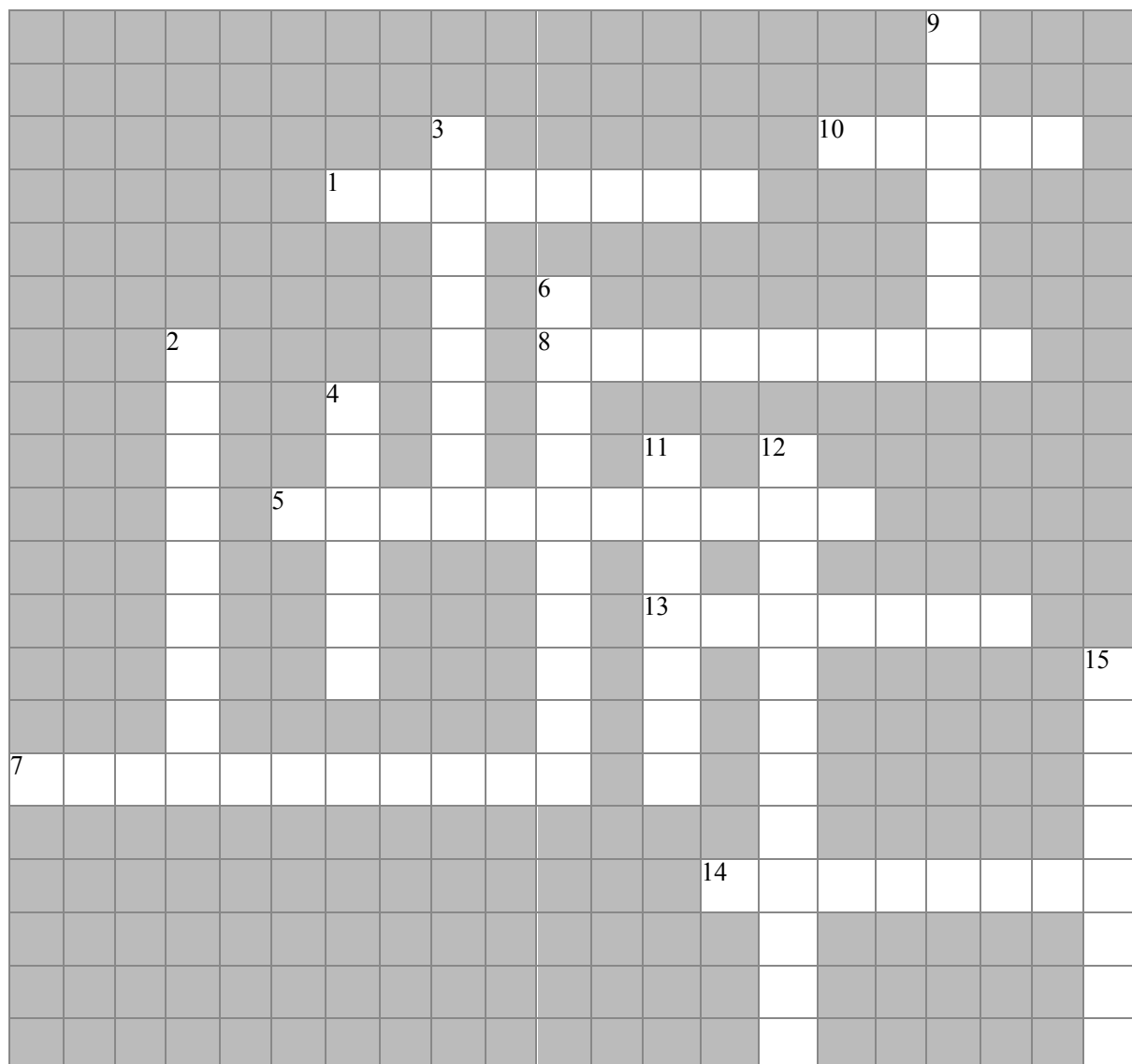
Яке рішення має прийняти суд? Поясніть на цьому прикладі порядок покладання виконання зобов'язання третьою особою.

Задача 5

Фролова домовилася з Максимовим про продаж йому житлового будинку за 8 тис. грн. Для підтвердження укладення договору купівлі-продажу покупець передав Фроловій завдаток 2 000 грн. Але через декілька днів Фролова повідомила Максимова, що вона вирішила будинок не продавати. Максимов звернувся у суд з позовом, у якому просив або стягнути з Фролової завдаток у подвійному розмірі, або прийняти рішення про примусову передачу йому будинку. При цьому він подав до суду письмову угоду про завдаток.

Яке рішення має винести суд?

Кросворд

Питання

1. Відповідно до ст. 560 ЦКУ за ... банк, інша кредитна установа, страхова організація (гарант) гарантує перед кредитором (бенефіціаром) виконання боржником (принципалом) свого обов'язку.

2. Передача замість виконання зобов'язання певного майна, сплата певної суми грошей тощо, це...

3. Грошова сума, рухоме і нерухоме майно є ... неустойки.

4. Обов'язок поручителя перед кредитором нести відповідальність за порушення боржником своїх зобов'язань – це...

5. Право кредитора, який правомірно володіє річчю, що підлягає передачі боржникові або іншій особі, у випадку невиконання ним у строк зобов'язання не повертати цю річ, а притримати її у себе до виконання боржником свого обов'язку – це...

6. Основні способи забезпечення зобов'язання можна поділити на...

7. Основні способи забезпечення зобов'язання можна поділити на...

8. Грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторів у разі порушення боржником зобов'язання – це...

9. Юридична чи фізична особа, яка має грошову або майнову заборгованість підприємству, організації чи установі – це ...

10. Грошове стягнення – це...

11. Кредитор (заставодержатель) має право у разі невиконання боржником (заставадавцем) забезпеченого ... зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами.

12. За призначенням способи забезпечення виконання зобов'язань можна поділити на ...

13. За формою вираження доцільно розрізняти грошову неустойку та ...

14. Відповідальність сторін за договором визначається законом – це...

15. Грошова сума або рухоме майно, що видається кредиторів боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання – це...

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Поняття та способи забезпечення виконання зобов'язання»;
- «Неустойка, її види та форми»;
- «Поняття та загальна характеристика завдатку»;
- «Припинення поруки»;

- «Правові наслідки порушення зобов'язання забезпеченого порукою»;
- «Поняття та загальна характеристика гарантії»;
- «Нотаріальне посвідчення договору застави та реєстрація застави»;
- «Оцінка предмета застави».

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Неустойка як засіб забезпечення виконання зобов'язань»;
- «Предмет неустойки»;
- «Права та обов'язки поручителя у разі пред'явлення до нього вимоги»;
- «Підстави виникнення права на неустойку»;
- «Порука як засіб забезпечення виконання зобов'язань»;
- «Застава як засіб забезпечення виконання зобов'язань»;
- «Види застави: іпотека, заклад»;
- «Завдаток як засіб забезпечення виконання зобов'язань»;
- «Притримання як засіб забезпечення виконання зобов'язань»;
- «Предмет застави»;
- «Реалізація предмета застави»;
- «Гарантія як правовий засіб забезпечення виконання зобов'язання»;
- «Обов'язки гаранта під час розгляду вимоги кредитора».

3. Складіть схеми за темами:

- «Традиційні та нетрадиційні засоби забезпечення виконання зобов'язань»;
- «Основні риси притримання як способу забезпечення виконання зобов'язання».

4. На підставі аналізу наукових джерел законспектуйте у робочому зошиті питання:

- виконання зобов'язання, забезпеченого заставою;
- права поручителя, який виконав зобов'язання.

5. Проаналізуйте такі питання:

- правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого завдатком, та наведіть їх приклади;
- правові наслідки сплати неустойки;
- функції завдатку та наведіть їх приклади;
- правові наслідки порушення зобов'язання забезпеченого заставою;
- правові наслідки порушення боржником зобов'язання, забезпеченого заставою;
- порядок звернення стягнення на предмет застави;
- правові наслідки порушення або припинення зобов'язань, забезпеченого завдатком;
- співвідношення поняття «завдаток» та «аванс».

6. Підготуйте презентацію на запропоновані теми:

- «Особливості відповідальності поручителя»;
- «Припинення гарантії»;
- «Особливості забезпечувальних зобов'язань»;
- «Окремі види застав».

7. Складіть порівняльну таблицю на тему:

- «Відмінності цесії від індосаменту».

8. Напишіть тези на тему:

- «Особливості відповідальності поручителя»;
- «Проблеми правового регулювання визначення неустойки»;
- «Підстави виникнення застави»;
- «Дострокове виконання зобов'язання забезпеченого заставою»;
- «Розпорядження річчю, яку притримує кредитор».

9. Напишіть есе на тему:

- «Поняття та правова природа забезпечувальних зобов'язань, їх акцесорний характер».

10. Складіть кросворд до цієї теми на 15 слів.

11. Складіть 20 тестових завдань до цієї теми.

Словник юридичних термінів

Акцесорне зобов'язання – зобов'язання, що є похідним, залежним від головного зобов'язання, встановлюються, як правило, з метою забезпечення виконання основного зобов'язання.

Банк – установа, яка здійснює грошові розрахунки, акумулює грошові кошти та інші цінності, надає кредити та здійснює інші послуги за фінансовими операціями.

Борг – зобов'язання строк виконання якого настав.

Боржник – суб'єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами.

Відсоток (процент) – економічна категорія, суть якої полягає у тому, що вони є частиною прибутку, яку позичальник сплачує за взятий у кредит позичковий капітал (грошовий чи у вигляді інших активів).

Відшкодування збитків (шкоди) – спосіб, який полягає у тому, що боржник відшкодовує кредиторів понесені ним майнові збитки.

Виконавчий напис – розпорядження нотаріуса про примусове стягнення з боржника на користь кредитора грошових сум або передачі чи повернення майна кредиту, здійснене на документах, які підтверджують зобов'язання боржника.

Виконання зобов'язань – вчинення кредитором і боржником дій зі здійснення прав та виконання обов'язків, що впливають із зобов'язання.

Відповідальність – категорія, яка виражає свідоме ставлення особи до вимог суспільної необхідності, обов'язків, соціальних завдань, норм і цінностей.

Гарантія – банк, інша фінансова установа, страхова організація (гарант) гарантує перед кредитором (бенефіціаром) виконання боржником (принципалом) свого обов'язку.

Господарське зобов'язання – зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених Кодексом, унаслідок якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, зокрема боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого

суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (сторона, зокрема кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.

Гроші – особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг.

Депозит (вклад) – кошти, які надаються фізичними чи юридичними особами в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією згідно із законодавством України, або нерезиденту на строк та під процент.

Депозит нотаріуса – внесенням готівки через банки або безготівковим перерахуванням сум з рахунка орендаря на окремий поточний рахунок приватного нотаріуса.

Договір – домовленість двох або більше сторін, спрямована на визначення, зміну або припинення прав і обов'язків між сторонами.

Договір застави – цивільно-правова угода, за якою заставодавець надає заставодержателю в заставу належне йому майно в забезпечення виконання зобов'язань за основним правочином.

Договір поруки – цивільно-правовий договір, за яким поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним свого обов'язку.

Завдаток – це грошова сума або рухоме майно, що видає кредиторіві боржник у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання.

Заклад – це застава рухомого майна, що передається у володіння заставодержателя або за його наказом – у володіння третій особі.

Застава – це спосіб забезпечення виконання зобов'язань, в силу якого кредитор (заставодержатель) має право в разі невиконання боржником (заставодавцем) зобов'язання, забезпеченого заставою, одержати задоволення за рахунок заставленого майна переважно перед іншими кредиторами цього боржника, якщо інше не встановлено законом (право застави).

Заставодавець – власник речі або особа, якій належить майнове право, а також особа, якій власник речі або особа, якій належить майнове право, передали річ або майнове право з правом їх застави.

Заставодержатель – кредитор за основним зобов'язанням.

Збитки – втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права.

Зобов'язання – одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії.

Індосамент – спеціальний надпис на векселі, за яким векселедержатель передає усі або тільки певні права придбавачу векселя.

Іпотекодавець – особа, яка передає в іпотеку нерухоме майно для забезпечення виконання власного зобов'язання або зобов'язання іншої особи перед іпотекодержателем.

Іпотекодержатель – кредитор за основним зобов'язанням.

Іпотечний договір – договір про заставу нерухомого майна.

Кредитор – сторона в зобов'язанні, яка має право вимагати від іншої сторони (боржника) виконання певного зобов'язання.

Неустойка – це грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання.

Майно – особливий об'єкт, яким вважається окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки.

Неустойка – грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання.

Нотаріальне посвідчення – посвідчення, яке здійснюється нотаріусом або іншою посадовою особою, яка відповідно до закону має право на вчинення такої нотаріальної дії, шляхом вчинення на документі, в якому викладено текст правочину, посвідчувального напису.

Пеня – плата у вигляді процентів, нарахованих на суму податкового боргу, що справляється з платника податків у зв'язку з несвоєчасним погашенням податкового зобов'язання.

Переведення боргу – заміна боржника, у разі переведення боргу первісний боржник вибуває з відносин з кредитором і його місце як сторони в зобов'язанні займає новий боржник.

Порука – це спосіб забезпечення виконання зобов'язання, в силу якого поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним свого зобов'язання.

Прощення боргу – звільнення боржника від виконання зобов'язання, яке здійснюється кредитором на безоплатній основі.

Притримання – право кредитора, який правомірно володіє річчю, що підлягає передачі боржникові або іншій особі, у випадку невиконання ним у строк зобов'язання не повертати цю річ, а притримати її у себе до виконання боржником свого обов'язку.

Прострочення боржника – неприступання боржником до виконання зобов'язання або не виконання його у строк, встановлений договором або законом.

Способи забезпечення виконання зобов'язань – сукупність заходів, за допомогою яких сторони цивільно-правових відносин впливають одна на одну з метою належного виконання передбаченого договором економічного завдання під загрозою вчинення певних дій, які зумовлять настання негативних наслідків майнового характеру для боржника, незалежно від того, чи понесе кредитор збитки фактично.

Строк – певний період, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Шкода – зменшення або втрата (загибель) певного особистого чи майнового блага.

Штраф – грошове стягнення, яке полягає у стягненні із засудженого в дохід держави певної суми грошей.

Юридична особа – організація, суб'єкт права, здатний від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і нести обов'язки та самотійно брати участь у правовідносинах, бути позивачем і відповідачем у суді.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.09.2022).
2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.09.2022).
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.09.2022).
4. Про заставу: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 47 (24.11.92). Ст. 642 (із змінами і доповненнями).
5. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 11 (12.03.2004). Ст. 140.

Допоміжна література

1. Цивільне право України. Особлива частина. Договірні зобов'язання: навч. посіб. / І. Е. Берестова, С. С. Бичкова, І. А. Бірюков та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 348 с.
2. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. 2-ге вид., змін. та допов. К.: КНТ, 2016. 498 с.
3. Бобушок І. А. Припинення договору поруки: теорія та судова практика. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. Вип. 5, т. 1. С. 69–73.
4. Бобушок І. А. Проблеми розмежування поруки та майнової поруки в судовій практиці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Вип. 23, ч. 1, т. 1. С. 169–171.
5. Бобушок І. А. Договір поруки в цивільному праві України: структура договірних зв'язків. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 2. С. 18–20.

6. Бобуйок І. А. Деякі особливості відповідальності поручителя за договором поруки. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 1, т. 1. С. 92–95.
7. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (заг. положення): навч. посіб. К.: Юстініан, 2016. 280 с.
8. Віхров О. Роль і місце організаційно-господарських зобов'язань у сучасній економіці. *Право України*. 2009. № 4. С. 53–56.
9. Вергела І., Швець Б. Колізії у сфері забезпечення виконання зобов'язань. *Юридичний журнал*. 2004. № 9. С. 35–38.
10. Гриджук Д. М., Олійник В. О. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань. К.: Оріяни, 2012. 295 с.
11. Дмитренко В. Ю. Загальні умови виконання іпотечного зобов'язання: проблеми та шляхи вирішення. *Економіка та право: науковий журнал*. Київ: Інститут економіко-правових досліджень Національної академії наук України, 2017. № 1 (46). С. 41–45.
12. Дмитренко В. Ю. Особливості виконання іпотечного зобов'язання. *Приватне право і підприємництво*. Збірник наукових праць / редкол.: О. Д. Крупчан (гол. ред.) та ін. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2017. Вип. 17. С. 113–116.
13. Дмитренко В. Ю. Проблеми захисту цивільних прав та інтересів суб'єктів виконання іпотечного зобов'язання. *Правове регулювання економіки: збірник наукових праць*. Київ: ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2017. № 16. С. 179–189.
14. Дмитренко В. Ю. Динаміка іпотечного зобов'язання на стадії його виконання. *Приватне право і підприємництво: збірник наукових праць / редкол.: О. Д. Крупчан (гол. ред.) та ін.* Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2018. Вип. 18. С. 59–61.
15. Кудрявцев В. Відмежування непойменованих способів забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором від інших цивільно-правових конструкцій. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 31–34.

16. Кудрявцев В. І. Застава цінних паперів як спосіб забезпечення виконання кредитних зобов'язань. *Актуальні правові та гуманітарно-економічні проблеми в період реформування демократичного суспільства*: збірник тез V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 2 грудня 2016 р. Кіровоград: ПВНЗ КІДМУ КПУ, 2016. С. 116–119.

17. Кудрявцев В. І. Предмет як істотна умова кредитного договору. *Актуальні проблеми приватного права: договір як права форма регулювання приватних відносин*: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-річчю з дня народження д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова, Харків, 17 лют. 2017 р. Х.: Право, 2017. С. 302–306.

18. Крат В. Неустойка. Що переважить: майно або гроші. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 12. С. 41–42.

19. Спасибо-Фатєєва І. Поручка і гарантія як способи забезпечення зобов'язань. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 3. С. 22–25.

20. Цивільне право: підручник: у 2 т. Т. 2 / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого»; за ред.: В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатєєва, В. Л. Яроцький. Х.: Право, 2014. 816 с.

21. Цивільне право України: підручник: у 2 т. Т. 1 / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Х.: Право, 2011. 656 с.

22. Чанышева А. Задаток как вид акцессорных (дополнительных) обязательственных отношений. *Legea si Viata (Republica Moldova)*. 2017. № 2/2 (302). Р. 119–123.

23. Чанышева А. Акцессорные обязательства относительно гарантии. *Legea si Viata (Republica Moldova)*. 2017. № 3/2 (303). Р. 144–148.

24. Чанышева А. Р. Допоміжні заставні зобов'язання у структурі зобов'язальних відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. С. 74–79.

25. Федорчук Д. Забезпечення виконання зобов'язань у підприємницькій діяльності. *Юридична газета*. 2006. № 18. С. 14.

ТЕМА 6

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

План

1. Порухення зобов'язання.
2. Поняття цивільно-правової відповідальності та її види.
3. Форми відповідальності за порушення зобов'язання.
4. Відшкодування збитків. Сплата неустойки.
5. Співвідношення збитків і неустойки.
6. Умови цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язання.
7. Випадок і непереборна сила, їх правове значення.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміється під поняттям «порушення зобов'язань»?
2. Охарактеризуйте поняття договірної відповідальності.
3. Назвіть види договірної відповідальності.
4. Які правові наслідки невиконання обов'язку передати річ визначену індивідуальними ознаками?
5. Назвіть правові наслідки порушення зобов'язання.
6. За яких підстав боржник вважається таким, що простро-
чив виконання зобов'язання?
7. Як відбувається виконання зобов'язання за рахунок
боржника?
8. Поясніть відповідальність і виконання зобов'язання в
натурі.
9. Охарактеризуйте порядок відшкодування збитків, завда-
них порушенням зобов'язання.
10. Охарактеризуйте вину як підставу відповідальності за
порушення зобов'язання.
11. Дайте визначення односторонньої відмови від зобов'язання.
12. Охарактеризуйте правові наслідки порушення зобов'я-
зання з вини кредитора.

13. Що таке збитки?
14. Дайте визначення поняття «неустойка».
15. Поясніть співвідношення збитків і неустойки.
16. Проаналізуйте відповідальність за порушення грошового зобов'язання.
17. Поясніть, що розуміється під прострочення боржника і прострочення кредитора.
18. Що таке вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання?
19. Чи можлива одностороння відмова від зобов'язання?
20. Які правові наслідки порушення зобов'язання з вини кредитора?
21. Поясніть субсидіарну відповідальність.
22. Назвіть правові наслідки невиконання обов'язку передати річ, визначену індивідуальними ознаками.
23. Охарактеризуйте відповідальність боржника за дії інших осіб.
24. Які права має кредитор у разі порушення боржником негативного зобов'язання незалежно від сплати ним неустойки та/або відшкодування збитків і моральної шкоди?
25. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.

Тести

1. Ознаками цивільного правопорушення є:

- а) вина;
- б) шкода;
- в) караність;
- г) усі відповіді правильні.

2. Не належать до способів забезпечення зобов'язання:

- а) неустойка;
- б) залог;
- в) гарантія;
- г) завдаток.

3. Назвіть підстави для настання цивільно-правової відповідальності:

- а) вина; шкода, причинно-наслідковий зв'язок між дією та завданою шкодою;
- б) відповіді а) та в);
- в) дія, шкода, причинно-наслідковий зв'язок між дією та завданою шкодою;
- г) вина, шкода, дія (бездіяльність).

4. До форм цивільно-правової відповідальності належить:

- а) сплата неустойки;
- б) втрата завдатку;
- в) відшкодування збитків;
- г) всі відповіді правильні.

5. Цивільно-правове правопорушення – це:

- а) проступок;
- б) дисциплінарний проступок;
- в) злочин;
- г) усі відповіді правильні.

6. Договірна відповідальність:

- а) виражається у вигляді несприятливих наслідків майнового характеру у боржника;
- б) виражається у вигляді несприятливих наслідків немайнового характеру кредитора;
- в) виражається у вигляді несприятливих наслідків майнового і немайнового характеру у боржника;
- г) забезпечується громадським осудом.

7. Специфічними рисами цивільно-правової відповідальності є:

- а) її майновий характер;
- б) можливості перевищення розміру відповідальності над розміром заподіяної шкоди або збитків;
- в) розмір відповідальності не може перевищувати розміру заподіяної шкоди;
- г) відповіді а) та б).

8. Функції цивільно-правової відповідальності:

- а) компенсаційна;
- б) охоронна;
- в) регресна;
- г) сигналізаційна.

9. Форми цивільно-правової відповідальності:

- а) втрата завдатку;
- б) сплата пені;
- в) моральні страждання;
- г) відшкодування шкоди.

10. Збитки – це:

- а) грошовий вираз майнової шкоди;
- б) речовий вираз майнової шкоди;
- в) втрата майна кредитором;
- г) неотримані доходи кредитора.

11. Елементами зобов'язання є:

- а) істотні умови договору;
- б) право вимоги;
- в) права та обов'язки сторін;
- г) суб'єкти, об'єкт, зміст.

12. Підставами звільнення від відповідальності є:

- а) вина кредитора;
- б) всі відповіді правильні;
- в) випадок;
- г) непереборна сила.

13. Моральна шкода:

- а) має вартісний характер;
- б) не має економічного характеру;
- в) може виражатися у приниженні честі, гідності;
- г) немає правильної відповіді.

14. Форми вчинення правочину:

- а) усна;
- б) усно або в письмовій (електронній) формі, якщо інше не встановлено законом;
- в) письмова, нотаріально посвідчена;
- г) тільки письмова.

15. Підставами визнання правочину недійсним є:

- а) дефекти волі;
- б) укладення правочину між фізичною і юридичною особою;
- в) недотримання форми правочину;
- г) укладення правочину недієздатною особою.

16. Моральна шкода відшкодовується:

- а) грішми;
- б) грішми, іншим майном або в інший спосіб;
- в) не відшкодовується;
- г) відшкодовується у виключних випадках.

17. Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається:

- а) судом залежно від характеру правопорушення з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення;
- б) глибини душевних страждань, що заподіяла шкоду;
- в) ступеня вини особи;
- г) не відшкодовується ніяк.

18. Одностороння відмова від зобов'язання:

- а) допускається завжди;
- б) не допускається за жодних обставин;
- в) не допускається, якщо інше не встановлено договором або законом;
- г) допускається, якщо зобов'язання виражено в іноземній валюті.

19. Відповідальність без вини настає у випадку:

- а) непереборної сили;
- б) казусу;
- в) невиконання грошового зобов'язання;
- г) умислу.

20. За підставами виникнення цивільно-правова відповідальність може бути:

- а) часткова;
- б) змішана;
- в) позадоговірна;
- г) у порядку регресу.

21. Відповідальність без вини настає у випадку:

- а) непереборної сили;
- б) казусу;
- в) невиконання грошового зобов'язання;
- г) відповіді а), б).

22. Право брати участь у розгляді цивільних спорів у судовому порядку мають особи з ... років:

- а) 14;
- б) 15;
- в) 16;
- г) 18.

23. Залежно від вини цивільно-правова відповідальність може бути:

- а) змішана;
- б) договірна;
- в) субсидіарна;
- г) правова.

24. Обставинами, що звільняють від цивільно-правової відповідальності, є:

- а) необхідна оборона;
- б) крайня необхідність;
- в) випадок.

25. Цивільно-правова відповідальність настає з ... років:

- а) 14;
- б) 15;
- в) 16;
- г) 18.

26. Майново-правовим способом забезпечення зобов'язань є:

- а) застава;
- б) штраф;
- в) гарантія.

27. У випадку коли неповнолітній має майно або отримує заробітну плату, достатні для відшкодування завданої шкоди, він несе цивільно-правову відповідальність з ... років:

- а) 14;
- б) 15;
- в) 16;
- г) 17.

28. Цивільно-правова відповідальність батьків за своїх неповнолітніх дітей має назву:

- а) відповідальність у порядку регресу;
- б) дольова відповідальність;
- в) субсидіарна відповідальність;
- г) немає правильної відповіді.

29. Рішенням цивільного суду є:

- а) вирок;
- б) ухвала;
- в) касація;
- г) апеляція.

30. Непереборною силою визнається:

- а) паводок;
- б) землетрус;
- в) страйк;
- г) карантин;
- д) війна.

31. Особливостями цивільно-правової відповідальності є:

- а) встановлюється законом або договором;
- б) діє принцип презумпції невинуватості;
- в) має компенсаційний характер;
- г) настає за правопорушення, яке спричинило шкоду.

32. Ознаками цивільного правопорушення є:

- а) вина;
- б) протиправність;
- в) шкода;
- г) караність.

Задачі

Задача 1

Школяр Федоренко приніс до школи мобільний телефон свого батька і на уроці показував його друзям. Вчителька забрала телефон і поклала до шухляди класної шафи. Після уроку учні класу пішли до театру і Федоренко забув забрати телефон у вчительки. Наступного дня, коли Федоренко звернувся до неї з проханням повернути телефон, вчителька пояснила, що він із шухляди зник.

Чи є підстави для цивільно-правової відповідальності?

Задача 2

Під час примірки плаття в салоні одягу громадянка Білецька розірвала його. Продавець запропонувала їй оплатити повну вартість товару, оскільки його ніхто не захоче придбати і вона попереджала Білецьку, що цей розмір їй замалий. Громадянка Білецька відмовилася заплатити за плаття, оскільки така модель їй не сподобалась і до того ж примірка одягу є безплатною і вона не хотіла розірвати його.

Чи є умови для настання цивільно-правової відповідальності?

Задача 3

Іваненко замовила в ательє пошиття пальта з матеріалів підприємця за два місяці. Однак, коли вона у встановлений строк звернулася за готовим виробом, то працівник ательє пояснив, що пальто ще не пошите, оскільки ательє не закупило необхідного матеріалу через його тимчасову відсутність у продажі, тому доведеться ще зачекати. Іваненко зажадала повернення їй сплаченого завдатку в подвійному розмірі та відшкодування їй моральної шкоди. Працівник ательє заперечував, оскільки вважав, що у простроченні зобов'язання вина ательє відсутня.

Дайте правовий аналіз ситуації та вирішіть спір.

Задача 4

Неповнолітні Михайло (14 років) та Олександр (15 років) запалили багаття біля скирти соломи, внаслідок чого виникла пожежа і скирта повністю згоріла. Приватне підприємство «Мрія» звернулося до суду з позовом до батьків дітей. Суд урахував майновий стан відповідачів і задовольнив позов частково, стягнувши з них 5 тис. грн солідарно.

Чи правильно вирішена справа? Які особливості відповідальності за шкоду, заподіяну неповнолітніми та малолітніми?

Задача 5

Під час з'ясування обставин було встановлено, що власниця одного із згорілих гаражів І., від'їжджаючи у відпустку, довірила свій гараж, у якому містилися кролі, а також зберігався мопед і пальне до нього, Ігореві, щоб він під час її відпустки годував кролів. Коли Ігор намагався завести мопед, який належав К., від іскри зайнявся бензин, яким були облиті підлога та двері гаража, що і було причиною пожежі. Подружжя В. звернулося до суду з позовом до батьків Ігоря про відшкодування заподіяної шкоди. Суд цей позов задовольнив повним обсягом.

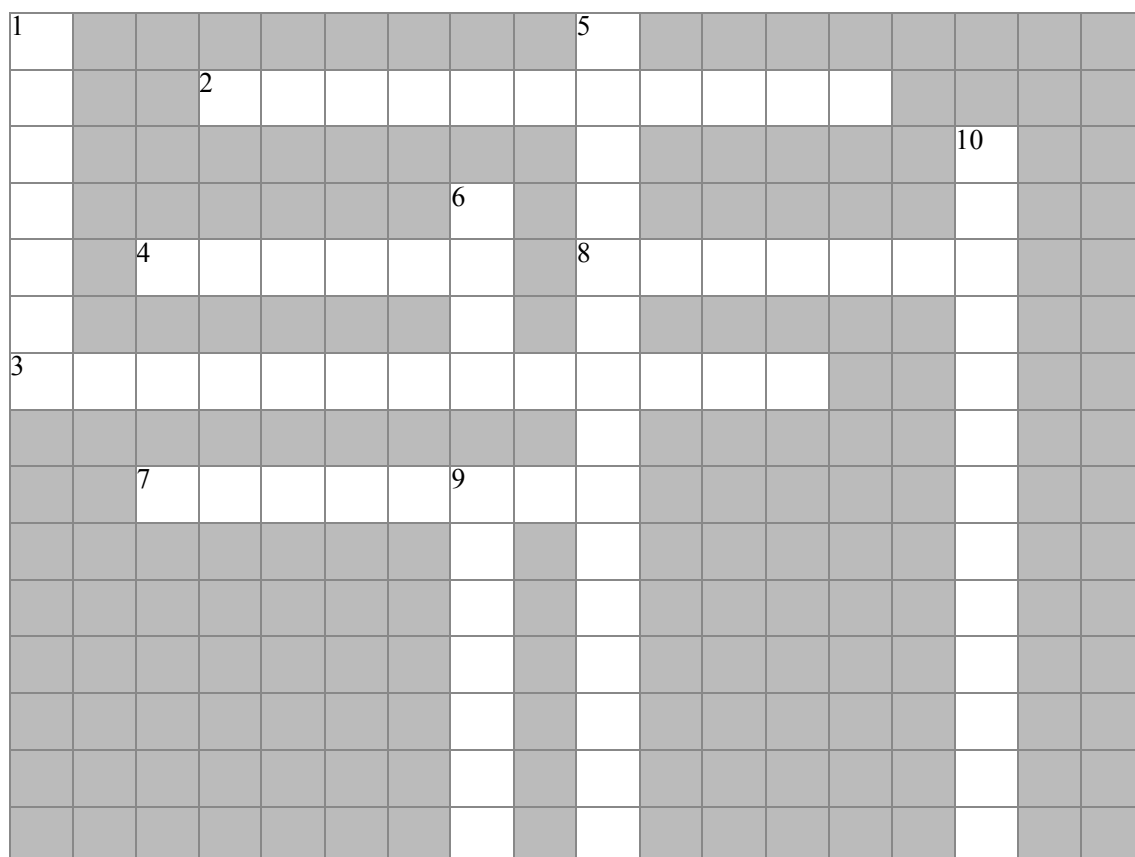
Чи правильно вирішена справа?

Задача 6

Громадянка Фурсова, від'їжджаючи у відпустку, довірила свій гараж, у якому проживали нутрії, а також зберігався мопед і пальне до нього, Олегу, щоб він під час її відпустки годував нутрій. Коли Ігор намагався завести мопед, який належав П., від іскри зайнявся бензин, яким були облиті підлога та двері гаража, що і було причиною пожежі. Подружжя В. звернулося до суду з позовом до батьків Олега про відшкодування заподіяної шкоди. Суд цей позов задовольнив повним обсягом.

Чи правильно вирішена справа?

Кросворд

Питання

1. Психічне ставлення порушника до своєї протиправної поведінки та її наслідків.
2. Додаткова відповідальність, що посилює гарантії прав потерпілої особи.
3. Функція цивільно-правової відповідальності, що забезпечує відновлення суспільних відносин.

4. Грошовий вираз майнової шкоди, заподіяної порушенням цивільного майнового блага або процесу.

5. Юридичні наслідки за невиконання або неналежне виконання особою обов'язків, зобов'язань.

6. Психічне ставлення порушника до своєї протиправної поведінки та її наслідків.

7. Відповідальність, яка настає у випадках, коли цивільний закон допускає відповідальність одної особи за дії іншої.

8. Відповідальність боржника, що настає на підставі загальних приписів закону чи встановлена для боржника договором.

9. Синонім виховної функції.

10. Антонім правомірної поведінки, що здебільше призводять до шкідливих наслідків матеріального чи морального характеру.

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Форми та види цивільно-правової відповідальності»;
- «Загальні та спеціальні умови цивільно-правової відповідальності»;
- «Поняття та форми вини в цивільному праві».

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання грошових зобов'язань»;
- «Випадки відповідальності без вини в цивільному праві та їх обґрунтування»;
- «Проблеми компенсації майнової та моральної шкоди»;
- «Вчення про вину»;
- «Презумпція вини»;
- «Вина юридичної особи»;
- «Звільнення від відповідальності».

3. Складіть схеми на запропоновані теми:

- «Функції, форми цивільно-правової відповідальності»;
- «Підстави звільнення особи від цивільно-правової відповідальності»;
- «Види цивільно-правової відповідальності».

4. На підставі аналізу наукових джерел законспектуйте у робочому зошиті питання «Поняття цивільно-правової відповідальності» та надайте своє визначення поняттю «цивільно-правова відповідальність».

5. Охарактеризуйте думки вчених-цивілістів щодо протиправності поведінки особи.

6. Охарактеризуйте поняття:

– «склад збитків» і наведіть їх приклади;
– «шкоди, повного відшкодування збитків та наведіть приклади».

7. Підготуйте презентацію на тему:

«Відшкодування збитків, сплата неустойки, втрата завдатку як види цивільно-правової відповідальності».

8. Випишіть у робочий зошит питання «Умови, що виключають протиправність поведінки особи».

9. Напишіть тези на тему «Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності».

10. Напишіть есе на тему «Загальні та спеціальні умови цивільно-правової відповідальності».

11. Проаналізуйте чинне законодавство України та выпишіть поняття «відповідальність» та «санкція».

12. Наведіть приклади штрафних санкцій як форми відповідальності за порушення зобов'язання.

13. Поміркуйте, як співвідносяться збитки та неустойка. Відповідь запишіть у робочий зошит.

14. Ознайомтеся з теорією справедливості та надайте власне тлумачення цієї теорії.

15. Складіть кросворд з цієї теми на 15 слів.

16. Складіть 20 тестових завдань з цієї теми.

17. Складіть розширений план-конспект з цієї теми.

Словник юридичних термінів

Вина – складовий елемент цивільного правопорушення, який проявляється у формі психологічного ставлення порушника до своїх дій та їх наслідків.

Випадок (казус) – випадкова подія, в результаті якої було завдано певної шкоди, яку не уникнути і не зупинити, не залежить від бажань людей.

Відповідальність – обов'язок особи відповідати, усунути завдані нею проблеми, що виникають з причини цивільного правопорушення, зазначений у законі або у договорі.

Відповідальність солідарна – це у зобов'язальному праві відповідальність кількох боржників перед кредитором, при якій кредиторіві надається право на свій розсуд вимагати виконання зобов'язання повним обсягом або частково від усіх боржників разом або від кожного з них окремо.

Відповідальність субсидіарна – вид цивільно-правової відповідальності, який діє тоді, коли у зобов'язанні беруть участь два боржники (основний та додатковий).

Відшкодування шкоди (збитків) – компенсація майнових збитків, надана кредитору замість відповідних втрат, завданих протиправними діями.

Збитки – це втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки), а також доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

Моральна шкода – це втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб.

Моральна шкода полягає у: фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів; у душевних стражданнях,

яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна; у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи.

Непереборна сила – є надзвичайні і невідворотні обставини за певних умов здійснення господарської діяльності.

Пеня – це неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Порушення зобов'язання – це його невиконання або виконання з порушенням умов, визначених змістом зобов'язання (неналежне виконання).

Правові наслідки порушення зобов'язання – це припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору; зміна умов зобов'язання; сплата неустойки; відшкодування збитків та моральної шкоди.

Презумпція винуватості – правове положення, відповідно до якого особа вважається винною у скоєнні протиправних діянь, у формі заподіяння матеріальної та/або нематеріальної шкоди доти, доки її невинуватість буде встановлено в судовому порядку.

Прострочення боржника – це коли боржник вважається таким, що прострочив, якщо він не приступив до виконання зобов'язання або не виконав його у строк, встановлений договором або законом.

Прострочення кредитора – це коли кредитор вважається таким, що прострочив, якщо він відмовився прийняти належне виконання, запропоноване боржником, або не вчинив дій, що встановлені договором, актами цивільного законодавства чи впливають із сутності зобов'язання або звичаїв ділового обороту, до вчинення яких боржник не міг виконати свого обов'язку.

Розмір збитків – це суми відшкодування, які визначаються з урахуванням ринкових цін, що існували на день добровільного задоволення боржником вимоги кредитора у місці, де зобов'язання має бути виконане, а якщо вимога не була задоволена добровільно, – у день пред'явлення позову, якщо інше не встановлено договором або законом.

Форс-мажор – надзвичайні та невідворотні обставини, що об’єктивно унеможлиблюють виконання зобов’язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов’язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, а саме: загроза війни, збройний конфлікт або серйозна погроза такого конфлікту тощо.

Цивільно-правова відповідальність – це санкції, що застосовуються до правопорушника через покладання на нього додаткових цивільно-правових обов’язків або позбавлення належного йому суб’єктивного цивільного права.

Шкода – збитки, завдані протиправними діями юридичній, фізичній особі або майну цих осіб.

Штраф – неустойка, що обчислюється у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов’язання.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.09.2022).

2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.09.2022).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.09.2022).

Допоміжна література

1. Берестова І. Е. Цивільне право України. Особлива частина. Договірні зобов’язання: навч. посіб. / І. Е. Берестова, С. С. Бичкова, І. А. Бірюков та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 348 с.

2. Бичкова С. С. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. 2-ге вид., змін. та допов. К.: КНТ, 2016. 498 с.

3. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (заг. положення): навч. посіб. К.: Юстініан, 2016. 280 с.

4. Верховець А. А. Співвідношення цивільно-правових заходів оперативного впливу із заходами цивільно-правової відповідальності. *Вісник господарського судочинства*. 2006. № 1. С. 125–130.

5. Горяйнов А. М. Примус і цивільно-правова відповідальність. *Вісник Верховного Суду України*. 2012. № 3. С. 36–39.

6. Донська Л. Д. Причинний зв'язок у цивільному праві України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03 / Одеська національна юридична академія. О., 2006. 20 с.

7. Заварза Т. Поняття та підстави деліктної відповідальності лікувальних закладів за неналежне лікування. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 10. С. 29–34.

8. Крисань Т. Розмежування державного (правового) примусу й юридичної гарантії. *Підприємство, господарство і право*. 2013. № 3. С. 24–27.

9. Крисань Т. Є. Визначення збитків у законодавстві та праві зарубіжних країн. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2008. Вип. 9, № 2. С. 292–295.

10. Міхно О. Деякі загальні положення про цивільно-правову відповідальність. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 7. С. 71–74.

11. Міхно О. Підстави цивільно-правової відповідальності у разі порушення договірного зобов'язання. *Підприємство, господарство і право*. 2013. № 7. С. 68–71.

12. Подколзін І. В. Реалізація принципу повного відшкодування збитків у Цивільному кодексі України. *Університетські наукові записки*. 2007. № 4. С. 208–213.

13. Подколзін І. В. Загальні засади відшкодування збитків за цивільним законодавством України. *Юридична Україна*. 2007. № 12. С. 37–43.

14. Подколзін І. В., Дзера І. О. Правові підстави відшкодування збитків. *Юридична Україна*. 2009. № 6. С. 73–80.
15. Сібільов М. М. Підстава та умови цивільно-правової відповідальності за порушення договірних зобов'язань за чинним Цивільним кодексом України. *Вісник Академії правових наук України*. 2004. № 2. С. 80–88.
16. Ткачук А. Л. До питання про витoki вини як правової категорії. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. Одеса: Юрид. літ., 2002. Вип. 13. С. 144–148.
17. Харитонов Є. О., Голубєва Н. Ю., Акіменко Ю. Ю. Цивільне право: посіб. для підгот. до іспиту / Є. О. Харитонов. Вид. 3-тє, перероб. і допов. Х.: Одіссей, 2013. Ч. 2. 256 с.
18. Цивільне право: підручник: у 2 т. Т. 2 / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого»; за ред.: В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатєєва, В. Л. Яроцький. Х.: Право, 2014. 816 с.
19. Цивільне право України: підручник: у 2 т. Т. 1 / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Х.: Право, 2011. 656 с.
20. Черешнюк В. Відшкодування збитків як форма відповідальності за порушення договору. *Юридична Україна*. 2006. № 9. С. 65–70.

МОДУЛЬ II

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ДОГОВОРІВ

ТЕМА 7

ДОГОВОРИ ПРО ПЕРЕДАЧУ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ

План

1. Загальна характеристика та види договорів про передачу майна у власність.
2. Договір купівлі-продажу.
3. Договір поставки.
4. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
5. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
6. Договір міни.
7. Договір ренти.
8. Договір довічного утримання (догляду).
9. Договір дарування.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте договори про передачу майна у власність.
2. Назвіть види договорів про передачу майна у власність.
3. Назвіть спільні та відмінні риси договорів про передачу майна у власність.
4. Проаналізуйте особливості договорів про передачу майна у власність.
5. Дайте визначення договору купівлі-продажу.
6. Охарактеризуйте договір роздрібної купівлі-продажу.
7. Назвіть особливості договору купівлі-продажу у зовнішньоекономічному обороті.
8. Назвіть особливості договору продажу майна з аукціонів (публічних торгів).
9. Назвіть особливості договорів купівлі-продажу нерухомості.

10. Проаналізуйте договір з умовою про доставку товару покупцеві, договір найму-продажу.
11. Охарактеризуйте продаж товарів з використанням автоматів та продаж товарів за зразками.
12. Охарактеризуйте права покупця у разі продажу йому товару незалежної якості.
13. Охарактеризуйте сторони договору купівлі-продажу.
14. Проаналізуйте форму договору купівлі-продажу.
15. Проаналізуйте права та обов'язки покупця в договорі купівлі-продажу.
16. Проаналізуйте правові наслідки порушення покупцем та продавцем своїх зобов'язань.
17. Назвіть правові наслідки порушення умови договору щодо асортименту товару.
18. Дайте визначення договору поставки.
19. Проаналізуйте істотні умови договору поставки.
20. Назвіть та охарактеризуйте сторони договору поставки.
21. Охарактеризуйте відповідальність за договором поставки.
22. Дайте визначення договору контракції сільськогосподарської продукції.
23. Назвіть та охарактеризуйте сторони договору контракції сільськогосподарської продукції.
24. Охарактеризуйте відповідальність за договором контракції сільськогосподарської продукції.
25. Дайте визначення договору постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
26. Назвіть та охарактеризуйте сторони договору постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
27. Охарактеризуйте відповідальність за договором постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
28. Дайте визначення договору міни.
29. Назвіть основні ознаки договору міни.
30. Охарактеризуйте відповідальність за договором міни.
31. Дайте визначення договору дарування.
32. Проаналізуйте форму договору дарування.
33. Охарактеризуйте предмет договору дарування.
34. Проаналізуйте порядок прийняття дарунка.

35. Особливості договору дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому.

36. Охарактеризуйте порядок односторонньої відмови від договору дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому.

37. Дайте визначення поняттю «пожертва».

38. Особливості договору ренти.

39. Проаналізуйте відповідальність за прострочення виплати ренти.

40. Проаналізуйте підстави розірвання договору ренти.

41. Назвіть особливості договору довічного утримання (догляду).

42. Проаналізуйте форму договору довічного утримання (догляду).

43. Охарактеризуйте особливості укладення договору довічного утримання (догляду) щодо майна, що є у спільній сумісній власності.

44. Проаналізуйте правові наслідки розірвання договору довічного утримання (догляду).

Тестові завдання

1. Договором купівлі-продажу є договір про:

- а) відплатну передачу майна у користування;
- б) здійснення юридичних або фактичних дій;
- в) відплатну передачу майна у власність;
- г) безвідплатну передачу майна у власність.

2. До істотних умов договору купівлі-продажу належать:

- а) предмет та ціна;
- б) ціна, предмет, місце виконання договору;
- в) предмет та строк;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. Коли в покупця виникає обов'язок оплатити товар за договором купівлі-продажу:

- а) до прийняття товару;
- б) за домовленістю сторін;
- в) після прийняття товару;
- г) правильна відповідь відсутня.

4. Договір роздрібної купівлі-продажу є договором:

- а) публічним;
- б) приєднання;
- в) установчим;
- г) організаційним.

5. Яке право має покупець у разі істотного порушення продавцем вимог щодо якості товару:

- а) вимагати розірвання договору;
- б) вимагати пропорційного зменшення ціни товару;
- в) правильної відповіді немає;
- г) вимагати заміну товару.

6. Договір дарування, в якому одна сторона зобов'язується в майбутньому передати безоплатно другій стороні річ або майнове право, є договором:

- а) майбутнім;
- б) реальним;
- в) консенсуальним;
- г) алеаторним.

7. Предметом договору дарування є:

- а) нерухоме та рухоме майно та майнові права;
- б) нерухоме та рухоме майно;
- в) нерухоме майно та майнові права;
- г) рухоме та нерухоме майно, майнові та немайнові права.

8. Хто може виступати сторонами у договорі дарування:

- а) фізичні та юридичні особи;
- б) фізичні та юридичні особи, держава Україна, територіальна громада;
- в) фізичні та юридичні особи, держава Україна;
- г) фізичні та юридичні особи, територіальна громада.

9. Що із зазначеного не є предметом пожертви:

- а) рухоме майно;
- б) нерухоме майно;
- в) грошові кошти;
- г) майнові права.

10. Договір поставки є:

- а) оплатний;
- б) двосторонній;
- в) консенсуальний;
- г) усі відповіді правильні.

11. До основних обов'язків покупця не належить:

- а) прийняти замовлений товар або товарно-розпорядчі документи на нього у місці й у строки, що відповідають умовам договору поставки;
- б) оплатити товар відповідно до договору;
- в) правильна відповідь відсутня;
- г) нести всі витрати й ризики випадкового знищення та випадкового пошкодження поставленого товару після переходу права власності на нього.

12. Підставами відповідальності постачальника за договором поставки є:

- а) прострочення поставки товару, тобто передача постачальником покупцеві товару після закінчення строку поставки, передбаченого договором;
- б) усі відповіді правильні;
- в) недопоставка, тобто передача постачальником покупцеві у встановлений строк меншої кількості товару, ніж передбачено договором;
- г) поставка неякісного товару.

13. Чи звільняє постачальника (виробника) від відповідальності прийняття покупцем некомплектних виробів:

- а) не звільняє;
- б) звільняє;
- в) звільняє за згодою сторін;
- г) правильна відповідь відсутня.

14. До істотних умов договору міни належать:

- а) предмет і ціна;
- б) предмет, ціна і строк;
- в) ціна, строк, місце виконання договору;
- г) предмет, ціна, строк, місце виконання договору.

15. Форма договору міни:

- а) усна;
- б) усі відповіді правильні;
- в) письмова;
- г) проста письмова, яка підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації.

16. Сторонами договору міни є:

- а) набувач і відчужувач;
- б) відчужувач і отримувач;
- в) покупець і продавець;
- г) немає правильної відповіді.

17. Яка зі сторін договору міни несе відповідальність за невиконання чи неналежне виконання своїх зобов'язань за таким договором, якщо це невиконання чи неналежне виконання зумовлене дією обставин непереборної сили:

- а) покупець;
- б) продавець;
- в) як покупець, так і продавець;
- г) жодна із сторін.

18. Договір довічного утримання (догляду) є договором:

- а) двостороннім;
- б) алеаторним;
- в) публічним;
- г) безоплатним.

19. Зазначте, чи має право набувач до моменту смерті відчужувача продавати, дарувати, міняти майно, передане за договором довічного утримання:

- а) має право;
- б) має право тільки за згодою відчужувача;
- в) немає правильної відповіді;
- г) не має права.

20. У якій формі укладається договір довічного утримання:

- а) письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню;
- б) письмовій формі;
- в) уній формі;
- г) усній або письмовій за згодою сторін.

21. Коли у набувача виникає право власності на майно за договором довічного утримання:

- а) після смерті відчужувача;
- б) за домовленістю сторін;
- в) після нотаріального посвідчення договору;
- г) з моменту укладання договору.

22. Назвіть істотні умови договору купівлі-продажу:

- а) предмет і строк;
- б) місце і спосіб виконання;
- в) предмет і ціна;
- г) предмет, ціна та строк.

23. У випадку передання некомплектного товару покупець має право вимагати від продавця за своїм вибором:

- а) заміни некомплектного товару на комплектний або повернення сплаченої грошової суми;
- б) доукомплектування товару в розумний строк або відмовитися від договору;
- в) пропорційного зменшення ціни або заміни некомплектного товару на комплектний;
- г) пропорційного зменшення ціни або доукомплектування товару в розумний строк.

24. Обов'язок продавця передати товар покупцеві вважається виконаним у момент:

- а) вручення товару покупцеві, якщо договором встановлений обов'язок продавця доставити товар;
- б) надання товару в розпорядження покупця;
- в) передання документів на товар;
- г) який зазначено у пунктах а), б), в).

25. Продавцем (постачальником) у договорі поставки виступає:

- а) некомерційна організація;
- б) будь-яка фізична або юридична особа;
- в) фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності;
- г) фізична та юридична особа – підприємці.

Задачі

Задача 1

У магазині «Лоток» покупець придбав холодильник марки «LG» і оплатив його доставку. Під час перевезення холодильник був пошкоджений. Покупець відмовився від прийняття холодильника і вимагав від дирекції магазину безоплатно усунути недоліки, директор відмовився, посилаючись на те, що договір вважається укладеним з моменту оплати товару покупцем і продавець не несе відповідальності за недоліки, які виникли після оплати товару.

Як вирішити це питання? З якого часу договір купівлі-продажу вважається укладеним?

Задача 2

Карпенко домовилася з Данильчуком про продаж йому житлового будинку за 800 тис. грн. Для підтвердження укладення договору купівлі-продажу покупець передав Карпенко завдаток 100 тис. грн. Але через декілька днів Карпенко повідомила Данильчука, що вона вирішила будинок не продавати. Данильчук звернувся до суду із позовом, у якому просив або стягнути з Карпенко завдаток у подвійному розмірі, або прийняти рішення про примусову передачу йому будинку. При цьому він подав до суду письмову угоду про завдаток.

Яке рішення має винести суд?

Задача 3

Фірма «Омега» одержала від свого постачальника продукцію на суму 500 000 грн із простроченням на 3 місяці. Під час перевірки продукції виявилось, що частина її – на 200 000 грн – не відповідає стандартам і не відповідає комплектності й асортименту товару. Покупець повідомив про сплату неустойки постачальником за порушення строків поставки продукції та за поставку некомплектної продукції. Крім того, він почав вимагати поставки доброякісної й комплектної продукції в наступному періоді поставки. Постачальник не задовольнив вимоги фірми, покупець звернувся з позовом до господарського суду.

Як потрібно вирішити справу?

Задача 4

Федоренко купив у магазині телефон, строк гарантії якого 2 роки. Через 2 місяці телефон зламався з причини неякості деталей. Федоренко звернувся до магазину з проханням замінити телефон на якісний. У магазині йому запропонували телефон іншої моделі, вартість якого була нижчою від моделі попереднього телефону, що купив Федоренко. Федоренко погодився на заміну телефону з умовою, що йому повернуть різницю у ціні. Адміністрація магазину на це не погодилася.

Як вирішити ситуацію? Який порядок заміни неякісного товару?

Задача 5

Громадянин М. купив фотоапарат у громадянина Л., але останній у момент купівлі-продажу товару не зміг йому надати документи на товар (технічну документацію, касовий чек, гарантійний талон), мотивуючи тим, що він передасть їх пізніше. Однак пізніше взагалі відмовився надати зазначені документи.

Громадянин Л. звернувся до суду для того, щоб отримати документи на товар. Яким має бути рішення суду відповідно до чинного законодавства?

Задача 6

Іванов купив у меблевому магазині гарнітур загальною вартістю 25 тис. грн та оформив його доставку додому. Після того як гарнітур доставили додому, оглядаючи комплектуючі предмети, Іванов виявив сильні суттєві пошкодження та відмовився прийняти гарнітур, вимагаючи його заміни.

У відповіді на заяву Іванова адміністрація магазину повідомила, що гарнітур був цілим, непошкодженим та дефекти виникли під час транспортування. Адміністрація магазину відмовилась повернути гроші та вказала, що оскільки Іванов став власником гарнітуру, то повинен сам нести витрати, пов'язані із пошкодженням його окремих предметів. Іванов звернувся із позовною заявою до суду.

Які права покупця при продажі товарів із зобов'язанням доставки їх додому? Хто та в якому порядку затверджує наявність дефектів у куплених товарах? Яке рішення повинен винести суд?

Задача 7

Хоменко уклала влітку 2021 року із Боднар договір купівлі-продажу будинку з умовою довічного утримання. Відповідно до умов договору до Саричева Боднар переходив на правах власності будинок у селищі Вільшанка Дніпропетровської області.

Хоменко зобов'язався поставляти Боднар кошти на утримання. Весною 2021 року Боднар виявив, що деякі дерев'яні частини будинку значно пошкоджені та потребують негайної заміни. У зв'язку з цим він вимагав від Хоменко або розірвати договір, або обмежити довічне утримання п'ятирічним терміном. Хоменко відмовилася виконати цю вимогу. Тоді Боднар пред'явив до неї позов до суду.

Яке рішення повинен винести суд? Чи може бути договір купівлі-продажу будинку з умовою довічного утримання обмежений визначеним терміном?

Задача 8

Фролов купив у магазині «Фокстрот» останню пральну машину-автомат, що була знята продавцем з демонстраційного стенду в кінці робочого дня. Продавець поспіхом упакував машину і передав покупцю. Приїхавши додому, Фролов виявив, що в технічному паспорті не проставлений штамп магазину і дата продажу. Крім того, у паспорті бракує кількох сторінок, зокрема і гарантійного талона. Детально ознайомившись із технічним паспортом, Фролов зрозумів, що приєднати її до водопровідних труб та підключити до електромережі неможливо власними силами.

Встановити, як це зробити і до кого звернутися, теж не можна, тому що не було сторінки в технічному паспорті, на якій була ця інформація.

Наступного дня Фролов звернувся до магазину з вимогою замінити технічний паспорт на пральну машину і проставити в ньому дату продажу. Адміністрація магазину «Фокстрот» відмовилася виконати вимогу Фролова, обґрунтовуючи свою відмову тим, що в місто поступила велика партія таких пральних машин і не відомо, де він купив свою машину. Якщо вона і була куплена в цьому магазині, то все одно в магазині немає зайвих технічних паспортів.

Чи є обґрунтованими вимоги Фролова до магазину? Чи має він право звернутися до суду з позовом про розірвання договору купівлі-продажу і відшкодування завданих йому збитків? Чи дозволяє законодавство Фролову звернутися з вимогою про відшкодування моральної шкоди?

Задача 9

Кушнір купив у магазині «Ельдорадо» телевізор. Після включення телевізора вдома у Крилова стався вибух та пожежа, у результаті якого Кушнір отримав значні опіки та впродовж місяця перебував на стаціонарному лікуванні. Крім того, у результаті пожежі, що виникла, повністю було знищено багато особистих речей Кушніра.

Після виходу з лікарні Кушнір вирішив провести експертизу. Після отримання висновку експерта було встановлено наявність у купленому телевізорі виробничого недоліку, який призвів до пожежі. Загальний розмір шкоди, що заподіяна Кушніру, із урахуванням середнього заробітку за час лікування, витрат на посилене харчування, а також ремонту квартири і вартості майна, що згоріло, склало 250 тис. грн.

Унаслідок цього Кушнір подав позов про відшкодування заподіяної шкоди до заводу-виробника. Завод свою вину заперечував та заперечував проти позову, обґрунтовуючи свою позицію тим, що він із Кушніром договірних відносин не мав. Водночас стороною в договорі роздрібної купівлі-продажу є магазин, оскільки пожежа виникла впродовж гарантійного терміну експлуатації телевізора.

Суд із поданими доказами заводу погодився і відмовив у задоволенні позову Кушніра до заводу. Кушнір подав касаційну скаргу на вказане рішення.

Чи є обґрунтованими докази заводу? Чи правильне рішення прийняв суд?

Задача 10

Іваненко купив на ринку мобільний телефон за 9 000 гривень. Продавець запевнив, що обміняє телефон, якщо той вийде з ладу впродовж дванадцяти днів. На коробці від телефону продавець вказав своє торгове місце, назву товару, суму, дату продажу та розписався. Через чотирнадцять днів Іваненко прийшов на ринок і сказав, що акумулятор телефону є непридатним. Він взагалі не тримає заряд. Відповідно, покупець вимагав повернення грошей. Продавець відмовив Іваненко у його вимогах, вказавши, що гарантійний строк пройшов; та на батарею гарантія не розповсюджується, а лише на сам телефон. Продавець відмовився повертати гроші і зазначив, що може тільки замінити товар.

Іваненко звернувся до органу захисту прав споживачів із заявою, де просив допомогти йому задовольнити свої вимоги, оскільки акумулятор є частиною телефону. Строк гарантії, на

думку Іваненка, ще триває, оскільки останні шість днів перед зверненням до продавця, коли вийшов з ладу телефон, він був на лікуванні в іншому місті, тому своєчасно не пред'явив свої вимоги.

Чи правомірна відмова продавця? Чи мають бути повернені гроші? Як розв'язати ситуацію згідно із законом?

Задача 11

Громадянка Мироненко заключила з Давидюк договір довічного утримання. Згідно з цим договором Мироненко передала Давидюк у власність свій будинок, а Давидюк зі свого боку зобов'язався надавати до кінця її життя матеріальне забезпечення, окрему кімнату для проживання, догляд і необхідну допомогу. Через рік Давидюк тяжко захворів і тривалий час перебував на стаціонарному лікуванні у лікарні. Після виходу з лікарні він був визнаний інвалідом II групи. У зв'язку з тим, що Давидюк перестав надавати гр. Мироненко матеріальну допомогу, вона звернулася до суду з позовом про розірвання договору і вимагала повернути їй будинок.

На яких підставах можливо розірвати договір купівлі-продажу житлового будинку з умовою довічного утримання? Чи буде задоволений позов Мироненко? Які ще є правові підстави виникнення зобов'язань про довічне утримання?

Задача 12

Лакомова подарувала своїй племінниці квартиру. Через рік після укладення договору дарування вона вчинила крадіжку особистих речей, при цьому завдавши їй тяжких тілесних ушкоджень. У результаті вчинення цього кримінального правопорушення вона була притягнута до кримінальної відповідальності. Після цього громадянка Лакомова подала до суду позов про розірвання договору дарування.

Назвіть підстави для розірвання договору дарування. Чи повинен у цій ситуації бути розірваний такий договір? Яким має бути рішення суду в цій ситуації?

Задача 13

Між фірмою «Омега» та підприємством «Фермерське» був укладений договір ренти, відповідно до якого фірма «Омега» отримала від підприємства «Фермерське» нежитлову будівлю. Платник ренти – фірма за договором сплачувала підприємству безстрокову ренту у сумі 2 000 гривень на місяць. За прострочення сплати ренти було встановлено проценти у розмірі 15 відсотків річних.

Згодом одержувач ренти – підприємство «Фермерське» звернувся до платника ренти фірми «Омега» з претензією, вимагаючи за прострочення ренти строком у два місяці сплатити відсотки. Крім того, одержувач ренти наполягав на переданні отриманого майна у заставу для забезпечення договору ренти та просив застрахувати ризик прострочення платежів платником ренти. Передбачалося також обмежити на три роки право платника ренти на відмову від договору.

У відповіді платник ренти претензію не визнав, вказуючи на такі обставини:

а) сплата процентів неможлива, оскільки працівники фірми були у відпустці і не могли здійснити розрахунки. Крім того, відповідно до Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» сплата процентів не передбачена;

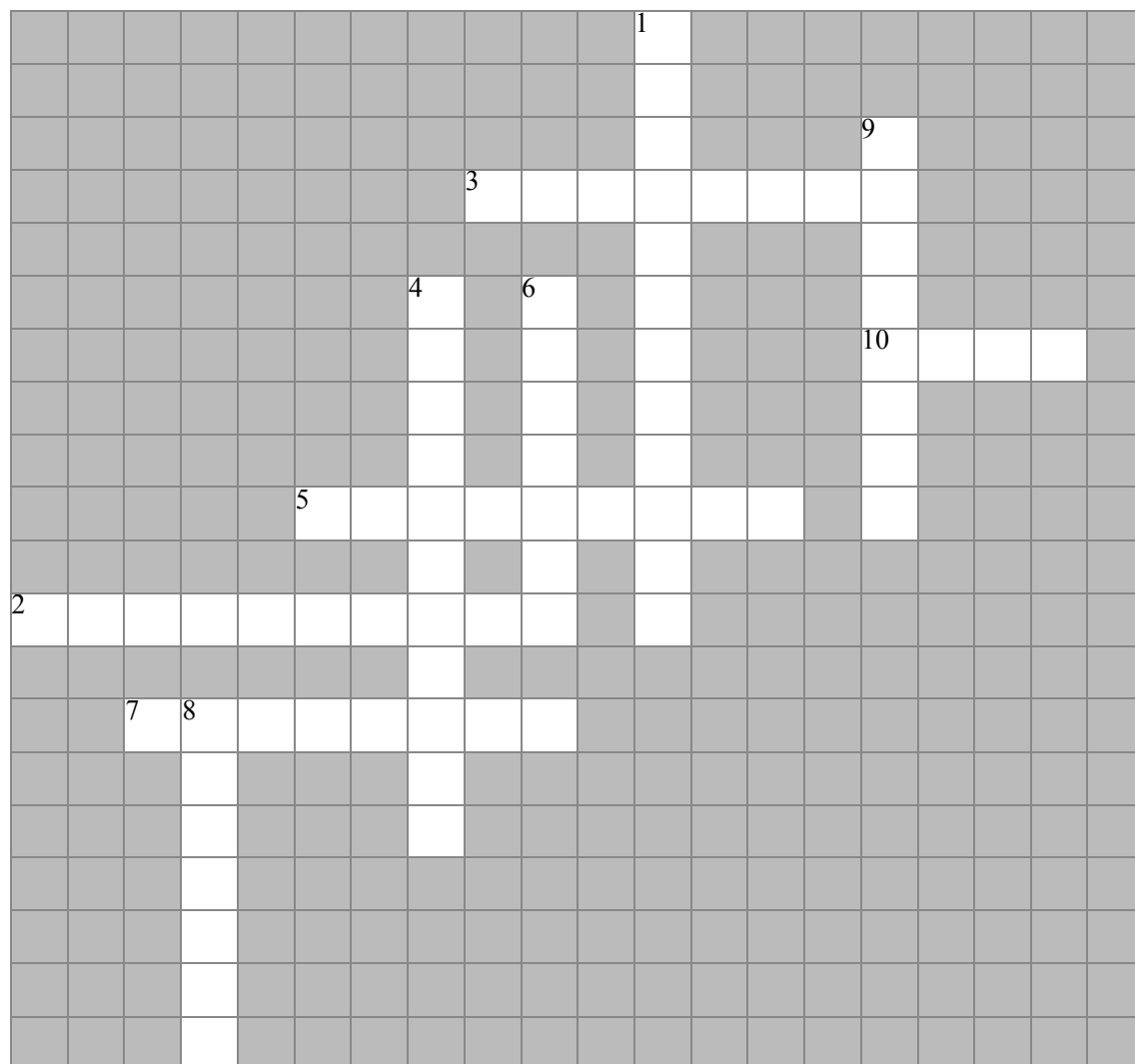
б) застава і страхування не є обов'язковими, тому на це платник ренти не згодний;

в) право платника ренти на відмову від договору не можна обмежити за законом, тому ці договірні умови не можуть бути прийняті.

Не задоволені результатом розгляду претензії, представники одержувача ренти подали до господарського суду позовну заяву.

Яке рішення має прийняти господарський суд?

Кросворд

Питання

1. Сторонами в договорі поставки є покупець і...
2. Сторонами у договорі довічного утримання (догляду) є набувач та...
3. Договір, за яким продавець, який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму – це договір...
4. Сторонами договору дарування є дарувальник і...

5. Договір, за яким одна сторона передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні безоплатно майно у власність – це договір...

6. Сторонами у договорі довічного утримання (догляду) є відчужувач та...

7. За юридичною характеристикою договір купівлі-продажу є: іменний, реальний або консенсуальний, двосторонній та...

8. Товар, що звичайно призначається для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю за договором роздрібної купівлі-продажу, – це...

9. Яка форма укладання договору поставки?

10. Договір, за яким кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар, – це договір...

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Предмет договору купівлі-продажу»;
- «Випадки права на відмову від договору купівлі-продажу»;
- «Строки виявлення недоліків і пред'явлення вимоги у зв'язку з недоліками проданого товару»;
- «Перевірка додержання продавцем умов договору купівлі-продажу»;
- «Повідомлення продавця про порушення умов договору купівлі-продажу»;
- «Особливості договору роздрібної купівлі-продажу»;
- «Істотні та неістотні умови договору поставки»;
- «Відповідальності за порушення договору поставки»;
- «Види договору постачання енергетичними та іншими ресурсами за предметом»;
- «Правочини, які не є договором міни»;
- «Предмет договору ренти»;
- «Види відчуження майна під виплату ренти»;
- «Основні ознаки договору довічного утримання (догляду)»;
- «Особливості договору довічного утримання (догляду)».

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Права покупця у разі продажу йому товару неналежної якості»;
- «Відповідальність заготівельника за договором контрактиції»;
- «Предмет дарування»;
- «Випадки розірвання договору дарування дарувальником»;
- «Відмінність договору ренти від інших договорів».

3. Складіть схеми:

- «Види договорів купівлі-продажу»;
- «Види договору постачання енергетичними та іншими ресурсами за предметом»;
- «Види договорів дарування»;
- «Права й обов'язки сторін за договором купівлі-продажу»;
- «Відповідальність сторін за договором купівлі-продажу»;
- «Порядок зміни та розірвання договору поставки».

4. Проаналізуйте та наведіть приклади:

- «Порядок зміни та розірвання договору поставки»;
- «Види відповідальності виробника за договором контрактиції»;
- «Правові наслідки передання товару неналежної якості»;
- «Розподіл між сторонами договору ренти ризику випадкового знищення або пошкодження майна»;
- «Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду)»;
- «Правові наслідки передання товару неналежної якості»;
- «Права покупця у разі продажу товару неналежної якості»;
- «Прийняття дарунка»;
- «Права жертвувача».

5. Підготуйте презентацію на теми:

- «Види договору роздрібної купівлі-продажу»;
- «Предмет договору купівлі-продажу підприємства»;

- «Відмінність договору купівлі-продажу від інших договорів»;
- «Суттєві порушення договору поставки постачальником»;
- «Види відповідальності виробника за договором контрактиції».

6. Напишіть тези на тему:

- «Форма окремих видів договорів купівлі-продажу»;
- «Правові наслідки відмови продавця передати товар»;
- «Кількість, якість, асортимент товару»;
- «Гарантії якості товару»;
- «Строк придатності товару»;
- «Продаж товару в кредит»;
- «Ціна товару»;
- «Особливості оплати товару з розстроченням платежу»;
- «Продаж товару за зразками»;
- «Обмін товару»;
- «Пожертва».

7. Складіть кросворд з цієї теми на 20 слів.

8. Складіть 20 тестових завдань з цієї теми.

9. Складіть розширений план-конспект з цієї теми.

10. Підготуйте 3 практичні задачі з цієї теми.

11. Підготуйте проєкт договору купівлі-продажу, купівлі продажу об'єктів нерухомості, дарування та договору пожертви.

Словник юридичних термінів

Асортимент продукції – це її склад щодо сортності та якості, набір різних груп, видів і сортів товарів, об'єднані за споживчою, торговою або виробничою ознакою, які реалізуються суб'єктом господарювання.

Аукціон – це спеціалізований захід, який призначається для публічної закупівлі або продажу певних товарів, цінних паперів, акцій на підприємства та інші об'єкти, творів мистецтва.

Відчужувач у договорі довічного утримання (догляду) – це фізична особа незалежно від її віку та стану здоров'я.

Гарантійний строк – це термін, упродовж якого виробник (продавець, виконавець або будь-яка третя особа) бере на себе зобов'язання щодо безоплатного ремонту або заміни відповідної продукції у зв'язку з введенням її в обіг.

Гроші – особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг.

Договір купівлі-продажу – це договір, одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму.

Дарувальник – це особа, яка за договором дарування передає або зобов'язується передати в майбутньому обдаровуваному безоплатно майно (дарунок) у власність.

Договір купівлі-продажу – договір, за яким продавець зобов'язується передати майно у власність покупцеві, а покупець зобов'язується прийняти майно і сплатити за нього певну грошову суму.

Договір роздрібної купівлі-продажу – публічний договір, за яким продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товару, зобов'язується передати покупцеві товар, що звичайно призначається для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю, а покупець зобов'язується прийняти товар і оплатити його.

Договір поставки – господарський договір, є одним із різновидів договору купівлі-продажу і аналогічний йому за формою. Згідно з цим договором постачальник зобов'язується в призначені терміни (строк), що не збігаються з моментом укладення договору, передати товар у власність (повне господарське відання чи оперативне управління) покупцеві, який зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму.

Договір контрактації сільськогосподарської продукції – угода, за якою виробник сільськогосподарської продукції зобов’язується виробити визначену договором сільськогосподарську продукцію і передати її у власність заготівельникові (контрактанту) або визначеному ним одержувачеві, а заготівельник зобов’язується прийняти цю продукцію та оплатити її за встановленими цінами відповідно до умов договору.

Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу – це договір, за яким одна сторона (постачальник) зобов’язується надавати другій стороні (споживачеві, абонентові) енергетичні та інші ресурси, передбачені договором, а споживач (абонент) зобов’язується оплачувати вартість прийнятих ресурсів та дотримуватись передбаченого договором режиму її використання, а також забезпечити безпечну експлуатацію енергетичного та іншого обладнання.

Договір міни – це угода, за якою кожна зі сторін зобов’язується передати другій стороні у власність певне майно і прийняти від неї інше майно.

Договір дарування – це угода, відповідно до якої одна сторона (дарувальник) передає або зобов’язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність.

Договір дарування у майбутньому – це угода, відповідно до якої може бути встановлений обов’язок дарувальника передати дарунок обдаровуваному в майбутньому через певний строк (у певний термін) або у разі настання відкладальної обставини.

Договір довічного утримання (догляду) – це правочин, відповідно до якого одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов’язується забезпечувати відчужувача утриманням та/або доглядом довічно.

Договір ренти – це домовленість сторін, згідно з якою одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов’язується періодично виплачувати одержувачеві ренту у формі певної грошової суми або в іншій формі.

Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду) – це заборона для набувача до смерті відчужувача продавати, дарувати, міняти майно, передане за договором довічного утримання (догляду), укласти щодо нього договір застави, передавати його у власність іншій особі на підставі іншого правочину.

Заміна набувача за договором довічного утримання (догляду) – це у разі неможливості подальшого виконання фізичною особою обов'язків набувача за договором довічного утримання (догляду) з підстав, що мають істотне значення, обов'язки набувача можуть бути передані за згодою відчужувача члену сім'ї набувача або іншій особі за їх згодою.

Істотний недолік – недолік, який робить неможливим чи недопустимим використання товару відповідно до його цільового призначення, виник з вини виробника (продавця, виконавця), після його усунення проявляється знову з незалежних від споживача причин і при цьому наділений хоча б однією з нижченаведених ознак: він взагалі не може бути усунутий; його усунення потребує понад чотирнадцять календарних днів; він робить товар суттєво іншим, ніж передбачено договором.

Кількість товару – встановлюється у договорі купівлі-продажу у відповідних одиницях виміру або грошовому вираженні, а умова щодо кількості товару може бути погоджена встановленням у договорі купівлі-продажу порядку визначення цієї кількості.

Комплект товару – це узгоджений сторонами набір окремих товарів, не обумовлений єдністю їх застосування.

Комплектність товару – це така єдність складових частин виробу, яка забезпечує можливість використання його за прямим призначенням, а в спеціально передбачених випадках – також і можливість належного догляду за ним, його зберігання та ремонту.

Належна якість товару – властивість продукції, яка відповідає вимогам, встановленим для цієї категорії продукції у нормативно-правових актах і нормативних документах, та умовам договору зі споживачем.

Майно – предмети матеріального світу, які перебувають у власності суб'єкта права.

Майно нерухоме – земельні ділянки, а також будівлі, споруди чи інше майно, безпосередньо пов'язане землею, тобто об'єкти, переміщення яких неможливе без нанесення значної шкоди його вартості і призначенню.

Майно рухоме – майно, відмінне від нерухомого майна; яке можна вільно переміщувати в просторі без заподіяння йому шкоди.

Момент виконання обов'язку продавця передати товар – це обов'язок продавця передати товар покупцеві, який вважається виконаним у момент вручення товару покупцеві, якщо договором встановлений обов'язок продавця доставити товар; надання товару в розпорядження покупця, якщо товар має бути переданий покупцеві за місцезнаходженням товару.

Набувач у договорі довічного утримання (догляду) – це повнолітня дієздатна фізична особа або юридична особа.

Недолік товару – будь-яка невідповідність товару вимогам нормативних документів, умовам договорів або вимогам, що їх пред'являють до товару, а також невідповідність товару тій інформації, яку про нього надав виробник (виконавець, продавець).

Нотаріальне посвідчення – правочин, який вчинений у письмовій формі, підлягає нотаріальному посвідченню лише у випадках, встановлених законом або домовленістю сторін.

Обдаровуваний – це особа, яка безоплатно за договором дарування приймає дарунок.

Обов'язки дарувальника – це відомості про недоліки речі, що є дарунком, або її особливі властивості, які можуть бути небезпечними для життя, здоров'я, майна обдаровуваного або інших осіб, він зобов'язаний повідомити про них обдаровуваного.

Обов'язок обдаровуваного на користь третьої особи – договором дарування може бути встановлений обов'язок обдаровуваного вчинити певну дію майнового характеру на користь третьої особи або утриматися від її вчинення (передати грошову суму чи інше майно у власність, виплачувати грошову ренту, надати право довічного користування дарунком чи його частиною, не пред'являти вимог до третьої особи про виселення тощо).

Пожертва – це дарування нерухомих та рухомих речей, зокрема грошей та цінних паперів, особам, встановленим частиною першою статті 720 ЦК України, для досягнення ними певної, наперед обумовленої мети.

Предмет договору дарування – дарунок, а саме рухомі речі, зокрема гроші та цінні папери, а також нерухомі речі, майнові права, якими дарувальник володіє або які можуть виникнути у нього в майбутньому.

Покупець – фізична або юридична особа, яка здійснює оплату грошима і є набувачем товару або послуги.

Предмет договору купівлі-продажу – товар, який є у продавця на момент укладення договору або буде створений (придбаний, набутий) продавцем у майбутньому.

Продукція – матеріальний результат трудової діяльності або виробничих процесів, що має корисні властивості і призначений для використання споживачем.

Розірвання договору дарування на вимогу дарувальника – це вимога розірвання договору дарування нерухомих речей чи іншого особливо цінного майна, якщо обдаровуваний умисно вчинив злочин проти життя, здоров'я, власності дарувальника, його батьків, дружини (чоловіка) або дітей; якщо обдаровуваний вчинив умисне вбивство дарувальника, спадкоємці дарувальника мають право вимагати розірвання договору дарування; якщо обдаровуваний створює загрозу безповоротної втрати дарунка, що має для дарувальника велику немайнову цінність; якщо внаслідок недбалого ставлення обдаровуваного до речі, що становить культурну цінність, ця річ може бути знищена або істотно пошкоджена.

Споживач – фізична особа, яка купує, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю, або виконанням обов'язків найманого працівника.

Строк служби – календарний строк використання продукції за призначенням, починаючи від введення в обіг чи після ремонту, протягом якого виробник (виконавець) гарантує її безпеку та несе відповідальність за істотні недоліки, що виникли з його вини.

Сторони договору купівлі-продажу – продавець і покупець.

Термін придатності – це термін, встановлений виробником товару, протягом якого показники товару в разі дотримання відповідних умов зберігання повинні відповідати вимогам нормативних документів.

Товар – це продукт праці, виготовлений з метою обміну або продажу, а не для особистого споживання.

Ціна – це грошовий вираз вартості, кількості грошей, що сплачується або одержується за одиницю товару або послуги.

Фальсифікована продукція – продукція, виготовлена з порушенням технології або неправомірним використанням знака для товарів та послуг, чи копіюванням форми, упаковки, зовнішнього оформлення, а так само неправомірним відтворенням товару іншої особи.

Форма ренти – це її виплата у грошовій формі або шляхом передання речей, виконання робіт або надання послуг.

Якість товару – це сукупність його властивостей і характеристик, які додають йому здатність задовольняти обумовлені або передбачувані потреби покупця.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.09.2022).

2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.09.2022).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.09.2022).

4. Аналіз судової практики з розгляду цивільних справ про захист прав споживачів / Верховний Суд України. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/69ADBC2062A1CE23C2257B7C004ABE02](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/69ADBC2062A1CE23C2257B7C004ABE02) (дата звернення: 14.09.2022).

5. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2-х т. Т. II / О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, Ю. О. Заїка та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. 5-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2013. 1 090 с.

Допоміжна література

1. Бичкова С. С. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник. С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. 2-ге вид., змін. та допов. К.: КНТ, 2016. 498 с.

2. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (заг. положення): навч. посіб. К.: Юстініан, 2016. 280 с.

3. Почтарьов С. О. Види договору дарування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2012. № 4, ч. 1. С. 81–87.

4. Боднар Т. В., Демченко Н. С. Договір купівлі-продажу об'єктів приватизації. Зобов'язальне право: теорія і практика: навч. посіб. для студентів юрид. вузів і фак. ун-тів / О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, В. В. Луць та ін.; за ред. О. В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2008. С. 271–293.

5. Вавженчук С. Я. Договір купівлі-продажу: класична доктрина та проблеми українського цивільного права. *Юридичний вісник*. 2010. № 4. С. 73–76.

6. Заверуха С. В. Цивільно-правова відповідальність за договором купівлі-продажу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Нац. акад. правових наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака. Київ, 2015. 217 с.

7. Шаповал Л. Особливості тлумачення великої немайнової цінності «дарунка». *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С. 40–43.

8. Паєнок А. О. Поняття та класифікація договорів роздрібної купівлі-продажу товарів. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. праць. Одеса, 2015. Вип. 75. С. 405–411.

9. Паєнок А. О. Особливості й недоліки правового регулювання договору роздрібної купівлі-продажу товарів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. Херсон, 2015. Вип. 1, т. 1. С. 189–192.

10. Паєнок А. Характеристика особливостей предмета договору роздрібної купівлі-продажу як однієї із його істотних умов. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 40–44.

11. Паєнок А. Особливості визначення моменту виконання сторонами договору роздрібної купівлі-продажу обов'язків щодо оплати, передачі та прийняття товару. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 48–51.

12. Пожоджук Р. Проблеми правового статусу постачальника електричної енергії через приєднану мережу. *LEGEA ȘI VIAȚA*. 2015. № 4/2 (280). С. 78–81.

13. Пожоджук Р. Особливості виконання договору постачання електричної енергії побутовому споживачу. *Підприємництво, господарство і право* / Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України. 2015. № 4. С. 7–10.

14. Цопіна Н. Л. Договір довічного утримання (догляду): питання правової характеристики. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 6-1. С. 122–126.

15. Пожоджук Р. В. Специфіка укладення договору постачання електричної енергії через приєднану мережу з побутовим споживачем. *Юридична Україна*. 2015. № 4–5. С. 84–87.

16. Пожоджук Р. В. Поняття та правова природа договору постачання електричної енергії через приєднану мережу як споживчого договору. *Приватне право і підприємництво*. 2015. № 14. С. 119–122.

17. Коптєв Д. О. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. *EDITORIAL BOARD*. 2022. С. 179–182.

18. Перчеклій І. М. Посвідчення договорів міни нерухомого та рухомого майна. *Часопис цивілістики*. 2017. № 24. С. 41–46.

19. Гоменюк І. Р. Особливості договору міни як підстава виникнення та припинення корпоративних прав. *Упорядник*. 2020. С. 47–50.

20. Анатійчук В. В. Відмежування договору купівлі-продажу майнових прав від суміжних правових конструкцій. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. 2018. Випуск 51, том 1. С. 71–77.

21. Івашова І. П. Особливості правового регулювання договору довічного утримання (догляду). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2017. № 26. С. 62–64.

22. Ткаченко М. Істотні умови договору довічного утримання. *Юридичний вісник*. 2017. № 1. С. 265–273.

23. Ткаченко М. Поняття та сутність договору довічного утримання. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2017. № 25(3). С. 76–79.

24. Ткаченко М. Припинення договору довічного утримання в цивільному праві зарубіжних країн. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 34–38.

25. Ющенко М. С., Кочина О. С. Проблемні питання договору дарування на майбутнє. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. С. 178–182.

26. Петак Н. Б. Договір дарування: відмежування його від інших цивільно-правових договорів. С. 173–175. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36773/1/173.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

27. Кулик М. Р., Барчук А. В. Форма договору дарування. *Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах ближнього зарубіжжя: матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Львів, 28 грудня 2020 року: тези доповідей / відп. ред. П. О. Куцик*. Львів: Львівський торговельно-економічний університет, 2020. С. 104–107.

ТЕМА 8

ДОГОВОРИ ПРО ПЕРЕДАЧУ МАЙНА У КОРИСТУВАННЯ

План

1. Договір найму (оренди).
2. Договір прокату.
3. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.
4. Договір найму (оренди) транспортних засобів.
5. Договір лізингу.
6. Договір найму (оренди) житла.
7. Договір позички.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття договір найму (оренди).
2. Назвіть ознаки договору найму (оренди).
3. Проаналізуйте сторони в договорі найму (оренди).
4. Охарактеризуйте форму договору найму (оренди).
5. Охарактеризуйте предмет договору найму (оренди).
6. Визначте сторони договору найму (оренди).
7. Охарактеризуйте строк договору найму (оренди).
8. Правонаступництво у разі зміни власника житла, переданого в найм.
9. Який порядок ремонту житла, переданого в найм?
10. Який порядок заміни наймача у договорі найму житла?
11. Назвіть підстави для розірвання договору найму житла.
12. Охарактеризуйте порядок розірвання договору найму житла.
13. Назвіть правові наслідки розірвання договору найму житла.
14. Дайте визначення поняття договір позички.
15. Охарактеризуйте особливості форми договору позички.
16. Назвіть сторони договору позички.
17. Охарактеризуйте строк договору позички.
18. Право позичкодавця на відчуження речі.
19. Охарактеризуйте порядок розірвання договору позички.

20. Охарактеризуйте порядок припинення договору позички.
21. Назвіть правові наслідки неповернення речі після закінчення строку користування нею.
22. Дайте визначення поняття договору прокату.
23. Назвіть особливості договору оренди земельної ділянки.
24. Проаналізуйте договір найму (оренди) транспортного засобу.
25. Охарактеризуйте договір лізингу.
26. Назвіть сторони договору лізингу.

Тести

1. До договорів про передачу майна у користування НЕ належить:

- а) договір найму;
- б) договір прокату;
- в) договір лізингу;
- г) договір міни.

2. У якій формі вноситься плата за користування майном:

- а) тільки у грошовій формі;
- б) у натуральній формі;
- в) за вибором сторін у грошовій або натуральній формі;
- г) за вибором наймача у грошовій або натуральній формі.

3. Плата за користування майном вноситься:

- а) щомісячно, якщо інше не встановлено договором;
- б) щоквартально, якщо інше не встановлено договором;
- в) щомісячно;
- г) періодичністю раз на тиждень.

4. Ким проводиться поточний ремонт речі, переданої у найм (якщо інше не встановлено договором):

- а) спільно наймачем і наймодавцем;
- б) наймодавцем;
- в) наймачем за його рахунок;
- г) наймачем за рахунок наймодавця.

5. Договір прокату є договором:

- а) приєднання;
- б) конфіденційним;
- в) умовним;
- г) організаційним.

6. Що є предметом договору прокату:

- а) нерухомість;
- б) рухома річ, яка використовується для задоволення побутових невиробничих потреб;
- в) рухома річ, яка використовується для будь-яких потреб;
- г) немає правильної відповіді.

7. Договір найму є:

- а) двостороннім, оплатним, консенсуальним;
- б) одностороннім, оплатним, реальним;
- в) двостороннім, безоплатним, консенсуальним;
- г) двостороннім, безоплатним, реальним.

8. На скільки договір найму вважається укладеним, якщо строк найму не було встановлено договором:

- а) на 1 рік;
- б) на 3 роки;
- в) на невизначений строк;
- г) на 6 місяців.

9. За якої умови наймач може поліпшити річ, яка є предметом договору найму:

- а) за власної ініціативи;
- б) за згодою наймодавця;
- в) за згодою наймодавця, за виключенням предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку;
- г) не може поліпшувати.

10. У якій формі укладається договір найму транспортного засобу:

- а) у письмовій формі;
- б) в усній формі;
- в) у письмовій формі з нотаріальним посвідченням;
- г) в усній або письмовій формі за вибором наймодавця.

11. Що може бути предметом договору лізингу:

- а) земельні ділянки;
- б) споживна річ;
- в) майно, визначене індивідуальними ознаками, яке відповідає критеріям основних засобів відповідно до законодавства;
- г) немає правильної відповіді.

12. Хто зобов'язаний здійснювати поточний ремонт житла, переданого у найм:

- а) наймач, якщо інше не встановлено договором;
- б) наймодавець, якщо інше не встановлено договором;
- в) разом наймач і наймодавець, ділять витрати порівну;
- г) наймодавець за власні кошти.

13. Істотними умовами договору лізингу є:

- а) предмет і безоплатність договору;
- б) умови про предмет, строк та лізингові платежі;
- в) ціна і строк дії договору;
- г) умови про предмет, ціна.

14. Що не входить до обов'язків наймача житла:

- а) забезпечувати збереження житла;
- б) провадити перевлаштування на власний розсуд;
- в) своєчасно вносити плату за найм житла;
- г) вносити плату за комунальні послуги.

15. Чи мають право наймач та особи, які постійно проживають разом з ним, вселити у житло інших осіб для постійного проживання у ньому:

- а) володіють таким правом без згоди наймодавця;
- б) не володіють таким правом;
- в) мають право за їхньою взаємною згодою;
- г) мають право за їхньою взаємною згодою та за згодою наймодавця.

16. У якій формі укладається договір позички між юридичними особами:

- а) усній;
- б) письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню;
- в) письмовій формі;
- г) усній або письмовій на розсуд сторін.

17. Позичкодавець має право вимагати розірвання договору і повернення речі у разі:

- а) якщо в результаті недбалого поводження з річчю вона може бути знищена або пошкоджена;
- б) у разі смерті фізичної особи або ліквідації юридичної особи;
- в) якщо змінився власник речі, переданої у користування, без повідомлення про це користувача;
- г) усі відповіді правильні.

18. У який строк кожна зі сторін договору позички, укладеного на невизначений строк, може відмовитися від договору в будь-який час, письмово попередивши про це другу сторону:

- а) два місяці;
- б) три місяці;
- в) шість місяців;
- г) один місяць.

19. У який і не пізніше строк, якщо річ за договором позики потребує особливого догляду або зберігання, користувач зобов'язаний повідомити позичкодавця про відмову від договору:

- а) сім днів до повернення речі;
- б) три дні до повернення речі;
- в) десять днів до повернення речі;
- г) п'ятнадцять днів до повернення речі.

20. Що має право вимагати позичкодавець, якщо річ самочинно передана у користування іншій особі:

- а) розірвання договору та відшкодування збитків;
- б) розірвання договору та повернення речі;
- в) сплати штрафу;
- г) розірвання договору та сплати штрафу.

21. Що має вимагати користувач, якщо під час укладення договору позики позичкодавець не повідомив користувача про всі права третіх осіб на річ, що передається у позичку:

- а) сплати штрафу та відшкодування збитків;
- б) відшкодування моральної шкоди;
- в) розірвання договору та відшкодування збитків;
- г) сплати штрафу.

22. Згідно з договором позики користувач зобов'язаний:

- а) користуватися річчю за її призначенням або відповідно до мети;
- б) користуватися річчю особисто;
- в) повернути річ після закінчення строку договору в такому самому стані, в якому вона була на момент її передання;
- г) усі відповіді правильні.

23. Що накладає суд, визнаючи договір лізингу недійсним за заявою лізингодавця:

- а) арешт на предмет такого договору;
- б) штраф у відсотках від суми невиконаного зобов'язання;
- в) конфіскацію майна лізингоодержувача;
- г) виплату грошової компенсації.

24. У якому разі наймодавець має право відмовитися від договору найму і вимагати повернення речі:

- а) якщо наймач не вносить плату впродовж трьох місяців;
- б) якщо наймач не вніс плату впродовж шести місяців;
- в) якщо наймач не вносить плату впродовж двох місяців;
- г) якщо наймач не вніс передплату.

Задачі

Задача 1

Швець уклав із Шевченко договір майнового найму, згідно з яким Швець передав у користування Шевченко належний йому на праві власності гараж. Договір було укладено терміном на два роки. Щербина орендував гараж для тимчасової стоянки автомашини. Для цього він (за згодою наймодавця) переробив його й утеплів.

Через рік Швець продав будинок і гараж Бородину. Бородин поставив перед Шевченко вимогу, щоб той терміново звільнив будівлю, тому що вона потрібна йому самому. Шевченко відмовився виконати вимогу Бородина і зі свого боку почав вимагати, щоб Бородин повернув йому витрати, пов'язані з переробкою гаража. Бородин відхилив вимоги Шевченка, посилаючись на те, що він згоди на переобладнання не давав і тому ніяких витрат нікому не повинен відшкодовувати.

Як вирішити справу?

Задача 2

1 червня Федоренко домовився з Івановою про те, що остання передасть йому в користування фортепіано терміном на три роки. Після закінчення терміну Петрова не вимагала, щоб наймач повернув фортепіано, і Федоренко продовжував користуватись ним, вносячи плату у тих самих розмірах.

20 грудня у квартирі Федоренко з вини сусідів виникла пожежа і фортепіано було сильно пошкоджено. Іванова звернулася до суду з позовом до Федоренко, у якому просила відшкодувати їй вартість фортепіано. Заперечуючи проти позову, Федоренко зазначив, що його вини в пошкодженні фортепіано немає і тому він не повинен нести відповідальність.

Чи обґрунтовані посилання на ці статті? Як вирішити спір?

Задача 3

Глухівський міськвиконком звернувся до суду з позовом до громадянина Р. про розірвання договору найму житлового приміщення і виселення. Свої вимоги позивач обґрунтовував тим, що 20 липня 2021 року за взаємною згодою між наймодавцем О. і наймачем Р. був укладений договір найму житлового приміщення (однієї кімнати).

У зв'язку зі смертю власника будинку – О. та її єдиного спадкоємця – онука П., який спадкоємців не мав, рішенням суду спадщина (зокрема, будинок) була визнана відумерлою і перейшла у власність територіальної громади.

Рішенням міськвиконкому від 28 лютого 2015 року будинок був переданий до житлового фонду міської ради. Відповідач у судовому засіданні пояснював, що він уклав з колишнім власником спірного будинку О. договір найму житлового приміщення без зазначення строку, а тому договір, на його думку, зберігає силу, незважаючи на смерть О.

Вирішіть спір.

Задача 4

Жученко Іван 16 років, студент коледжу, в липні взяв на прокат в офісі скутер вартістю 500 грн. В установлений час Жученко скутер не повернув, пояснив, що в нього його вкрали, коли він купався. Директор офісу звернувся до юрисконсульта за роз'ясненням, чи буде Жученко нести майнову відповідальність, якщо з'ясується, що у нього скутера немає.

Яку відповідь повинен надати юрисконсульт?

Задача 5

АТ «Акрополь» уклало із заводом металевих виробів договір про надання йому в оренду екскаватора строком на 2 роки. Через 6 місяців машина вийшла з ладу і виникла потреба у її капітальному ремонті. Завод здійснив ремонт. Крім того, він устаткував екскаватор новим технічним пристроєм. Упродовж 4-х місяців завод не платив орендної плати, вважаючи, що затрати на ремонт і поліпшення можуть бути зараховані в рахунок орендної плати. АТ «Акрополь» з цим не погодилося, заявивши, що завод капітально відремонтував екскаватор і поліпшив машину без їх згоди.

Як вирішити спір?

Задача 6

2020 року між громадянами К. та О. було зареєстровано шлюб. О. поселилася у 2-кімнатній квартирі чоловіка, де проживали і його батьки.

У липні 2021 році у зв'язку з важкою хворобою сестри О. виникла необхідність здійснювати догляд за нею. Тому О. поселила хвору сестру у квартиру, де проживала. У зв'язку із значним покращанням здоров'я сестри у березні 2022 року батьки К. поставили вимогу про її виселення з квартири. О. і сестра заперечували. Батьки К. звернулися до суду.

Хто може бути визнаний членом сім'ї наймача? Чи набула сестра О. право на житло? Вирішіть спір.

Задача 7

2020 року між громадянами Максименко та Кириєнко було зареєстровано шлюб. Максименко поселилася у квартиру Кириєнко. 2020 року з армії повернувся син Максименко від першого шлюбу і поселився у квартиру Кириєнко, але Кириєнко поставив вимогу про його виселення. Максименко та її син відмовилися звільнити приміщення вважаючи, що син має право проживати разом з матір'ю.

Вирішіть спір. Що вважається місцем проживання особи? Чи зміниться рішення, якщо Максименко поселила свого неповнолітнього сина?

Задача 8

Між громадянами Н. та Ш. 1 липня 2020 року було укладено договір найму житлового приміщення. За умовами договору Ш. займала окрему кімнату у трьохкімнатній квартирі, де проживала одинока Н. У серпні 2021 року Н. померла.

Чи набула Ш. самотійного права на житло?

Задача 9

Донченко пред'явила позов про визнання права на житлову площу в квартирі, наймачем якої є свекруха, і вселення. Позовні вимоги обґрунтувала тим, що поселилась у спірну квартиру у зв'язку з укладенням шлюбу з сином відповідачки. Після розірвання шлюбу їй стали перешкоджати користуватись житловою

площею, тому вона просила задовольнити вимоги. Заперечуючи проти позову, свекруха посилається на те, що згоди на постійне проживання невістки в квартирі вона не давала, у квартирі вона у зв'язку з цим не була прописана і тому права на житлову площу в ній не мала.

Вирішіть спір.

Задача 10

Кафе «Альфа» за договором із управлінням нежитлових приміщень орендувало під склад підвал житлового будинку. Під час оренди було обладнано підвал стелажми та вбудованими шафами.

Після закінчення терміну договору кафе вирішило не поновлювати договір, вивезти встановлені ним шафи та стелажі. Управління висловилося проти цього, оскільки передбачало і далі здавати підвал під склад торговельним підприємствам і наявність у ньому шаф і стелажів сприятиме швидкому введенню складу до дії. Тоді кафе «Альфа» зажадало оплатити йому вартість шаф та стелажів. Управління відмовилося це зробити.

Як вирішити даний спір? Чи підлягають відшкодуванню витрати наймача на переобладнання приміщення?

Задача 11

Лакомов за договором побутового прокату отримав скутер терміном на один місяць, але повернув його на 20 днів пізніше. У пункті прокату йому запропонували внести плату за час прострочення, також пеню у розмірі 0,1 %. Лакомов відмовився від сплати сум, що вимагалися, у зв'язку з тим, що одразу ж після отримання скутера вийшов з ладу і його прийшлося здати у майстерню. Під час ремонту скутера він ним не користувався, а відповідно, йому ні за що платити.

Чи обґрунтовані у цьому випадку заперечення наймача? Як розподіляються обов'язки сторін з ремонту майна за договором побутового прокату? Що повинен зробити наймач у випадку виходу майна з ладу? Чи береться плата за час, коли майно перебуває у ремонті?

Задача 12

Громадянин Кирієнко уклав договір найму житла з громадянином Носовим на 5 років. Громадянин Носов упродовж 3-х років вчасно вносив плату за користування житлом. Однак через те, що перебував у лікарні, після операції громадянин Носов не вносив плати за житло за останні 3 місяці. У зв'язку з несплатою за житло наймодавець Кирієнко звернувся до суду з позовом розірвати договір найму житла.

Яке рішення повен прийняти суд?

Задача 13

Товариство з обмеженою відповідальністю «Лада-Україна» (далі – Орендар) 25.05.2020 уклало з Державним комерційним підприємством (далі – Орендодавець) договір оренди складського приміщення для розміщення в ньому складу легкових автомобілів.

Орендар отримав ліцензію на право відкриття складу і розпочав діяльність. З серпня-листопада 2020 року почалися регулярні дощі і виявилось, що 50 % даху приміщення протікає, вода залила частину автомобілів, що зберігалися на складі, а деякі – пошкодила, про що було складено акт, підписаний обома сторонами, і направлена претензія Орендодавцю. Орендар був змушений упродовж трьох місяців зменшити зберігання автомобілів на 50 % і, з дозволу Орендодавця, за свій рахунок здійснити капітальний ремонт даху.

15.12.2020 Орендар отримав листа від Орендодавця, в якому повідомлялось, що Орендодавець вважає договір оренди таким, що припинив свою дію, оскільки Орендар упродовж трьох місяців (серпень-листопад) не здійснював орендну плату. Орендар у відповідь заперечував законність такого рішення, посиляючись на те, що він з вини Орендодавця впродовж трьох місяців не міг, відповідно до умов договору оренди, використовувати об'єкт оренди, через що зазнав збитків на суму, що перевищує орендну плату за цей період, витратив на ремонт даху суму у розмірі, що дорівнює розміру орендної плати за 6 місяців, і відповідні акти, претензії і рахунки-фактури в Орендодавця є.

Орендодавець із запереченнями Орендаря не погоджувався, посилаючись на те, що він як державне підприємство не має права змінювати умови договору оренди і не має грошей на відшкодування збитків і витрат, понесених Орендарем. Орендар звернувся до господарського суду.

Яке рішення повинен прийняти суд? Який порядок укладення, зміни та розірвання договору оренди? Які обставини можуть бути підставою для зміни орендної плати? Хто несе витрати на капітальний ремонт об'єкта оренди?

Задача 14

Кононенко орендував на весілля весільний автомобіль «BMW» в автопрокатного товариства з обмеженою відповідальністю. По дорозі на вузькій частині шосе машина Кононенка зіткнулась із зустрічною автомашиною, внаслідок чого в машині було пом'ято крило і пошкоджено фару. В акті про дорожньо-транспортну подію було вказано, що, крім фари і крила, ще пошкоджений мотор.

Кононенко не погодився відшкодувати вартість ремонту мотора, бо пошкодження, вказане в акті, було помічене в момент передачі автомобіля напрокат, про що усно Кононенко заявив робітнику товариства і вимагав замінити машину, але змушений був прийняти зіпсовану машину, бо не було іншої.

Чи несе наймодавець відповідальність за те майно, яке передав наймачу? Чи обґрунтовані докази Кононенка про відшкодування витрат на ремонт?

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Предмет договору найму»;
- «Плата за користування майном»;
- «Строк договору найму»;
- «Передача майна наймачеві»;
- «Права третіх осіб на річ, передану у найм»;
- «Відповідальність за шкоду, завдану у зв'язку з користуванням річчю, переданою в найм»;
- «Переважні права наймача»;

- «Право наймодавця відмовитися від договору найму»;
- «Розірвання договору найму на вимогу наймодавця та на вимогу наймача»;
- «Предмет договору найму житла»;
- «Особливості договору оренди державного та комунального майна»;
- «Особливості найму земельної ділянки»;
- «Особливості договору найму повітряного судна»;
- «Особливості договору найму залізничних транспортних засобів»;
- «Договір найму (фрахтування) морського судна.

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Піднайм»;
- «Передання майна наймачеві»;
- «Право власності на плоди, продукцію, доходи, одержані від користування річчю, переданою в найм»;
- «Строк договору прокату»;
- «Правові наслідки непередання майна наймачеві»;
- «Гарантія якості речі, переданої в найм»;
- «Права третіх осіб на річ, передану в найм»;
- «Правонаступництво в разі зміни власника речі, переданої в найм»;
- «Страхування транспортного засобу»;
- «Обов'язки сторін щодо підтримання автомобільних транспортних засобів у належному стані за договором найму (оренди) транспортного засобу;
- «Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження речі»;
- «Поліпшення наймачем речі, переданої в найм»;
- «Правові наслідки завдання шкоди іншій особі у зв'язку з використанням транспортного засобу»;
- «Переважні права за договором найму (оренди) автомобільного транспортного засобу без екіпажу».

3. Складіть схеми за темою:

- «Права та обов'язки за договором прокату»;
- «Права та обов'язки за договором найму житла»;
- «Права та обов'язки за договором найму (оренди) земельної ділянки»;
- «Права та обов'язки за договором найму будівлі або іншої капітальної споруди»;
- «Права та обов'язки за договором найму (оренди) транспортного засобу»;
- «Права та обов'язки за договором лізингу»;
- «Права та обов'язки за договором позички».

4. На підстав аналізу наукових джерел законспектуйте у робочому зошиті питання:

- «Плата за користування майном»;
- «Гарантія якості речі, переданої в найм»;
- «Права третіх осіб на річ, передану у найм»;
- «Строк договору найму (оренди) та особливості його поновлення»;
- «Ремонт речі, переданої у найм»;
- «Поліпшення наймачем речі, переданої у найм»;
- «Плата за прокат речі»;
- «Надання наймачеві права користування земельною ділянкою».

5. Підготуйте презентацію на тему:

- «Особливості найму житлового приміщення як одного із зобов'язань з передачі майна у користування»;
- «Розірвання договору найму на вимогу наймодавця»;
- «Порядок укладення договору прокату»;
- «Порядок укладення договору найму будівлі або іншої капітальної споруди»;
- «Порядок укладення договору найму (оренди) житла»;
- «Порядок укладення договору найму (оренди) земельної ділянки»;

- «Порядок укладення договору найму (оренди) транспортного засобу»;
- «Порядок укладення договору лізингу»;
- «Порядок укладення договору позижки»;
- «Особливості договору прокату»;
- «Особливості договору прокату транспортного засобу»;
- «Розмежування договору прокату транспортного засобу та договору найму транспортного засобу»;
- «Договори в сфері оренди транспортних засобів»;
- «Особливості найму транспортного засобу з екіпажем, який його обслуговує»;
- «Строк договору найму (оренди) та особливості його поновлення»;
- «Відповідальність продавця (постачальника) предмета договору лізингу»;
- «Оренда житла з викупом»;
- «Особливості договору лізингу».

6. Напишіть у робочий зошит питання:

- «Передання будівлі або іншої капітальної споруди у найм»;
- «Проблеми правового регулювання договору найму земельної ділянки»;
- «Діяльність наймача транспортного засобу»;
- «Правові наслідки порушення умов договору прокату»;
- «Правові наслідки порушення умов договору найму (оренди) земельної ділянки»;
- «Правові наслідки порушення умов договору найму будівлі або іншої капітальної споруди»;
- «Правові наслідки порушення умов договору найму (оренди) транспортного засобу»;
- «Правові наслідки порушення умов договору найму (оренди) лізингу»;
- «Правові наслідки порушення умов договору позижки»;
- «Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження предмета договору лізингу».

7. Напишіть тези на тему:

- «Надання наймачеві права користування земельною ділянкою»;
- «Договір найму транспортного засобу»;
- «Особливості договору прокату як різновиду договору приєднання»;
- «Співвідношення договору прокату транспортного засобу та договору перевезення»;
- «Цивільно-правове регулювання строків у договорі прокату»;
- «Проблемні питання визначення предмета договору найму будівлі або іншої капітальної споруди»;
- «Предмет договору лізингу»;
- «Стадії укладення договору лізингу»;
- «Ефективність використання договору лізингу»;
- «Особливості відповідальності за договором лізингу»;
- «Сутність договору лізингу як різновиду договору найму»;
- «Оренда житла з викупом»;
- «Тимчасові мешканці»;
- «Переважні права наймача».

8. Сформуйте список правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

9. Складіть порівняльну характеристику договору найму (оренди) житла за законодавством України та інших зарубіжних країн.

10. Складіть порівняльну характеристику правового регулювання договору найму оренди земельної ділянки за Цивільним кодексом України та Господарським кодексом України.

11. Складіть порівняльну характеристику договору найму соціального житла та комерційного найму (оренди) жилого приміщення.

12. Складіть кросворд за даною темою на 15 слів.

13. Складіть тестові завдання з цієї теми.

14. Складіть розширений план-конспект з цієї теми.

15. Підготуйте 5 практичних задач з цієї теми.

16. Підготуйте проєкти наступних договорів прокату, найму (оренди) транспортного засобу, найму (оренди) земельної ділянки, найму будівлі або іншої капітальної споруди, лізингу.

17. Підготувати один проєкт договору (за вибором): договору прокату, договору найму (оренди) земельної ділянки, договору найму (оренди) транспортного засобу, договору лізингу, договору найму (оренди) житла, договору позики.

Словник юридичних термінів

Будівля – вид споруди, що складається з опорних та огорожувальних або сполучених конструкцій, які утворюють наземні або підземні приміщення, які призначено для проживання або перебування людей.

Договір лізингу – це цивільно-правовий договір, відповідно до якого одна сторона (лізингодавець) передає або зобов’язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуто ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг) на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі).

Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди – це договір, за якого наймодавець передає або зобов’язується передати наймачеві за плату в тимчасове володіння та користування будівлю або іншу капітальну споруду.

Договір найму (оренди) житла – за договором найму (оренди) житла одна сторона – власник житла (наймодавець) передає або зобов’язується передати другій стороні (наймачеві) житло для проживання у ньому на певний строк за плату.

Договір оренди житла з викупом – особливий вид договору найму (оренди) житла, що може передбачати відступлення орендодавцем права вимоги боргу іншій особі – вигодонабувачу.

Договір найму (оренди) земельної ділянки – це договір, за яким наймодавець зобов’язується передати наймачеві земельну ділянку на встановлений договором строк у володіння та користування за плату

Договір найму транспортного засобу – за договором найму транспортного засобу наймодавець передає або зобов’язується передати наймачеві транспортний засіб у користування за плату на певний строк.

Договір позички – це домовленість, за якою одна сторона (позичкодавець) безоплатно передає або зобов’язується передати другій стороні (користувачеві) річ для користування впродовж встановленого строку.

Договір прокату – це правочин, за яким одна особа (наймодавець), яка здійснює підприємницьку діяльність з передання речей у найм, передає або зобов’язується передати рухому річ іншій особі (наймачеві) у користування за плату на певний строк.

Житло – квартири багатоквартирних будинків, одноквартирні будинки, кімнати в квартирах чи одноквартирних будинках, а також інші приміщення, призначені для постійного або тимчасового проживання людей, що завершені будівництвом та віднесені у встановленому порядку до житлового фонду.

Земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами.

Квартира – частина житлового будинку, яка вміщує декілька кімнат.

Лізингові платежі – це плата, яку здійснює лізингоодержувач за використання наданого йому в оренду майна (об’єкта лізингу) і яка встановлюється в розмірі, що забезпечує відшкодування його вартості і одержання лізингодавцем певного прибутку.

Лізингодавець – юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу.

Лізингоодержувач – фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця.

Майно рухоме – майно, відмінне від нерухомого майна; яке можна вільно переміщувати в просторі без заподіяння йому шкоди.

Майно нерухоме – земельні ділянки, а також будівлі, споруди чи інше майно, безпосередньо пов'язане землею, тобто об'єкти, переміщення яких неможливе без нанесення значної шкоди його вартості і призначенню.

Наймач – це фізична або юридична особа, яка за договором найму (оренди) приймає майно у користування за плату на певний строк.

Наймодавець – фізична або юридична особа (власник майна або особа, яка має право передавати майно у найм, наприклад довірчий управитель). Наймач – фізичні або юридичні особи.

Піднайм – передання наймачем речі у користування іншій особі (піднайм) можливе лише за згодою наймодавця, якщо інше не встановлено договором або законом. це передача в найм наймачем орендованої ним речі третій особі (піднаймачеві).

Піднаймач – особа, яка за договором піднайму, укладеним із наймачем (орендарем), має право володіння та користування майном наймодавця, що здане ним у найм (оренду).

Переважні права наймача – наймач, який належно виконує свої обов'язки за договором найму, після спливу строку договору має переважне право перед іншими особами на укладення договору найму на новий строк.

Предмет договору найму – це річ, яка визначена індивідуальними ознаками і яка зберігає свій первісний вигляд при неодноразовому використанні (неспоживна річ).

Повітряне судно – літальний апарат, що підтримується в атмосфері у результаті його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні.

Позичкодавець – фізична або юридична особа (власник переданої речі, а також інша особа, яка має спеціальні повноваження щодо передання речей у користування, наприклад, особа, яка здійснює управління майном).

Споруда – будівельна система, пов’язана із землею, яку створено з будівельних матеріалів, напівфабрикатів, устаткування й обладнання шляхом виконання будівельно-монтажних робіт.

Транспортний засіб – технічний пристрій, призначений для перевезення людей і вантажів.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.09.2022).

2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.09.2022).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.09.2022).

4. Про приватизацію державного житлового фонду: Закон України від 19 червня 1992 р. № 2482-XII (із змінами і доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 36. Ст. 524 (із змінами і доповненнями).

5. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10 квітня 1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 30. Ст. 416 (із змінами і доповненнями).

6. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 46–47. Ст. 280 (із змінами і доповненнями).

Допоміжна література

1. Цивільне право України: підруч. / С. В. Губарев, О. О. Лов'як, В. П. Мироненко та ін. К., 2016. 236 с.
2. Бичкова С. С. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. 2-ге вид., змін. та допов. К.: КНТ, 2016. 498 с.
3. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (заг. положення): навч. посіб. К.: Юстініан, 2016. 280 с.
4. Галянтич М. К. Розвиток доктрини житлового права. Правова доктрина України: у 5 т. Харків: Право, 2013. Т. 3: Доктрина приватного права України / Н. С. Кузнецова, Є. О. Харитонов, Р. А. Майданик та ін.; за заг. ред. Н. С. Кузнецової. С. 642–665.
5. Зайцев А. Ю. Деякі питання захисту права власності на житло шляхом його визнання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Вип. 1, т. 1. С. 114–117.
6. Швидка В. Г. Істотні умови договору найму (оренди) житла. *Часопис цивілістики*. 2017. № 24. С. 47–51.
7. Лавриненко М. Я. Істотні умови договору найму (оренди) земель сільськогосподарського призначення у цивільному праві України, Франції та ФРН. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 92–101.
8. Тиндик М. Плата за прокат як істотна умова договору прокату транспортного засобу. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 17. С. 240–247.
9. Надьон В. В. Цивільно-правовий аспект розмежування договору позички від інших видів договорів (позика, дарування, найм транспортного засобу, житла, договір прокату, комерційної концесії). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 64–70.
10. Тиндик М. П. Зміст обов'язку наймодавця з передання транспортного засобу за договором прокату. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 53–58.
11. Обіход О. М. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди за цивільним законодавством України. *Часопис цивілістики*. 2017. № 24. С. 20–26.
12. Обіход О. М. Предмет договору найму будівлі або іншої капітальної споруди. *Часопис цивілістики*. 2017. № 25. С. 23–29.

13. Обіход О. М. Проблематика визначення істотних умов договору найму будівлі або іншої капітальної споруди. *Часопис цивілістики*. 2018. № 28. С. 64–69.

14. Писарева Е. А., Драч Д. Л. Перспективи впровадження смарт-договору найму (оренди) транспортного засобу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 71–74.

15. Карпенко Р. В., Бакай І. П., Риженко Д. В. Сутність договору лізингу як різновиду договору найму. *Право і суспільство. Сер. Цивільне право і цивільний процес*. 2020. № 6. С. 30–38.

16. Ігнатюк Ю. О. Правова природа договору лізингу та його особливості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. № 64. С. 118–122.

17. Надьон В. В. Цивільно-правовий аспект розмежування договору позички від інших видів договорів (позика, дарування, найм транспортного засобу, житла, договір прокату, комерційної концесії). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 64–70.

18. Лукасевич-Крутник І. С. Розмежування договорів з надання транспортних послуг та договорів підряду. *Часопис цивілістики*. 2018. № 30. С. 32–37.

19. Лукасевич-Крутник І. С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: 12.00.03. Тернопіль, 2019. 484 с.

20. Лукасевич-Крутник І. С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль, 2019. 474 с.

21. Лукасевич-Крутник І. С. Порухення договірних зобов'язань з надання транспортних послуг: поняття та види. *Право України*. 2019. № 1. С. 278–294.

22. Лукасевич-Крутник І. С. Одержувач вантажу як учасник договірних відносин з надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 8–13.

23. Лукасевич-Крутник І. С. Одностороння відмова від договору перевезення як наслідок порушення договірних умов. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 30–35.

ТЕМА 9

ДОГОВОРИ ПРО ВИКОНАННЯ РОБІТ

План

1. Договір підряду.
2. Договір побутового підряду.
3. Договір будівельного підряду.
4. Договір підряду на проектні та пошукові роботи.
5. Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення договору підряду.
2. Охарактеризуйте сторони в договорі підряду.
3. Охарактеризуйте таких суб'єктів як генеральний підрядник та субпідрядник.
4. Предмет договору підряду.
5. Істотні умови договору підряду.
6. Права та обов'язки сторін за договором підряду.
7. Розкрийте поняття «кошторис».
8. Порядок оплати роботи за договором підряду.
9. Право підрядника на притримування за договором підряду.
10. Форма укладення договору підряду.
11. Відповідальність підрядника за договором підряду.
12. Хто несе ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження матеріалу?
13. Охарактеризуйте правові наслідки невиконання замовником вимог підрядника.
14. Назвіть права замовника у разі порушення підрядником договору підряду.
15. Поняття і значення субпідряду.
16. Сторони договору субпідряду.
17. Відповідальність сторін за договором субпідряду.
18. Надайте визначення договору побутового підряду.
19. Предмет договору побутового підряду.
20. Істотні умови договору побутового підряду.

21. Права та обов'язки сторін за договором побутового підряду.

22. Гарантії прав замовника за договором побутового підряду.

23. Надання замовникові інформації про роботу за договором побутового підряду.

24. Виконання роботи за договором побутового підряду з матеріалів підрядника за договором побутового підряду.

25. Виконання роботи за договором побутового підряду з матеріалів замовника.

26. Права замовника у разі істотного порушення підрядником договору побутового підряду.

27. Розмір плати за договором побутового підряду.

28. Правові наслідки нез'явлення замовника за одержанням роботи.

29. Гарантії прав замовника за договором побутового підряду.

30. Охарактеризуйте публічну пропозицію роботи за договором побутового підряду.

31. Форма укладення договору побутового підряду.

32. Відповідальність підрядника за договором побутового підряду.

33. Особливості виконання роботи за договором побутового підряду з матеріалу підрядника.

34. Особливості виконання роботи за договором побутового підряду з матеріалу замовника.

35. Поясніть питання відповідальності підрядника за недоліки документації та робіт.

36. Надайте визначення договору будівельного підряду.

37. Предмет договору будівельного підряду.

38. Істотні умови договору будівельного підряду.

39. Права та обов'язки сторін за договором будівельного підряду.

40. Проектно-кошторисна документація: поняття та значення.

41. Внесення змін до проектно-кошторисної документації.

42. Забезпечення будівництва та оплата робіт.

43. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження об'єкта.

44. Обов'язок підрядника страхувати об'єкт будівництва.
45. Передання та прийняття робіт.
46. Гарантії якості у договорі будівельного підряду.
47. Усунення недоліків за рахунок замовника.
48. Форма укладення договору будівельного підряду.
49. Відповідальність підрядника за договором будівельного підряду.
50. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження об'єкта за договором будівельного підряду.
51. Страхування об'єкта будівництва за договором будівельного підряду.
52. Охарактеризуйте особливості виконання роботи за договором будівельного підряду.
53. Охарактеризуйте відповідальність за договором будівельного підряду.
54. Надайте визначення договору підряду на проєктні та пошукові роботи.
55. Предмет договору підряду на проєктні та пошукові роботи.
56. Істотні умови договору підряду на проєктні та пошукові роботи.
57. Назвіть права та обов'язки сторін за договором підряду на проєктні та пошукові роботи.
58. Визначте форму укладення договору підряду на проєктні та пошукові роботи.
59. Охарактеризуйте відповідальність підрядника за недоліки документації та робіт за договором підряду на проєктні й пошукові роботи.
60. Надайте визначення договору підряду на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
61. Предмет договору підряду на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
62. Істотні умови договору підряду на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
63. Назвіть права та обов'язки сторін за договором підряду на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

64. Визначте форму укладення договору підряду на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

65. Охарактеризуйте відповідальність підрядника за договором підряду на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Тести

1. Яка зі сторін у договорі підряду несе ризик випадкової загибелі матеріалів та обладнання:

- а) сторона, що надала матеріали і обладнання, якщо інше не передбачено ЦК України, іншими законами або договором підряду;
- б) завжди замовник;
- в) сторона, що надала матеріали і обладнання;
- г) завжди підрядник.

2. Назвіть характерні ознаки договору підряду:

- а) договір підряду є консенсуальним, оплатним, двостороннім;
- б) договір підряду може бути як реальним, так і консенсуальних;
- в) договір підряду є реальним, оплатним, двостороннім;
- г) договір підряду є консенсуальним, оплатним або безоплатним, двостороннім.

3. Назвіть, який з договорів є публічним:

- а) договір побутового підряду;
- б) договір будівельного підряду;
- в) трудовий договір;
- г) договір на виконання підрядних робіт для державних і муніципальних потреб.

4. Хто є власником об'єкта будівництва або результату інших будівельних робіт:

- а) замовник;
- б) підрядник;
- в) держава;
- г) підрядник та замовник одночасно (на праві спільної сумісної власності).

5. Хто несе відповідальність за втрату або пошкодження майна, яке передане замовником підряднику:

- а) підрядник;
- б) замовник;
- в) особа, що втратила або пошкодила майно, яке попало до неї від підрядника;
- г) субпідрядник.

6. Як називається договір, за яким підрядник (проектувальник, розвідувач) зобов'язується за завданням замовника розробити технічну документацію та виконати пошукові роботи, а замовник зобов'язується прийняти й оплатити їх результат:

- а) договір підряду на виконання проєктних та вишукувальних пошукових робіт;
- б) договір побутового підряду;
- в) договір на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт;
- г) договір підряду.

7. Чи вправі замовник в односторонньому порядку відмовитися від договору побутового підряду:

- а) ні, тільки за згодою підрядника;
- б) так, у будь-який час, сплативши частину встановленої ціни, пропорційну частині виконаної роботи, відшкодувавши завдані збитки в межах різниці між усією ціною і виплаченою сумою;
- в) так, у будь-який час, відшкодувавши завдані підряднику збитки;
- г) так, але не пізніше трьох днів з моменту укладення договору без відшкодування збитків.

8. Які роботи не можуть бути предметом за договором будівельного підряду:

- а) виконання будівельно-монтажних та інших робіт за договором у цілому (будівництво будівлі, споруди, житлового будинку або іншого об'єкта);
- б) виконання окремих комплексів монтажних та інших спеціальних будівельних робіт;
- в) виконання пусконаладжувальних робіт;
- г) виконання робіт з поточного ремонту.

9. Що включає в себе ціна в договорі підряду:

- а) відшкодування витрат підряднику;
- б) винагороду підрядника;
- в) відшкодування витрат підрядника і винагороду підрядника;
- г) вартість матеріалів і винагороду підрядника.

10. До вимог щодо неналежної якості роботи, виконаної за договором підряду, застосовується позовна давність у:

- а) один рік;
- б) три роки;
- в) п'ять років;
- г) десять років.

11. Яка позовна давність встановлюється до вимог щодо неналежної якості роботи, виконаної за договором підряду, щодо будівель і споруд:

- а) один рік;
- б) три роки;
- в) п'ять років;
- г) десять років.

12. Ким визначається ціна роботи у договорі побутового підряду:

- а) підрядником;
- б) за погодженням сторін;
- в) за тарифом, затвердженим відповідними державними органами;
- г) органом місцевого самоврядування.

13. Як визначається ціна (кошторис) у договорі підряду:

- а) як тверда, якщо інше не передбачено в договорі;
- б) як приблизна, якщо інше не передбачено в договорі;
- в) як тверда незалежно від умов договору;
- г) закон не визначає види ціни (кошторису), оскільки її вигляд не встановлено законом.

14. Що є предметом договору підряду:

- а) предметом договору є сама робота;
- б) предметом договору є матеріалізований результат роботи;
- в) предметом договору є як сама робота, так і її матеріалізований результат;
- г) предметом договору є роботи і послуги, пов'язані з матеріалізованим результатом.

15. Про що підрядник зобов'язаний попередити замовника:

- а) що додержання вказівок замовника загрожує якості або придатності результату роботи;
- б) про наявність інших обставин, що не залежать від підрядника, які загрожують якості або придатності результату роботи;
- в) недоброякісність або непридатність матеріалу, одержаного від замовника;
- г) усе зазначене у пунктах а) – в).

16. Яке замовник має право, якщо відступи у роботі від умов договору підряду, або інші недоліки у роботі є істотними або такими, що не можуть бути усунені чи не були усунені у встановлений замовником розумний строк:

- а) вимагати сплати неустойки;
- б) вимагати відшкодування моральної шкоди;
- в) відмовитися від договору та вимагати відшкодування збитків;
- г) вимагати відшкодування збитків.

17. Чи мають право замовник і субпідрядник пред'являти один одному вимоги, пов'язані з порушенням договорів, укладених кожним із них з генеральним підрядником:

- а) мають право, якщо інше не встановлено договором або законом;
- б) мають право в будь-якому випадку;
- в) не мають права, якщо інше не встановлено договором або законом;
- г) мають право, якщо їм завдані збитки.

18. У якому випадку підрядник має право залучити до виконання роботи інших осіб (субпідрядників):

- а) він не може самостійно забезпечити виконання роботи в строк, встановлений договором;
- б) він не може самостійно виконати роботу, передбачену в договорі;
- в) якщо інше не встановлено договором;
- г) із закону або договору не випливає обов'язок підрядника виконати передбачену в договорі роботу особисто.

19. Яка сторона за договором підряду несе відповідальність за несхоронність майна, переданого замовником підряднику:

- а) підрядник, якщо його відповідальність передбачена договором;
- б) замовник як власник матеріалу;
- в) підрядник, у силу закону;
- г) замовник і підрядник солідарно.

20. Яка позовна давність застосовується до вимог щодо неналежної якості роботи, виконаної за договором підряду:

- а) у десять років;
- б) у п'ять років;
- в) в один рік;
- г) у три роки.

21. Як визначається вартість робіт, виконаних за договором побутового підряду:

- а) підрядником;
- б) за погодженням сторін, якщо інше не передбачено у встановленому порядку преїскурантами (цінниками), тарифами тощо;
- в) органами місцевого самоврядування;
- г) за тарифами, затвердженими відповідними державними органами.

22. За юридичною характеристикою договір будівельного підряду є:

- а) реальним, взаємним, відплатним;
- б) публічним, взаємним, відплатним;
- в) консенсуальним, взаємним, відплатним;
- г) консенсуальним, одностороннім, відплатним.

23. Внесення до проєктно-кошторисної документації змін, що потребують додаткових робіт, вартість яких перевищує десять відсотків визначеної у кошторисі ціни:

- а) не допускається;
- б) допускається лише за згодою підрядника;
- в) допускається за домовленістю сторін;
- г) допускається лише за згодою субпідрядника.

24. Що вимагає від замовника підрядник у разі відмови від договору у випадку неможливості використання матеріалу (деталей, конструкцій) або устаткування, наданого замовником, без погіршення якості виконуваних робіт:

- а) відшкодування завданих збитків;
- б) оплати всієї вартості робіт, передбачених кошторисом;
- в) сплати ціни робіт пропорційно їх виконаній частині, а також відшкодування збитків, не покритих цією сумою;
- г) сплати ціни робіт та відшкодування витрат, викликаних простоем.

25. Хто несе ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження об'єкта будівництва до його прийняття замовником:

- а) підрядник і замовник солідарно;
- б) підрядник і замовник субсидіарно;
- в) підрядник відповідно до договору;
- г) підрядник згідно із законом.

26. За чий рахунок здійснюється організація та прийняття робіт, виконаних за договором будівельного підряду:

- а) за рахунок замовника, якщо інше не встановлено договором;
- б) за рахунок органів місцевого самоврядування, якщо вони беруть участь у прийнятті робіт;
- в) за рахунок підрядника;
- г) за рахунок державних органів, якщо вони беруть участь у прийнятті робіт.

27. У яких випадках замовник має право відмовитися від прийняття робіт за договором будівельного підряду:

- а) під час виконання роботи з порушенням строку;
- б) у разі виявлення недоліків, які виключають можливість використання об'єкта для вказаної в договорі мети та не можуть бути усунені підрядником, замовником або третьою особою;
- в) під час невиконання підрядником вимог замовника, які були заявлені у процесі виконання робіт;
- г) у разі ухилення підрядника від усунення виявлених недоліків.

28. З якого моменту починається перебіг гарантійного строку:

- а) виконання договору підрядником;
- б) коли виконана робота була прийнята або мала бути прийнята замовником;
- в) повідомлення підрядником замовнику про закінчення роботи за договором;
- г) сплати підряднику суми, обумовленої за виконану роботу.

29. Хто може виступати підрядником за договором побутового підряду:

- а) повнолітні дієздатні фізичні особи;
- б) будь-які фізичні та юридичні особи;
- в) лише юридичні особи суб'єкти підприємницької діяльності;
- г) фізичні та юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності.

30. Підрядник відповідає за дефекти, виявлені у межах гарантійного строку, якщо він не доведе, що вони сталися внаслідок:

- а) неправильної його експлуатації або неправильності інструкцій щодо його експлуатації, розроблених самим замовником або залученими ним іншими особами;
- б) неналежного ремонту об'єкта, який здійснено самим замовником або залученими ним третіми особами;
- в) природного зносу об'єкта або його частин;
- г) усіх дій, зазначених у п. а) – в).

Задачі

Задача 1

Споживач уклав з організацією договір на виконання паркетних робіт. Роботу було виконано вчасно – 1 вересня 2020 р. і споживач розрахувався повністю. Минуло більше року і споживач помітив, що на паркеті з'явилися щілинки. Через місяць вони стали більші, а ще через два місяці деякі паркетини почали хитатися. 1 березня 2021 р. замовник звернувся до організації з вимогою переробити всю роботу. Там повідомили, що рік уже минув і відповідальність за стан паркету вони не несуть. Під час підписання замовником акта приймання виконаних робіт гарантійний строк не обговорювався.

Що робити замовнику в такому випадку?

Задача 2

Богдан Олександрович уклав договір з фірмою на ремонт квартири в літній період з 1 червня до 1 вересня 2020 р. 10 серпня, повернувшись із відпустки, він був приголомшений тим, що побачив. Ремонт був виконаний приблизно на 30 %, а до 1 вересня 2020 р. залишалося тільки 10 днів. Директор фірми-виконавця пояснив, що захворів майстер. Починався навчальний рік і до помешкання мала повернутися вся сім'я. Богдан Олександрович написав заяву про розірвання договору і знайшов іншу фірму-виконавця, яка пообіцяла закінчити роботи. Фірма-виконавець вимагала сплатити кошти за виконану роботу.

Чи повинен Богдан Олександрович сплачувати гроші? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 3

Качанов уклав договір підряду з будівельною організацією щодо будівництва фундаменту під гараж поблизу ставка. Робота повинна виконуватися за рахунок підрядника. На початку весни підрядник завіз на місце необхідні матеріали, а через 2 тижні вода у ставку піднялася, вийшла з берегів і затопила матеріали. Внаслідок цього цемент зіпсувався. Підрядник зажадав від Качанова оплатити вартість зіпсованого цементу, мотивуючи це тим, що гараж будується в низині, в той час коли його потрібно будувати на високому місці. Качанов відмовився, вказавши на те, що підрядник повинен був слідкувати й, відповідно, зберігати цемент на високому місці ділянки.

1. *Чи підлягає вимога підрядника задоволенню?*
2. *У якому випадку робота виконується утриманням підрядника?*
3. *Надайте юридичний аналіз ситуації.*
4. *Вирішіть спір з посиланням на норми чинного законодавства.*

Задача 4

Замовник Світлана уклала договір на ремонт кухні. Роботи мали бути виконані до 1 жовтня 2020 р. До 1 жовтня 2020 р. виконавець зробив зовсім мало, тому закінчити роботу вчасно було неможливо. Світлана вирішила розірвати договір з виконавцем, але з'ясувалося, що вона підписала договір, в якому зазначалося, що вона не має право це робити.

Які дії Світлани в такій ситуації?

Задача 5

Алла Михайлівна замовила виготовлення дивана у вітальню світло-синього кольору. Замовлення виконали і доставили вчасно, проте Алла Михайлівна була приголомшена, коли побачила, що диван не світло-синього, а темно-синього кольору. Виконавець запевняв, що цей колір більш практичний, але замовник – Алла Михайлівна вимагала переробити диван. Виконавець відмовив їй, посиляючись на те, що в договорі, який підписала

Алла Михайлівна, зазначалося, що виконавець може без попередження замовника замінити один колір іншим, схожим на нього, якщо потрібного не буде на момент виготовлення дивана.

Які права є в замовника? Чи може Алла Михайлівна вимагати відшкодування збитків? Дайте юридичний аналіз ситуації.

Задача 6

Іван Іванович замовив на підприємстві виготовлення пластикових вікон, сплативши за замовлення 60 % від усієї вартості. Настав строк виконання роботи. Іван Іванович зателефонував на підприємство і дізнався, що його замовлення не виконали через повінь. Унаслідок повені відбулося затоплення приміщення, де зберігалися вікна, вони повністю пошкоджені і не підлягають відновленню. Підприємство зазнало великих збитків і повернути сплачені гроші не може. Іван Іванович звернувся до суду, але йому було відмовлено.

Чи може замовник вимагати у підприємства відповідальності за невиконання у зазначений термін замовлення? Дайте юридичний аналіз ситуації.

Задача 7

Олег здав до майстерні туфлі на ремонт. Через три дні він прийшов забирати відремонтоване взуття, але майстер йому повідомив, що туфлі загублено і майстерня готова повернути гроші, проте тільки через 10 днів. Олег вимагав суму одразу, оскільки не мав взуття і йому необхідно було придбати інше. На той момент у майстерні такої суми не було. Олег написав скаргу до департаменту у справах захисту прав споживачів, але йому було відмовлено.

Які права має замовник за цим договором? Чи правомірна відмова майстерні?

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Система підрядних договорів у будівництві та організація договірних зв'язків»;
- «Види кошторису»;
- «Види недоліків у договорі підряду»;

- «Відмінність договору підряду від договорів про надання послуг»;
- «Договір побутового підряду»;
- «Види договорів побутового підряду»;
- «Система генерального підряду у договірних підрядних відносинах»;
- «Договір на виконання проєктних і пошукових робіт»;
- «Порядок обчислення гарантійного строку у договорах підряду».

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Спеціальні види договору підряду»;
- «Умови договору підряду»;
- «Поняття, види і правове регулювання договору підряду»;
- «Проблеми визначення предмета договору підряду на проєктні та пошукові роботи»;
- «Строки виконання роботи за договорами підряду»;
- «Обставини, про які підрядник зобов'язаний попередити замовника»;
- «Правові наслідки невиконання замовником вимог підрядника»;
- «Права замовника під час виконання роботи»;
- «Позовна давність, що застосовується до вимог щодо належної якості роботи»;
- «Невиконання замовником обов'язків за договором підряду»;
- «Обов'язок замовника прийняти роботу, виконану підрядником».

3. Складіть схеми за темами:

- «Види підрядних договорів»;
- «Істотні умови договору будівельного підряду»;
- «Права замовника у разі виявлення істотних відступів від умов договору».

4. Скласти порівняльну таблицю:

- а) трудового договору та договору підряду;
- б) договорів купівлі-продажу та підряду;
- в) специфічних рис будівельного підряду, побутового підряду та підряду на виконання проєктних та пошукових робіт.

5. На підставі аналізу чинного законодавства письмово охарактеризуйте порядок розрахунків між сторонами у разі випадкового знищення предмета договору підряду або неможливості закінчення роботи.

6. На підставі аналізу чинного законодавства та матеріалів судової практики письмово охарактеризуйте відповідальність підрядника за порушення умов договору підряду.

7. Проаналізуйте правові наслідки невиконання замовником вимог підрядника.

8. Проаналізуйте види істотних відступів від умов договору за договором побутового підряду (порушення строків виконання замовлення, втрата, псування чи пошкодження матеріалів, невідповідність результату робіт вимогам якості, що неможливо усунути).

9. На підставі аналізу чинного законодавства проаналізуйте порядок прийняття замовником об'єкта або закінчених будівництвом робіт.

10. Охарактеризуйте:

- специфічні риси договору побутового підряду;
- особливості договору будівельного підряду;
- істотні умови договору будівельного підряду;
- відповідальність сторін за договором підряду на проєктні та пошукові роботи;
- відмінність договору на виконання дослідно-конструкторських і технологічних робіт від договору підряду.

11. Напишіть власний коментар до ст. 845 Цивільного кодексу України «Ощадливість підрядника».

12. Опишіть, як, на вашу думку, співвідносяться договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських і технологічних робіт.

13. На підстав аналізу нормативно-правових актів та наукових джерел законспектуйте у робочому зошиті питання: «Відповідальність сторін за договором будівельного підряду» та «Відповідальність виконавця за порушення договору на виконання дослідно-конструкторських і технологічних робіт».

14. Охарактеризуйте письмово поняття: «проект», «робоча документація», «передпроектні роботи», «ескізний проект», «техніко-економічне обґрунтування», «техніко-економічний розрахунок».

15. Підготуйте презентації на теми:

- «Відповідальність за договорами підряду»;
- «Виконання роботи за договором підряду з матеріалу підрядника та його засобами»;
- «Виконання роботи за договором підряду з матеріалу замовника»;
- «Види договору будівельного підряду»;
- «Предмет договору будівельного підряду та його кваліфікаційні ознаки».

16. Напишіть тези на теми:

- «Проблемні аспекти договорів про виконання робіт»;
- «Поняття будівництва та способи його здійснення»;
- «Страхування підрядником об'єкта будівництва чи комплексу робіт»;
- «Відповідальність підрядника та замовника за договором будівельного підряду».

17. Складіть кросворд до цієї теми на 15 слів.

18. Складіть 20 тестових завдань до цієї теми.

19. Складіть розширений план-конспект до цієї теми.

20. Сформуйте список правових актів, наукової та навчальної літератури за темою, який включає позиції, опубліковані за останні 3 роки.

21. Підготуйте один проєкт договору (на вибір): договір побутового підряду, договір будівельного підряду, договір підряду на проєктні та пошукові роботи, договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

Словник юридичних термінів

Будівельний майданчик – виробнича територія, яка виділяється в установленому порядку для розміщення об'єктів, що будуються, а також машин, матеріалів, конструкцій, комунікацій, виробничих і санітарно-побутових приміщень, які використовуються у процесі будівництва.

Виконавець – це суб'єкт незалежної професійної діяльності, уповноважений державою на здійснення діяльності з примусового виконання рішень, визначених законом та у спосіб і порядок, встановлений законом.

Генеральний підрядник – юридична особа, яка укладає договір підряду із замовником про виконання комплексу робіт з будівництва об'єкта.

Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт – це договір, за яким підрядник (виконавець) зобов'язується провести за завданням замовника наукові дослідження, розробити зразок нового виробу та конструкторську документацію на нього, нову технологію тощо, а замовник зобов'язується прийняти виконану роботу та оплатити її.

Договір підряду – цивільно-правовий договір, за яким одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника), а замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу. У договорі підряду визначається ціна роботи або способи її визначення.

Договір будівельного підряду – підрядник зобов'язується збудувати і здати у встановлений строк об'єкт або виконати інші будівельні роботи відповідно до проєктно-кошторисної документації, а замовник зобов'язується надати підрядникові будівельний майданчик (фронт робіт), передати затверджену проєктно-кошторисну документацію, якщо цей обов'язок не покладається на підрядника, прийняти об'єкт або закінчені будівельні роботи та оплатити їх.

Договір побутового підряду – це договір підряду, за яким одна сторона (підрядник), що здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується виконати за завданням фізичної особи (замовника) певну роботу, призначену для задоволення побутових та інших особистих потреб, а замовник зобов'язується прийняти й оплатити виконану роботу.

Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт – договір, за яким підрядник (виконавець) зобов'язується провести за завданням замовника наукові дослідження, розробити зразок нового виробу і конструкторську документацію на нього, нову технологію тощо, а замовник зобов'язується прийняти виконану роботу та оплатити її.

Дослідно-конструкторські роботи – сукупність робіт, спрямованих на отримання нових знань та їх практичне застосування у процесі створення нового виробу або технології.

Замовник – фізична чи юридична особа, розпорядник грошових коштів, який замовляє певні товари, роботи чи послуги (цінності) або подає заявку про придбання чи замовлення товарів, робіт чи послуг (цінностей) у майбутньому.

Кошторис – затверджений у встановленому порядку або належно прийнятий фінансово-плановий документ, який містить відповідні статті і суми витрат коштів на утримання органів державної влади, установ та організацій; на виробничу діяльність, капітальне будівництво тощо.

Нове будівництво (новобудова) – це будівництво підприємств, будівель і споруд, яке здійснюється на нових майданчиках на підставі знов затвердженої проєктно-кошторисної документації.

Підрядник – сторона договору підряду, яка зобов’язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника). Права та обов’язки підрядника визначаються Цивільним кодексом України.

Послуга – це дія, результат якої споживається у процесі її виконання.

Прейскурант – систематичний збірник, довідник цін і тарифів на різні види і групи товарів та послуг. Встановлюється переважно без зазначення терміну дії.

Проєктні роботи – це роботи, пов’язані зі створенням проєктної документації для будівництва – текстових та графічних матеріалів, затверджених в установленому порядку, якими визначаються містобудівні, об’ємно-планувальні, архітектурні, конструктивні, технічні та технологічні рішення, а також кошториси об’єкта будівництва.

Проєктно-кошторисна документація – це система документів, що містять опис і обґрунтування проєкту. Вона охоплює як документи, обов’язкові у процесі проєктування об’єктів капітального будівництва, так і додаткові матеріали, що розробляються учасниками проєкту під час експертизи, підготовки до реалізації.

Реконструкція – проведення відповідно до плану технічного розвитку об’єднань (підприємств) комплексу заходів (без розширення виробничих площ) щодо підвищення технічного рівня окремих.

Ремонт – процес зміни, відновлення, покращення будь-чого, доведення об’єкта до початкових характеристик.

Ризик випадкової загибелі майна – випадковою загибеллю або псуванням речей визнається така загибель або псування, яке сталося не з вини учасників цивільних правовідносин, а через випадкові причини й обставини.

Річ – предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов’язки.

Робота – фізична величина, що визначає енергетичні витрати на переміщення фізичного тіла чи його деформацію.

Роботи будівельні – це роботи з нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту.

Роботи дослідно-конструкторські – сукупність робіт, спрямованих на отримання нових знань та їх практичне застосування під час створення нового виробу або технології.

Роботи науково-дослідні – сукупність робіт, спрямованих на отримання нових знань та їх практичне застосування під час створення нового виробу або технології.

Роботи проєктні – роботи, пов'язані із здійсненням інженерних вишукувань і створенням проєктної документації для об'єктів будівництва.

Роботи технологічні – комплекс робіт з розробки конструкторської та технологічної документації на дослідний зразок виробу, виготовлення і випробувань дослідного зразка виробу, які виконуються за технічним завданням.

Субпідрядник – підрядник, який у порядку, визначеному договором підряду, та на підставі договору субпідряду, укладеному з генеральним підрядником, залучається до виконання робіт.

Ціна договору підряду – це грошова сума, що належить підрядникові за виконане замовлення і також є істотною умовою договору.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.09.2022).

2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.09.2022).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.09.2022).

Допоміжна література

1. Бичкова С. С. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. 2-ге вид., змін. та допов. К.: КНТ, 2016. 498 с.
2. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (заг. положення): навч. посіб. К.: Юстініан, 2016. 280 с.
3. Гриняк А. Договірне регулювання підрядних відносин у підприємницькій діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 9. С. 3–7.
4. Гуцуляк В. Особливості відповідальності підрядника за порушення умов договору підряду на проведення пошукових робіт. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 39, том 1. С. 53–57. (Серія «Право»).
5. Кучаковська Н. Правове регулювання договору підряду на капітальне будівництво: окремі аспекти. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 58–62.
6. Яновицька Г. Б. Споживчий характер підрядних договорів. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 122–128.
7. Вавженчук С. Істотні умови договору будівельного підряду. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 9–13.
8. Шаповалова О. В. Договір підряду на капітальне будівництво як правова форма господарських зв'язків. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2018. № 1 (35). С. 17–23.
9. Недошовенко А. О. Договір будівельного підряду та договір підряду на капітальне будівництво: порівняльна характеристика та особливості правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 1. С. 394–399.
10. Диба О. В. Договір підряду на проведення проєктних робіт за цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018. 210 с.
11. Гуцуляк В. К. Договір підряду на проведення пошукових робіт за цивільним законодавством України: монографія. Київ, 2017. С. 204, 206, 213–214.

12. Гуцуляк В. К. Умови договору підряду на проведення пошукових робіт. *Приватне право і підприємництво*. 2018. № 18. С. 125–129.

13. Гриняк А. Б. Систематизація та характеристика договорів підряду: окремі питання оновлення глави 61 Цивільного кодексу України. *Нове українське право*. 2021. № 1. С. 14–21.

14. Денисенко Р. Щодо службових об'єктів інтелектуальної власності, створюваних у процесі виконання договорів на проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 1. С. 15–26.

ТЕМА 10

ДОГОВОРИ ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ

План

1. Загальна характеристика договорів про надання послуг.
2. Договір перевезення.
3. Договір транспортного експедирування.
4. Договір зберігання.
5. Договір страхування.
6. Договір доручення.
7. Договір комісії.
8. Договір управління майном.
9. Договір позики.
10. Кредитний договір.
11. Договір банківського вкладу.
12. Договір банківського рахунку.
13. Договір факторингу.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття договору про надання послуг та назвіть його істотні умови.
2. Назвіть види договорів про надання послуг.
3. Охарактеризуйте порядок відшкодування виконавцеві фактичних витрат за договором про безоплатне надання послуг.
4. Вкажіть строк договору про надання послуг.
5. Охарактеризуйте відповідальність виконавця за порушення договору про надання послуг.
6. Назвіть підстави для розірвання договору про надання послуг.
7. Дайте визначення поняття договору перевезення вантажу та охарактеризуйте його.
8. Охарактеризуйте договір перевезення пасажирів та багажу.
9. Дайте визначення поняття договору чартеру (фрахтування).
10. Визначте сторони договору перевезення: права, обов'язки та відповідальність.

11. Охарактеризуйте права пасажирів за договором перевезення.
12. Дайте визначення поняття перевезення у прямому змішаному сполученні.
13. Дайте визначення поняття «провізна плата».
14. Зазначте порядок надання транспортних засобів і пред'явлення вантажу до перевезення.
15. Охарактеризуйте строки доставки вантажу, пасажирів, багажу, пошти.
16. Охарактеризуйте відповідальність за зобов'язаннями, що випливають з договору перевезення.
17. Охарактеризуйте відповідальність перевізника за ненадання транспортного засобу.
18. Охарактеризуйте відповідальність відправника за невикористання наданого транспортного засобу.
19. Охарактеризуйте відповідальність перевізника за затримку відправлення пасажирів та порушення строку доставки пасажирів до пункту призначення.
20. Охарактеризуйте відповідальність перевізника за прострочення доставки вантажу.
21. Охарактеризуйте відповідальність перевізника за втрату, нестачу, псування або пошкодження вантажу, багажу, пошти.
22. Охарактеризуйте порядок пред'явлення претензій і позовів, що випливають із договору перевезення.
23. Охарактеризуйте порядок пред'явлення позовів щодо перевезення у закордонному сполученні.
24. Охарактеризуйте страхування вантажу, пасажирів і багажу.
25. Охарактеризуйте відповідальність перевізника за шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю пасажирів.
26. Дайте поняття та загальну характеристику договору транспортного експедирування.
27. Охарактеризуйте форму договору транспортного експедирування.
28. Визначте плату за договором транспортного експедирування.

29. Охарактеризуйте виконання договору транспортного експедирування.
30. Проаналізуйте відповідальність експедитора за договором транспортного експедирування.
31. Охарактеризуйте порядок відмови від договору транспортного експедирування.
32. Надайте загальну характеристику договору зберігання.
33. Охарактеризуйте форму договорів зберігання.
34. Проаналізуйте правові наслідки відмови поклажодавця від передання речі на зберігання.
35. Визначте порядок зберігання речей, визначених родовими ознаками.
36. Охарактеризуйте обов'язок зберігача щодо забезпечення схоронності речі.
37. Проаналізуйте порядок виконання договору зберігання.
38. Охарактеризуйте порядок користування річчю, переданою на зберігання.
39. Проаналізуйте питання відшкодування витрат на зберігання.
40. Проаналізуйте права та обов'язки до договором зберігання.
41. Відповідальність зберігача за втрату (нестачу) або пошкодження речі.
42. Визначте порядок відшкодування збитків, завданих поклажодавцеві.
43. Охарактеризуйте порядок відшкодування збитків, завданих зберігачеві.
44. Проаналізуйте застосування загальних положень про зберігання до окремих його видів.
45. Визначте порядок зберігання на товарному складі.
46. Дайте визначення поняття товарного складу.
47. Договір складського зберігання: поняття та загальна характеристика.
48. Проаналізуйте порядок зберігання речей, визначених родовими ознаками, з правом розпорядження ними.
49. Охарактеризуйте складські документи.

50. Дайте визначення поняття «подвійне складське свідоцтво».
51. Охарактеризуйте право володільця складського та заставного свідоцтв.
52. Визначте порядок передання складського та заставного свідоцтва.
53. Дайте визначення простого складського свідоцтва.
54. Проаналізуйте видачу товару за подвійним складським свідоцтвом.
55. Охарактеризуйте спеціальні види зберігання.
56. Визначте порядок зберігання речей у ломбарді.
57. Проаналізуйте порядок продажу речі, яку поклажодавець не забрав з ломбарду.
58. Проаналізуйте порядок зберігання цінностей у банку.
59. Охарактеризуйте договір про надання індивідуального банківського сейфу, що охороняється банком.
60. Проаналізуйте договір про надання індивідуального банківського сейфу, що не охороняється банком.
61. Проаналізуйте зберігання речей у камерах схову організацій, підприємств транспорту.
62. Проаналізуйте зберігання речей у гардеробах організацій.
63. Проаналізуйте зберігання речей пасажира під час його перевезення.
64. Проаналізуйте зберігання речей у готелі.
65. Зберігання речей, що є предметом спору.
66. Зберігання автотранспортних засобів.
67. Проаналізуйте договір охорони.
68. Дайте визначення та загальну характеристику договору страхування.
69. Назвіть предмет договору страхування.
70. Назвіть форми договору страхування.
71. Охарактеризуйте істотні умови договору страхування.
72. Проаналізуйте момент набуття чинності договором страхування.
73. Охарактеризуйте сторони у договорі страхування.
74. Проаналізуйте порядок укладення договору страхування на користь третьої особи.

75. Охарактеризуйте договір перестраховування.
76. Проаналізуйте права й обов'язки страховика.
77. Проаналізуйте права й обов'язки страхувальника.
78. Назвіть умови та порядок здійснення страхової виплати.
79. Назвіть порядок відмови від здійснення страхової виплати.
80. Проаналізуйте відповідальність страховика за договором страхування.
81. Проаналізуйте наслідки припинення юридичної особи – страхувальника.
82. Проаналізуйте наслідки визнання страхувальника – фізичної особи недієздатною або обмеження її цивільної дієздатності.
83. Назвіть підстави для припинення договору страхування.
84. Дайте визначення та загальну характеристику договору доручення.
85. Проаналізуйте строк договору доручення.
86. Охарактеризуйте права повіреного на плату.
87. Назвіть, що входить у зміст доручення за договором доручення.
88. Порядок виконання доручення.
89. Охарактеризуйте особисте виконання договору доручення.
90. Назвіть обов'язки повіреного та довірителя.
91. Назвіть підстави для припинення договору доручення.
92. Охарактеризуйте наслідки припинення договору доручення.
93. Дайте визначення та загальну характеристику договору комісії.
94. Назвіть умови договору комісії.
95. Дайте визначення поняття «комісійна плата».
96. Охарактеризуйте виконання договору комісії.
97. Дайте визначення поняття «субкомісія».
98. Охарактеризуйте права та обов'язки сторін за договором позики.
99. Назвіть права та обов'язки сторін за договором позики.
100. Охарактеризуйте істотні умови договору позики.
101. Визначте поняття та загальну характеристику кредитного договору.

102. Проаналізуйте порядок відмови від надання або одержання кредиту.

103. Визначте поняття та загальну характеристику договору банківського вкладу.

104. Проаналізуйте форму договору банківського вкладу.

105. Назвіть види банківських вкладів.

106. Охарактеризуйте договір банківського вкладу на користь третьої особи.

107. Проаналізуйте наступні документи: ощадна книжка, ощадний (депозитний) сертифікат.

108. Поняття та загальна характеристика договору банківського рахунку.

109. Охарактеризуйте сторони договору банківського рахунку.

110. Охарактеризуйте порядок укладення договору банківського рахунку.

111. Охарактеризуйте правові наслідки неналежного виконання банком операцій за рахунок клієнта.

112. Назвіть підстави для розірвання договору банківського рахунку.

113. Охарактеризуйте поняття та загальну характеристику договору факторингу.

114. Визначте предмет договору факторингу.

115. Назвіть та охарактеризуйте сторони у договорі факторингу.

116. Охарактеризуйте порядок відступлення права грошової вимоги.

117. Охарактеризуйте відповідальність клієнта перед фактором.

118. Проаналізуйте, які права фактора ви знаєте.

119. Надайте правовий аналіз зустрічних вимог боржника.

120. Визначте порядок захисту прав боржника.

Тести

1. Хто є сторонами договору про надання послуг:

- а) виконавець і клієнт;
- б) організатор і клієнт;
- в) організатор і замовник;
- г) виконавець і замовник.

2. Якщо договором про надання послуг передбачається виконання послуг на безоплатній основі, то замовник послуг:

- а) не зобов'язаний відшкодувати жодних витрат;
- б) зобов'язаний відшкодувати виконавцеві всі фактичні витрати, необхідні для виконання договору;
- в) зобов'язаний відшкодувати виконавцеві лише витрати, пов'язані з виконанням робіт виконавця;
- г) правильна відповідь відсутня.

3. За договором про надання послуг, збитки, завдані невиконанням або неналежним виконанням договору про безоплатне надання послуг, підлягають відшкодуванню виконавцем:

- а) у розмірі, що не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо інший розмір відповідальності виконавця не встановлений договором;
- б) у розмірі, що не перевищує трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо інший розмір відповідальності виконавця не встановлений договором;
- в) у розмірі, що встановлений виключно договором про надання послуг;
- г) чинним законодавством не передбачений розмір відшкодування за неналежне виконання або невиконання договору.

4. Що є предметом договору про надання послуг:

- а) вчинення виконавцем певних дій;
- б) здійснення певної діяльності;
- в) правильні відповіді а) і б);
- г) правильна відповідь відсутня.

5. Які із перерахованих договорів не належать до договорів про надання послуг:

- а) договір перевезення;
- б) договір зберігання;
- в) договір лізингу;
- г) договір страхування.

6. Надайте визначення: «Певна діяльність, що не пов'язується зі створенням речі (її відновлення, ремонт), однак сама по собі породжує відповідне благо, що має споживчу вартість і внаслідок цього стає об'єктом цивільного права – це»:

- а) послуга;
- б) підряд;
- в) виконання робіт;
- г) предмет договору.

7. У разі неможливості виконати договір про надання послуг, що виникла не з вини виконавця, замовник зобов'язаний виплатити виконавцеві:

- а) плату повним обсягом;
- б) плату в розмірі, встановленому договором;
- в) фактичні витрати, пов'язані з виконанням договору;
- г) розумну плату.

8. Виконавець, який порушив договір про надання послуг за плату під час здійснення ним підприємницької діяльності, відповідає за це порушення, якщо:

- а) порушення договору виникло з вини замовника;
- б) не доведе, що належне виконання виявилось неможливим унаслідок непереборної сили, якщо інше не встановлено договором або законом;
- в) не доведе, що належне виконання виявилось неможливим унаслідок дій третіх осіб, зокрема контрагентів, залучених виконавцем;
- г) усі відповіді правильні.

9. Відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів» послугою є:

а) певна діяльність, що не пов'язується зі створенням речі (її відновлення, ремонт), однак сама по собі породжує відповідне благо, що має споживчу вартість і внаслідок цього стає об'єктом цивільного права;

б) діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб;

в) результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та перебування осіб у жилих і нежилих приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил;

г) трудова корисна діяльність людини (групи людей), результати якої дістають вияв у корисному ефекті, що задовольняє будь-яку потребу суспільства.

10. Який документ підтверджує укладення договору перевезення вантажу:

- а) квитанція;
- б) розписка перевізника;
- в) транспортний ордер;
- г) транспортна накладна.

11. Договір перевезення пасажирів за юридичною характеристикою є:

- а) реальним, відплатним;
- б) організаційним; відплатним;
- в) консенсуальним, відплатним;
- г) реальним; безвідплатним.

12. До яких видів страхування належить страхування життя від нещасних випадків, медичне страхування:

- а) особисте;
- б) майнове;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестрахування.

13. До яких видів страхування належить страхування вантажів:

- а) особисте;
- б) майнове;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестрахування.

14. До яких видів страхування належить страхування фінансових ризиків:

- а) особисте;
- б) майнове;
- в) страхування відповідальності;
- г) перестрахування.

15. Як називається вид банківського кредиту, коли кредит надається строком до одного року:

- а) короткостроковий;
- б) середньостроковий;
- в) довгостроковий;
- г) гарантований.

16. Як називається вид банківського кредиту, коли кредит надається строком до трьох років:

- а) короткостроковий;
- б) середньостроковий;
- в) довгостроковий;
- г) гарантований.

17. За договором транспортного експедирування експедитором може бути:

- а) будь-яка фізична та юридична особа;
- б) спеціалізована комерційна організація та фізична особа – підприємець;
- в) будь-яка фізична особа;
- г) будь-яка юридична особа.

18. Який документ повинен видати клієнт експедиторові для підтвердження його обов'язків:

- а) копію договору;
- б) квитанцію;
- в) довіреність;
- г) рекомендаційний лист.

19. У випадку покладення виконання зобов'язання на третю особу за договором транспортного експедирування чи звільняється експедитор від відповідальності перед клієнтом:

- а) не звільняється згідно із законом;
- б) звільняється, якщо з цим згоден клієнт;
- в) не звільняється, якщо про це зазначено в договорі;
- г) не звільняється, якщо третя особа була залучена до виконання договору без згоди клієнта.

20. Договір зберігання за юридичною характеристикою є:

- а) взаємним, реальним (консенсуальним), відплатним (безвідплатним);
- б) консенсуальним, одностороннім, абстрактним;
- в) умовним, взаємним, відплатним;
- г) реальним, одностороннім, відплатним.

21. Хто є сторонами договору зберігання:

- а) принципал і бенефіціар;
- б) зберігач і поклажодавець;
- в) зберігач і наймач;
- г) замовник і виконавець.

22. Назвіть форму укладення договору зберігання:

- а) проста письмова;
- б) письмова та державна реєстрація;
- в) нотаріально посвідчена.
- г) усна.

23. У який строк зберігач має право вимагати від поклажодавця забрати річ, якщо строк зберігання речі визначений моментом пред'явлення поклажодавцем вимоги про її повернення:

- а) десятиденний;
- б) розумний;
- в) семиденний;
- г) п'ятиденний.

24. Назвіть, що зобов'язаний зробити поклажодавець, якщо він після закінчення строку договору зберігання не забрав річ:

- а) сплатити штраф;
- б) сплатити пеню за кожен день прострочення;
- в) внести плату за весь фактичний час її зберігання та сплатити пеню;
- г) внести плату за весь фактичний час її зберігання.

25. Яке право має зберігач, якщо зберігання припинилося достроково через обставини, за які зберігач не відповідає:

- а) пропорційну частину плати;
- б) відшкодування збитків;
- в) повну частину плати;
- г) пропорційну частину плати та відшкодування збитків.

26. Чи передбачено за договором зберігання відшкодування зберігачеві надзвичайних витрат:

- а) не відшкодовуються, якщо договором не передбачено інше;
- б) відшкодовуються, якщо поклажодавець дав згоду на ці витрати;
- в) не відшкодовуються, якщо не передбачено законом;
- г) відшкодовуються понад плату, яка належить зберігачеві.

27. Договір складського зберігання за юридичною характеристикою є:

- а) публічним;
- б) організаційним;
- в) оплатного надання послуг;
- г) установчим.

28. Поклажодавець, відповідно до договору зберігання, зобов'язаний:

- а) оглядати товар або його зразки;
- б) вживати заходів, необхідних для забезпечення схоронності речі;
- в) брати проби;
- г) здійснювати всі дії, зазначені в п. а) – в).

29. Який документ видається фізичній особі на підтвердження укладення договору зберігання речі, прийнятої ломбардом:

- а) накладна;
- б) розписка;
- в) іменна квитанція;
- г) касовий чек.

30. Який документ підтверджує укладення договору зберігання цінностей у банку:

- а) розписка;
- б) накладна;
- в) касовий чек;
- г) іменний документ.

31. Хто визначає ціну речі, прийнятої ломбардом на зберігання:

- а) зберігач;
- б) поклажодавець;
- в) третя особа;
- г) за домовленістю сторін.

32. Назвіть форми страхування:

- а) договірне;
- б) обов'язкове і добровільне;
- в) спеціальне;
- г) особисте, майнове і відповідальності.

33. Які є види особистого страхування:

- а) страхування життя;
- б) страхування від нещасних випадків;
- в) медичне страхування;
- г) усі види, зазначені в п. а) – в).

34. Суброгація – це перехід права вимоги до особи, яка відповідальна за настання страхового випадку:

- а) від страхувальника до страховика;
- б) від страхувальника до вигодонабувача;
- в) від страховика до застрахованої особи;
- г) від страховика до страхувальника.

35. Якими є істотні умови договору страхування:

- а) предмет, строк договору, страховий випадок, розмір страхового платежу;
- б) страховий ризик та страховий платіж;
- в) франшиза, розмір страхового платежу та строк договору;
- г) сторони договору страхування.

36. Яким є договір доручення за юридичною характеристикою:

- а) реальним, одностороннім, безвідплатним;
- б) умовним, взаємним, абстрактним;
- в) консенсуальним, двостороннім, як відплатним, так і безвідплатним;
- г) консенсуальним, багатостороннім, каузальним.

37. Назвіть сторони договору доручення:

- а) довіритель і повірений;
- б) замовник і виконавець;
- в) комітент і комісіонер;
- г) принципал і агент.

38. Хто є сторонами договору комісії:

- а) довіритель і повірений;
- б) замовник і виконавець;
- в) принципал і агент;
- г) комітент і комісіонер.

39. Назвіть істотні умови договору комісії:

- а) майно та ціна;
- б) майно, ціна, строк договору та територія його виконання;
- в) майно і строк договору;
- г) майно.

40. Форма укладення договору управління нерухомим майном:

- а) усна;
- б) письмово нотаріально посвідчена і підлягає державній реєстрації;
- в) проста письмова;
- г) конклюдентними діями.

41. На який строк договір вважається укладеним, якщо сторони не визначили строку договору управління майном:

- а) 5 років;
- б) 1 рік;
- в) 3 роки;
- г) 10 років.

42. Який вид відповідальності несе управитель за боргами, що виникли у зв'язку зі здійсненням ним управління, якщо вартості майна, переданого в управління, недостатньо для задоволення вимог кредиторів:

- а) солідарну;
- б) часткову;
- в) повну;
- г) субсидіарну.

43. Договір позики за юридичною характеристикою є:

- а) одностороннім, консенсуальним, відплатним;
- б) одностороннім, реальним, відплатним або безоплатним;
- в) двостороннім, реальним, відплатним або безоплатним;
- г) двостороннім, консенсуальним, відплатним.

44. Договір позики вважається безпроцентним, якщо:

- а) він укладений між фізичними особами на суму, яка не перевищує п'ятдесятикратного розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян, і не пов'язаний зі здійсненням підприємницької діяльності хоча б однією із сторін;
- б) позичальникові передані речі, визначені родовими ознаками;
- в) строк у договорі позики може стати істотною умовою, якщо на цьому наполягає хоча б одна зі сторін;
- г) усі відповіді правильні.

45. Що є предметом кредитного договору:

- а) грошові кошти;
- б) цінні папери;
- в) речі, визначені родовими ознаками;
- г) грошові кошти та цінні папери.

46. Фіксована процентна ставка впродовж усього строку кредитного договору є:

- а) може бути змінною за домовленістю сторін;
- б) завжди змінною;
- в) незмінною;
- г) немає правильної відповіді.

47. До обов'язків позичальника за кредитним договором не належить:

а) використати кредит відповідно до його цільового призначення, зазначеного в кредитному договорі, а також надавати кредитодавцю відповідну документацію щодо використання цих кредитних коштів;

б) правильна відповідь відсутня;

в) повернути кредитодавцю грошові кошти в тій же сумі, що були ним отримані;

г) сплатити проценти від суми кредиту.

48. Договір банківського вкладу не є:

а) іменним;

б) двостороннім;

в) оплатним;

г) реальним.

49. У разі недодержання письмової форми договору банківського вкладу цей договір є:

а) нікчемним;

б) недійсним;

в) неправильним;

г) недійсним.

50. Договір банківського рахунку є:

а) публічним;

б) оплатним;

в) консенсуальним;

г) усі відповіді правильні.

51. Упродовж якого строку банк має право вимагати розірвання договору банківського рахунку у разі відсутності операцій з цим рахунком:

а) двох років;

б) одного року;

в) трьох років;

г) шести місяців.

52. Форма договору банківського рахунку:

- а) усна або письмова;
- б) усна;
- в) проста письмова, яка підлягає нотаріальному посвідченню;
- г) проста письмова.

53. З якого моменту за договором факторингу майбутня вимога вважається переданою фактору:

- а) з моменту укладання договору факторингу;
- б) з дня виникнення права вимоги до боржника;
- в) з моменту, встановленого договором факторингу;
- г) правильної відповіді немає.

54. За договором факторингу фактор зобов'язаний:

- а) передати грошові кошти в розпорядження клієнта;
- б) правильної відповіді немає;
- в) правильна відповідь а) та г);
- г) надати у встановлених випадках додаткові послуги.

55. Клієнтом у договорі факторингу може бути:

- а) дієздатна фізична особа;
- б) тільки юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності;
- в) правильна відповідь відсутня;
- г) фізична або юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності.

56. Сторонами договору факторингу є:

- а) фактор і клієнт;
- б) банк і фактор;
- в) фактор та отримувач;
- г) банк і клієнт.

57. Договір факторингу є:

- а) іменним;
- б) двостороннім;
- в) усі відповіді правильні;
- г) взаємним.

58. Предметом договору факторингу є:

- а) право грошової вимоги;
- б) вимога надання майна у користування;
- в) право на використання об'єктів інтелектуальної власності.
- г) правильної відповіді немає.

59. До видів розрахунків не належить:

- а) із застосуванням платіжних доручень;
- б) правильної відповіді немає;
- в) за акредитивом;
- г) із застосуванням розрахункових чеків.

60. Акредитив закривається у разі:

- а) спливу строку дії акредитива;
- б) відмови одержувача грошових коштів від використання акредитива до спливу строку його дії, якщо це передбачено умовами акредитива;
- в) повного або часткового відкликання акредитива платником, якщо таке відкликання передбачене умовами акредитива;
- г) усі відповіді правильні.

61. Яка позовна давність застосовується до вимог чекодержателя про оплату чека:

- а) один рік;
- б) два роки;
- в) шість місяців;
- г) три роки.

62. На практиці розрізняють декілька видів інкасових операцій:

- а) повне інкасо та неповне інкасо;
- б) повне інкасо та часткове інкасо;
- в) просте інкасо та документарне інкасо;
- г) просте інкасо та складне інкасо.

63. Яка норма не входить до предмета кредитного договору:

- а) сума кредиту;
- б) процентна ставка за користування кредитом;
- в) мета кредиту;
- г) назва.

64. Який вид юридичної відповідальності передбачений чинним законодавством за порушення позичальником норм кредитного договору:

- а) адміністративна відповідальність;
- б) матеріальна відповідальність;
- в) цивільно-правова відповідальність;
- г) кримінальна відповідальність.

65. Оберіть варіанти фінансових послуг в Україні:

- а) лізинг;
- б) страхування;
- в) грошова допомога територіальній громаді на рахунок у банку неприбуткової організації;
- г) банківський вклад.

Задачі

Задача 1

За договором залізничного перевезення, укладеного між підприємством «Альфа», молочним заводом і управлінням залізниці, в 20 вагонах перевозили молочні вироби на суму 190 тисяч гривень. Вантаж перевозився у супроводі провідника відправника і за його пломбами. Під час прийняття вантажу представник одержувача – оптової бази – виявив бій вантажу і нестачу на загальну суму 30 тисяч гривень. У комерційному акті було зазначено, що через неправильне завантаження стався бій вантажу на суму 17 тисяч, а також виявлено недостачу вантажу на суму 13 тисяч гривень. На вимогу провідника вантажу і представника одержувача в акті зафіксовано, що в 2-х вагонах виявлено пролом покрівлі.

Одержувач пред'явив вимогу про відшкодування завданих збитків (за договором поставки укладеним між ним та лікєро-горілочним заводом проведена передоплата) до підприємства «Альфа» і до перевізника солідарно.

Дайте правову оцінку ситуації. Хто несе відповідальність за бій товару та нестачу ?

Задача 2

Підприємство «А» уклало договір комісії з підприємством «Б» щодо купівлі молочної продукції. Але після першої ж закупки комісіонер надав звіт про виконані операції. Через місяць після надання звіту комітент висловив зауваження щодо завищеної ціни закупленої продукції і висунув вимогу відшкодування завданих збитків.

Проаналізуйте цю ситуацію відповідно до чинного законодавства.

Задача 3

Іваненко, відкривши приватне підприємство з ремонту автомобілів, звернувся за консультацією до юриста з проханням дати йому відповідь на такі запитання:

1. Який порядок відкриття рахунків і який рахунок необхідно відкрити?

2. Які документи необхідно подати до банку для відкриття рахунку?

3. У якому банку можна відкрити рахунок?

4. Чи можна відкривати розрахунковий рахунок одразу в кількох банках?

5. Чи може він одержати кредит, якщо так, то в якому порядку?

Дайте письмовий висновок щодо поставлених запитань.

Задача 4

За договором банківського кредиту передбачалося повернення клієнтом кредиту 20 вересня 2021 року з виплатою процентів.

Кредитоодержувач 20 серпня 2021 року звернувся до банку з клопотанням про надання відстрочки виплати боргу до 18 жовтня 2021 року. Банк погодився надати відстрочку, але за умови, що

процентна ставка буде збільшена в 3 рази. На таких умовах одержати відстрочку клієнт не погодився. Після чого банк 30 серпня 2021 року вирішив розірвати договір достроково, а заставлений клієнтом (за договором застави) автомобіль обернути у свою власність, тому що не бачив реальної можливості повернення коштів і сплати відсотків у строк.

Крім того, позичальник вважає, що банк не має права у такий спосіб розпоряджатися заставленим майном.

Розберіть доводи сторін.

1. Чи можливе надання відстрочки повернення кредиту? Якщо так, то на який термін і за яких умов?

2. Чи можлива оплата боргу частинами?

3. Чи міг банк обернути у власність заставлене майно? Дайте мотивований висновок за справою.

Задача 5

У ході укладення договору банківського кредиту комерційний банк вимагав від клієнта пред'явити:

- а) копії установчих документів;
- б) техніко-економічне обґрунтування кредитованого заходу, що буде кредитуватись;
- в) річні, квартальні бухгалтерські та статистичні звіти про прибуток і збитки;
- г) іншу документацію, за якою можна було б оцінити ділову репутацію майбутнього кредитоодержувача.

Клієнт же вважав, що вимоги банку незаконні і що, на його думку, достатньо подати свідоцтво про страхування кредитного ризику як гарантії повернення кредиту. Банк на таких умовах договір укласти відмовився. Зі свого боку клієнт подав позов у господарський суд з проханням зобов'язати банк укласти договір у примусовому порядку.

Проаналізуйте вимоги сторін.

1. Чи можливе надання кредиту на умовах, висунутих клієнтом?

2. Що входить у зміст договору банківського кредиту?

Задача 6

Федоренко придбав у комісійному магазині телефон за 5 тис. грн, причому за якість звуку та механічну частину магазин гарантію не дав.

Під час експлуатації виявилось, що декілька радіоламп та одна головка відтворення звуку замінені лампами та головкою іншої фірми, дифузор одного динаміка зіпсований та заклеєний ізоляційною стрічкою.

Гринченко звернувся до магазину і вимагав повернути гроші і прийняти від нього телефон.

Магазин повернути гроші та прийняти телефон відмовився та вказав, що гроші комітентом отримані та стягнути їх назад неможливо, телефон під час купування перевірявся шляхом вмикання до електромережі й відтворення звуку та що сам магазин є тільки комісіонером.

Які терміни встановлені нормативними актами для пред'явлення претензії комісіонеру? Чим відрізняється договір комісії від представництва? Яке повинно бути рішення суду?

Задача 7

У гардеробі кінотеатру не вистачило жетонів, тому речі на зберігання приймалися без них. Громадянка Іванова, прийшовши в кінотеатр, здала на зберігання пальто без одержання жетона. Після закінчення сеансу їй відмовили видати пальто, тому що його було викрадено. Для підтвердження факту прийняття пальта на зберігання вимагали пред'явити жетон. Іванова заявила, що у неї пальто було прийнято без жетона, що підтверджували її подруги, разом з якими вона здавала одяг у гардероб. Адміністрація відмовилася відшкодувати громадянці Івановій вартість пальта. Іванова звернулася з позовом до кінотеатру.

Чи зобов'язаний кінотеатр відшкодувати Івановій вартість пальта?

Задача 8

Під час поміщення валізи до автоматичної камери зберігання на вокзалі Сидоренко як шифр набрав рік свого народження. Коли пізніше відкрили камеру, з'ясувалося, що валіза зникла. Сидоренко звернувся до адміністрації вокзалу з претензією. Начальник вокзалу відмовив у відшкодуванні вартості зниклих речей та сказав, що громадянин Сидоренко сам винен у тому, що використовував як шифр рік свого народження, чим створив сприятливі умови для відкриття камери шляхом підбору шифру.

Як варто вирішити справу?

Задача 9

Підприємець уклав кредитний договір з комерційним банком. З'явившись у банк за одержанням кредиту наступного дня після встановленого договором терміну його одержання, підприємець зазначив, що весь кредит йому не потрібний і він візьме тільки половину суми. Банк йому відмовив та запропонував взяти кредит у повному розмірі відповідно до договору.

Чи правомірні дії підприємця та банку? Вирішіть справу.

Задача 10

Після закінчення роботи універмагу злодії сховалися у торговельному залі і вночі, відчинивши квартиру, винесли товар на значну суму. Відділ охорони відмовився задовольнити позов.

Яке може бути рішення суду?

Задача 11

Громадянин Г. уклав договір доручення, при якому був довіритель, а інша сторона Д. – повіреним. Але у договорі не було визначено строк, упродовж якого повірений має право діяти від імені довірителя.

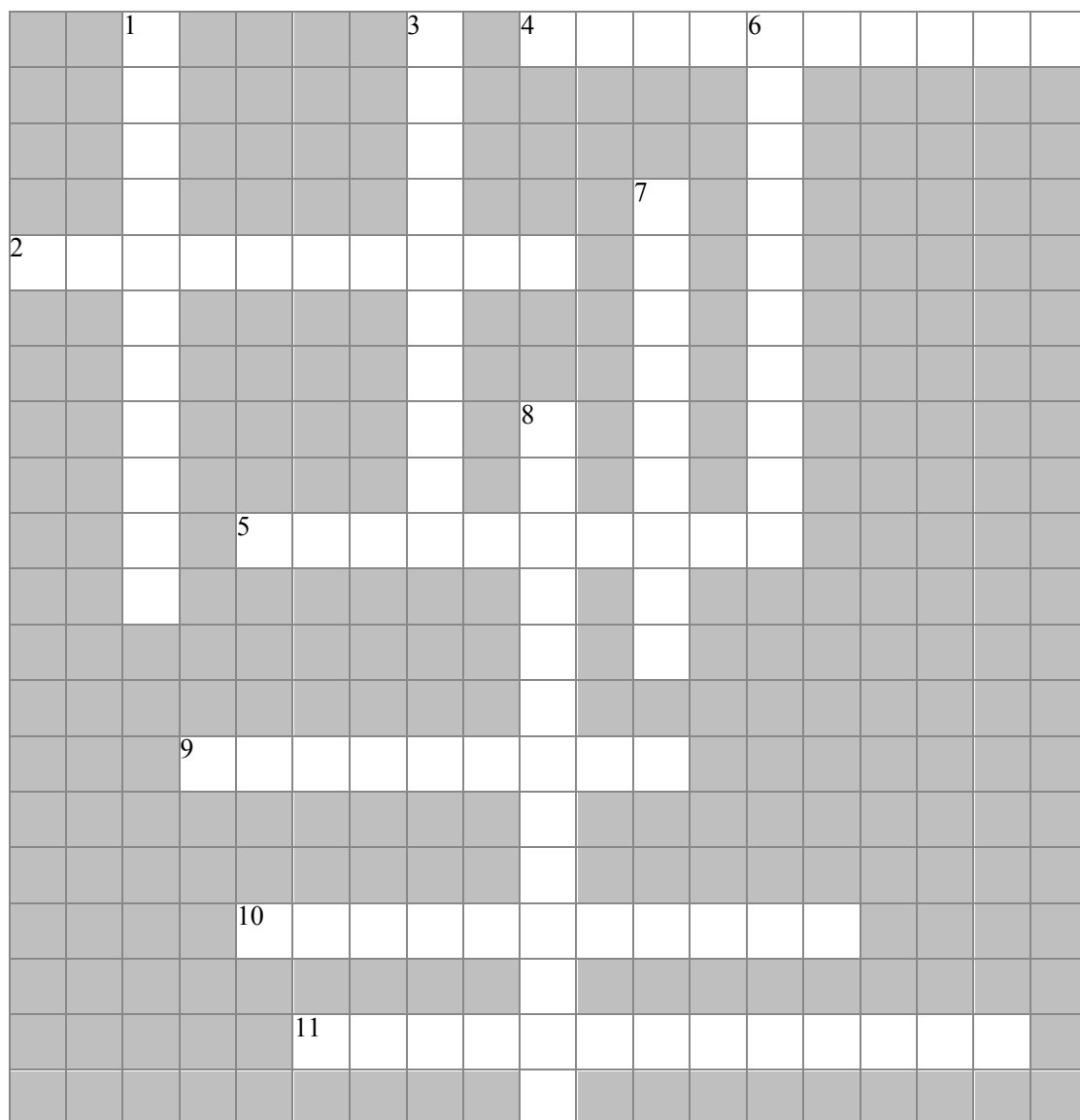
Чи були правомірні дії гр. Г. під час укладання договору? У якій статті ЦК України містяться положення про строк договору доручення?

Задача 12

Громадянин В. передав в управління будинок громадянину Ф. Сторонами не було вказано строк дії договору.

На який строк договір варто вважати укладеним?

Кросворд 1

Питання

1. Договір, за яким здійснюється транспортування вантажу, пасажирів, багажу, пошти.
2. Сторона, від імені та за рахунок якої одна сторона зобов'язується вчинити певні юридичні дії відповідно до договору доручення.
3. Сторона, яка зобов'язується за плату і за рахунок другої сторони виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов'язаних з перевезенням вантажу.
4. Сторона, яка зобов'язується за дорученням другої сторони за плату вчинити один або кілька правочинів від свого імені.

5. Договір, за яким одна сторона зобов'язується зберігати річ, яка передана їй другою стороною, і повернути її другій стороні у схоронності.

6. Договір, відповідно до якого за згодою комітента комісіонер має право укласти цей договір з третьою особою, залишаючись відповідальним за дії третьої сторони перед комітентом.

7. За цим договором одна сторона зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони певні юридичні дії.

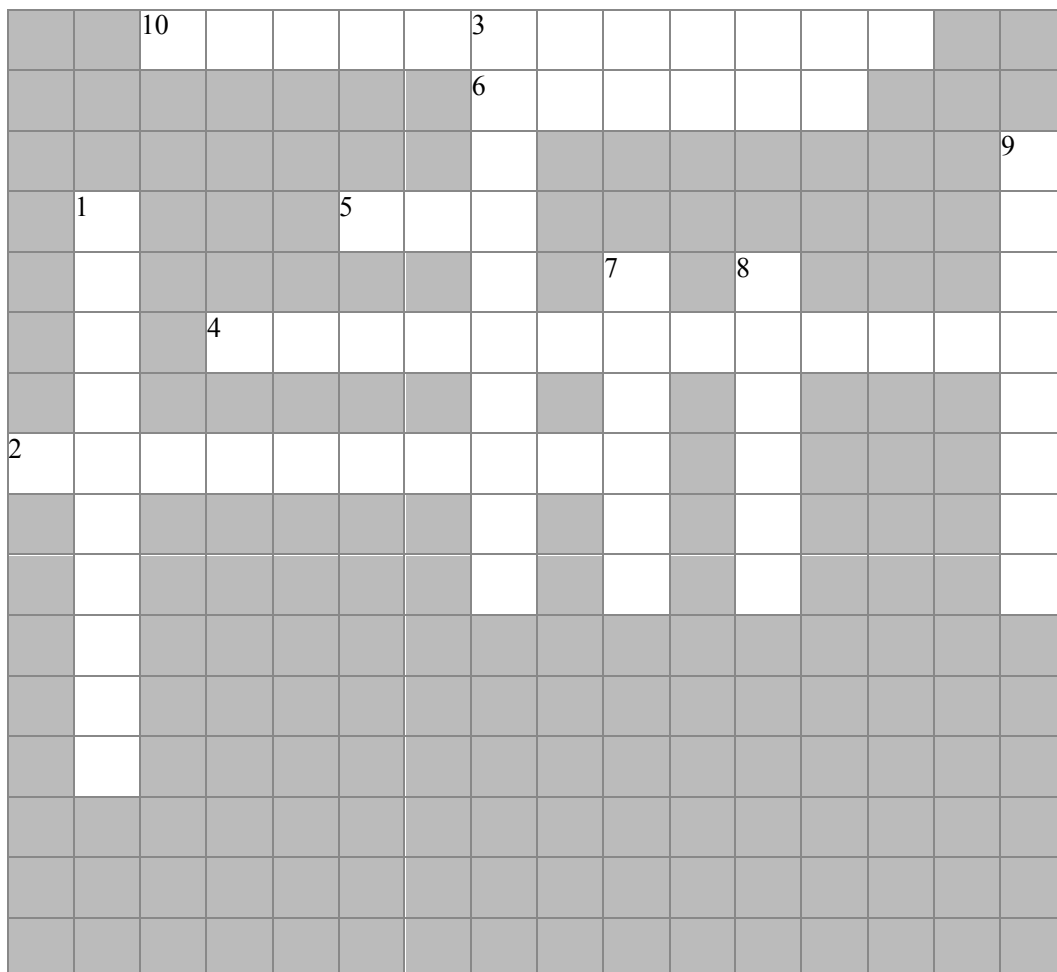
8. Особа, в інтересах якої здійснюється управління майном.

9. Особа, яка зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони певні юридичні дії.

10. За цим договором одна сторона зобов'язується у разі настання певної події виплатити другій стороні або іншій особі, визначеній у договорі, грошову суму.

11. Сторона, яка надає певну річ на зберігання.

Кросворд 2

Питання

1. Договір, за яким одна сторона передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони за плату, а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи, – це договір
2. Порядок руху грошових коштів, що здійснюється відповідно до встановлених правил на підставі цивільно-правових правочинів чи в результаті інших дій, передбачених законодавством України, – це ...
3. Який акредитив може бути змінений або анульований банком-емітентом у будь-який час без попереднього повідомлення одержувача грошових коштів?
4. Сторонами кредитного договору є: позичальник і ...
5. Документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку банку переказати вказану у чеку грошову суму одержувачеві, – це ...
6. Операція, відповідно до якої банк зобов'язується отримати гроші від третьої особи на підставі платіжної вимоги, яка не супроводжується комерційними документами, – це чисте...
7. Договір, за яким одна сторона передає у власність другій стороні грошові кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку саму суму грошових коштів або таку саму кількість речей того ж роду та такої ж якості, – це договір ...
8. Сторонами договору факторингу є клієнт і
9. Яка форма договору банківського вкладу?
10. Договір, за яким одна сторона, що прийняла від другої сторони або для неї грошову суму, що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором, – це договір ... вкладу.

Творчі завдання

1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:

- «Система договорів з надання послуг»;
- «Види договорів про надання послуг»;
- «Договір чартеру (фрахтування)»;

- «Права перевізника за договором перевезення»;
- «Види коносаментів»;
- «Зміст та форма договорів з надання послуг»;
- «Договір про організацію перевезення вантажів»;
- «Суб'єкти договору перевезення вантажів»;
- «Укладання договору перевезення вантажів»;
- «Виконання договору перевезення вантажів»;
- «Поняття і значення транспортної експедиції»;
- «Договір транспортного експедирування та його юридична характеристика»;
- «Сторони договору транспортного експедирування та їх правове становище»;
- «Відповідальність сторін за договором транспортного експедирування»;
- «Види кредитів»;
- «Види банківських рахунків».

2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:

- «Плата за договором про надання послуг»;
- «Види транспортних договорів»;
- «Документи, що підтверджують зміст договору морського перевезення вантажу»;
- «Договір транспортного експедирування»;
- «Відповідальність виконавця, що здійснює підприємницьку діяльність за договором про надання послуг»;
- «Види перевізників у договорі чартеру (фрахтування)».
- «Види страхових посередників».

3. Складіть схеми за темами:

- «Види договорів про надання послуг»;
- «Права пасажирів за договором перевезення»;
- «Види перевезення»;
- «Права перевізника та пасажирів»;
- «Види зберігання»;
- «Спеціальні види договору зберігання».

4. Випишіть у зошит:

- види провізних документів на вантаж на різних видах транспорту;
- види провізних документів для перевезення пасажирів та багажу;
- види коносаментів.

5. На підставі аналізу наукових джерел законспектуйте у робочому зошиті питання: «Види незбереження прийнятого до перевезення вантажу, багажу, вантажобагажу».

6. Наведіть приклади:

- випадків звільнення залізниці від відповідальності за договором перевезення вантажу;
- претензій за договором перевезення вантажу.

7. Підготуйте проекти одного із договорів (на вибір): договір про буксирування, договір складського зберігання, договір зберігання автотранспортних засобів, договір охорони, договір консигнації, агентський договір.

8. Охарактеризуйте:

- відмінності договору перевезення вантажів від договору на організацію перевезень;
- випадки відповідальності перевізника;
- відповідальність перевізника на залізничному транспорті;
- випадки відповідальності сторін за договором перевезення вантажу;
- випадки звільнення залізниці від відповідальності за договором перевезення вантажу;
- відповідальність професійного зберігача.

9. Складіть документи, які посвідчують обставини, що можуть бути підставою для матеріальної відповідальності перевізника (комерційні акти, акти загальної форми, товарно-транспортні накладні, акти про морський протест).

10. Письмово охарактеризуйте:

- обставини, які засвідчуються комерційним актом на залізничному транспорті;
- відповідальність сторін за невиконання чи неналежне виконання умов договору транспортного експедирування;
- які види діяльності, пов'язані із зберіганням, підлягають ліцензуванню.

11. Проаналізуйте:

- закони України «Про транспорт», «Про транзит вантажів», «Про транспортно-експедиторську діяльність», «Про ліцензування видів господарської діяльності»;
- види товарно-транспортних документів у договорі транспортного експедирування;
- порядок пред'явлення претензій та позовів у зв'язку із порушенням договорів перевезення;
- співвідношення термінів «страхувальник», «застрахована особа» та «вигодонабувач»;
- відмінності між розірванням банківського рахунку та відмовою від договору банківського рахунку;
- особливості здійснення страхових виплат у різних видах договорів страхування;
- підстави для відмови страховика у виплаті страхових виплат;
- зміст новації боргу в позикове зобов'язання;
- ознаки інших договорів у договорі факторингу (кредитування, страхування, агентування (посередництва), застави, поруки, гарантії);
- особливості управління цінними паперами.

12. Складіть порівняльну таблицю:

- відмежування договору чартеру від подібних договорів найму (оренди) (тайм-чартер, бербоут-чартер);
- відмежування договору перевезення пасажирів від подібних договорів (морського круїзу, найму (оренди) транспортного засобу з екіпажем);
- договір охорони та договір зберігання;
- договір комісії та договір доручення;
- відмежування договору страхування від суміжних договорів (договору зберігання, позики, поруки, доручення, перевезення).

13. Складіть претензії за договором перевезення вантажу та проєкти договору позики та боргової розписки.

14. Підготуйте презентації на теми:

- «Особливості перевезення ручної поклажі»;
- «Особливості перевезення вантажів повітряним транспортом»;
- «Зміст накладної за договором перевезення»;
- «Види незбереження прийнятого до перевезення вантажу, багажу, вантажобагажу»;
- «Умови договору перевезення пасажирів»;
- «Особливості перевезення ручної поклажі»;
- «Поняття та структура простого та подвійного складського свідоцтва»;
- «Наслідки відмови від договору страхування»;
- «Класифікація договорів факторингу».

15. Випишіть у робочий зошит питання:

- «Значення поняття «багаж» у договорі перевезення пасажирів та багажу» та надайте власну дефініцію цього поняття»;
- «Відмежування договору перевезення пасажирів від подібних договорів (морського круїзу, найму (оренди) транспортного засобу з екіпажем, підряду)».

16. Складіть порівняльну характеристику на тему: «Договори про організацію роботи із забезпеченню перевезень вантажів (вузлові угоди, договори на централізоване завантаження (вивіз) вантажів та ін.)».

17. Напишіть тези на одну із запропонованих тем:

- «Відповідальність виконавця, що здійснює підприємницьку діяльність за договором про надання послуг»;
- «Види провізних документів для перевезення пасажирів та багажу»;
- «Проблеми визначення змісту договору транспортного експедирування»;

- «Особливості перевезення вантажів морським транспортом»;
- «Відповідальність сторін за договором транспортного експедирування».

18. Проаналізуйте чинне законодавство України та випишіть види товарно-транспортних документів у договорі транспортного експедирування.

19. Складіть кросворд до цієї теми на 15 слів.

20. Складіть 20 тестових завдань до цієї теми.

21. Складіть розширений план-конспект до цієї теми.

Словник юридичних термінів

Багаж – будь-який предмет чи автомашина, що перевозяться перевізником за договором перевезення, за винятком: а) речей або автомашин, що перевозяться за договором фрахтування, коносаментом чи іншим договором, який стосується здебільшого перевезення вантажів.

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків.

Банк з іноземним капіталом – банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше ніж 10 відсотків.

Банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Банківські операції – операції з грошовимикладами фізичних або юридичних осіб, за які банки виплачують вкладникам певний відсоток.

Банківський платіжний інструмент – засіб, що містить реквізити, які ідентифікують його емітента, платіжну систему, в якій він використовується, та, як правило, держателя цього банківського платіжного інструмента.

Банківські рахунки – рахунок, на якому обліковуються власні кошти, вимоги, зобов’язання банку стосовно його клієнтів і контрагентів та які дають можливість здійснювати переказ коштів за допомогою банківських платіжних інструментів.

Банківська таємниця – це інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третіми особами під час надання послуг банку.

Безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді.

Валюта – це грошова одиниця, що використовується для вимірювання величини вартості товару.

Вклад (депозит) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.

Вкладник – фізична особа (крім фізичних осіб – суб’єктів підприємницької діяльності), яка уклала або на користь якої укладено договір банківського вкладу (депозиту), банківського рахунку або яка є власником іменного депозитного сертифіката.

Вантаж – речі, товари, продукти, які призначені для перевезення з допомогою транспортних машин або перенесення.

Виконавець – це суб’єкт незалежної професійної діяльності, уповноважений державою на здійснення діяльності з примусового виконання рішень, визначених законом та у спосіб і порядок, встановлений законом.

Вигодонабувач – це юридична особа або фізична особа, яка може бути призначена страхувальником за згодою застрахованої особи при укладенні договору страхування для одержання страхової виплати.

Відправник – особа, яка передала або має передати заявлені товари в розпорядження перевізника відповідно до договору перевезення для доставки одержувачу та яка зазначена в транспортному документі, або така, що самотійно доставляє ці товари одержувачу, не користуючись послугами перевізника.

Виконання доручення – це обов’язок повіреного вчиняти дії відповідно до змісту даного йому доручення, а також можливість відступити від змісту доручення, якщо цього вимагають інтереси довірителя і повірений не міг попередньо запитати довірителя або не одержав у розумний строк відповіді на свій запит, то у цьому разі повірений повинен повідомити довірителя про допущені відступи від змісту доручення як тільки це стане можливим.

Відступ від вказівок комітента – це коли комісіонер має право відступити від вказівок комітента, якщо цього вимагають інтереси комітента і комісіонер не міг попередньо запитати комітента або не одержав у розумний строк відповіді на свій запит і в цьому разі комісіонер повинен повідомити комітента про допущені відступи від його вказівок як тільки це стане можливим.

Готівкові розрахунки – платежі готівкою підприємств (підприємців) та фізичних осіб за реалізовану продукцію (товари, виконані роботи, надані послуги), а також за операціями, які безпосередньо не пов’язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та іншого майна.

Ділова репутація – відомості, зібрані Національним банком України, про відповідність діяльності юридичної або фізичної особи, у тому числі керівників юридичної особи та власників істотної участі у такій юридичній особі, вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи.

Державний реєстр банків – реєстр, що ведеться Національним банком України і містить відомості про державну реєстрацію усіх банків.

Договір банківського вкладу (депозиту) – це договір, за яким одна сторона (банк), яка прийняла від або для другої сторони (вкладника) грошову суму (вклад), що надійшла, та зобов’язується виплачувати вкладникові таку суму й проценти на неї чи дохід в іншій формі на умовах і в порядку, встановлених договором.

Договір банківського рахунку – це банківський договір, за яким одна сторона (банк або інша фінансова установа) зобов’язується приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові (володільцеві рахунку), грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум з рахунку та проведення інших операцій за рахунком.

Довіреність – це письмове повноваження, яке видає одна особа (довіритель) іншій (довіреному) для представництва перед третіми особами.

Договір доручення – це угода, за якою одна сторона (повірений) зобов’язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Правочин, вчинений повіреним, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов’язки довірителя.

Договір комісії – це угода, відповідно до якої одна сторона (комісіонер) зобов’язується за дорученням другої сторони (комітента) за плату вчинити один або кілька правочинів від свого імені, але за рахунок комітента.

Договір управління майном – це угода, за якою одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителеві) на певний строк майно в управління, а друга сторона зобов’язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача).

Гардероб – це приміщення для зберігання одягу та переодягання.

Готель – це підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається з шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов’язковим обслуговуванням.

Добровільне страхування – це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком, загальні умови і порядок здійснення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог чинного законодавства.

Договір страхування – це угода, відповідно до якої одна сторона (страховик) зобов’язується у разі настання певної події (страхового випадку) виплатити другій стороні (страхувальникові) або іншій особі, визначеній у договорі, грошову суму (страхову виплату), а страхувальник зобов’язується сплачувати страхові платежі та виконувати інші умови договору.

Договір перестрахування – це угода, відповідно до якої страховик, який уклав договір страхування, страхує в іншого страховика (перестраховика) ризик виконання частини своїх обов’язків перед страхувальником.

Договір зберігання – це угода, відповідно до якої одна сторона (зберігач) зобов’язується зберігати річ, яка передана їй другою стороною (поклажодавцем), і повернути її поклажодавцеві у схоронності.

Договір складського зберігання – це угода, відповідно до якої товарний склад зобов’язується за плату зберігати товар, переданий йому поклажодавцем, і повернути цей товар у схоронності.

Договір зберігання транспортного засобу в боксах та гаражах, на спеціальних стоянках – це угода, відповідно до якої зберігач зобов’язується не допускати проникнення в них сторонніх осіб і видати транспортний засіб за першою вимогою поклажодавця.

Договір охорони – це угода, відповідно до якої охоронець, який є суб’єктом підприємницької діяльності, зобов’язується забезпечити недоторканність особи чи майна, які охороняються, а володілець такого майна або особа, яку охороняють, зобов’язані виконувати передбачені договором правила особистої та майнової безпеки і щомісяця сплачувати охоронцю встановлену плату.

Договір про надання індивідуального банківського сейфа, що охороняється банком – це діяльність банку щодо передачі поклажодавцеві індивідуального банківського сейфа (його частину або спеціальне приміщення) для зберігання у ньому цінностей та роботи з ними; при цьому банк видає поклажодавцеві ключ від сейфа, картку, що ідентифікує поклажодавця, інший знак або документ, що посвідчує право його пред’явника на доступ до сейфа та одержання з нього цінностей, контролюючи від поклажодавця цінності, контролює їх поміщення у сейф та одержання їх із сейфа.

Договір перевезення – за договором перевезення вантажу транспортна організація (перевізник) зобов’язується доставити довірений їй відправником вантаж до пункту призначення і видати його уповноваженій на одержання вантажу особі (отримувачу), а відправник зобов’язується сплатити за перевезення вантажу встановлену ціну.

Договір перевезення вантажу – за договором перевезення вантажу одна сторона (перевізник) зобов’язується доставити довірений їх другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), а відправник зобов’язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату.

Договір перевезення пасажирів та багажу – за договором перевезення пасажирів одна сторона (перевізник) зобов’язується перевезти другу сторону (пасажирів) до пункту призначення, а в разі здавання багажу – також доставити багаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання багажу, а пасажир зобов’язується сплатити встановлену плату за проїзд, а у разі здавання багажу – також за його перевезення.

Договір транспортного експедирування – за договором транспортного експедирування одна сторона (експедитор) зобов’язується за плату і за рахунок другої сторони (клієнта) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов’язаних з перевезенням вантажу.

Експедитор – робітник підприємства, що здійснює отримання вантажів, їх супровід при перевезенні, видачу та оформлення товаророзпорядчих документів.

Замовник – фізична чи юридична особа, розпорядник грошових коштів, який замовляє певні товари, роботи чи послуги (цінності), або подає заявку про придбання чи замовлення товарів, робіт чи послуг (цінностей) у майбутньому.

Зберігання речі у ломбарді – це договір зберігання речі, прийнятої ломбардом від фізичної особи, що оформляється видачею іменної квитанції, при цьому ціна речі визначається за домовленістю сторін, а ломбард зобов’язаний страхувати на користь покладавця за свій рахунок речі, прийняті на зберігання з огляду на повну суму їх оцінки.

Зміст доручення – це чітко визначені юридичні дії, які належить вчинити повіреному.

Зберігання речей у готелі – це відповідальність готелю за схоронність речей, внесених до готелю особою, яка проживає у ньому.

Істотні умови договору комісії – це умови про це майно та його ціну.

Істотні умови договору управління майном – це перелік майна, що передається в управління; розмір і форма плати за управління майном.

Інформація, що міститься в ощадній книжці – це найменування і місцезнаходження банку (його філії), номер рахунку за вкладом, а також усі грошові суми, зараховані на рахунок та списані з рахунку, а також залишок грошових коштів на рахунку на момент пред'явлення ощадної книжки у банк.

Інформація – це сукупність відомостей (даних), які сприймають із навколишнього середовища (вхідна інформація), видають у навколишнє середовище (вихідна інформація) або зберігають всередині певної системи.

Істотні умови договору страхування – це умови про предмет договору страхування, страховий випадок, розмір грошової суми, в межах якої страховик зобов'язаний провести виплату у разі настання страхового випадку (страхова сума), розмір страхового платежу і строки його сплати, строк договору та інші умови, визначені актами цивільного законодавства.

Клієнт банку – це будь-яка фізична чи юридична особа, що користується послугами банку.

Комісійна плата – це плата, яку повинен комітент виплатити комісіонеріві в розмірі та порядку, встановлених у договорі комісії.

Комітент – це сторона договору комісії, що доручає комісіонеріві за плату вчинити один або кілька правочинів від імені комісіонера, але за рахунок комітента (наприклад, здає свій товар на комісію).

Комісіонер – це оптові та роздрібні посередники, які проводять операції від свого імені та за рахунок виробника, при цьому не є власником продукції, а виробник (або комітент у даній операції) залишається власником продукції до її передачі й оплати кінцевим споживачем.

Камера схову – спеціально обладнане приміщення для короткочасного зберігання ручної поклажі, багажу пасажирів.

Квиток на проїзд – документ встановленої форми, який підтверджує право особи, яка його пред'являє, на отримання послуг, що є предметом професійної діяльності організації, яка випустила в обіг (емітувала) цей квиток.

Клієнт – споживач, який, в силу певних обмежень, змушений залежати від постачальника.

Комісіонер – оптові та роздрібні посередники, які проводять операції від свого імені та за рахунок виробника.

Комітент – сторона договору комісії, що доручає комісіонерів за плату вчинити один або кілька правочинів від імені комісіонера, але за рахунок комітента (наприклад, здає свій товар на комісію).

Коносамент – товаророзпорядчий документ, цінний папір, що видається морським перевізником вантажу його відправнику, що засвідчує прийняття вантажу до перевезення і містить зобов'язання доставити вантаж до пункту призначення і передати його одержувачу.

Ломбард – спеціалізована кредитна установа, яка надає короткотермінові позики під заставу особистого майна позичальника.

Момент набрання чинності договором страхування – це момент внесення страхувальником першого страхового платежу, якщо інше не встановлено договором.

Огляд товару – це зобов'язання товарного складу за свій рахунок оглянути товар при прийнятті його на зберігання для визначення його кількості та зовнішнього стану.

Обмеження права розпоряджання рахунком – це обмеження права розпоряджання рахунком за рішенням суду або в інших випадках, встановлених законом або умовами обтяження, предметом якого є майнові права на грошові кошти, що знаходяться на

рахунку, а також у разі зупинення фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, передбачених законом.

Ощадна книжка – це документ суворого обліку, цінний папір, що засвідчує укладення договору банківського вкладу з громадянином і внесення грошових коштів на його рахунок за вкладом.

Ощадний (депозитний) сертифікат – це документ, який підтверджує суму вкладу, внесеного у банк, і права вкладника (володільця сертифіката) на одержання зі спливом встановленого строку суми вкладу та процентів, встановлених сертифікатом, у банку, який його видав.

Пасажир – це особа, яка користується транспортним засобом і перебуває в ньому, але не причетна до керування ним.

Перевізник – фізична особа або підприємство, що здійснює функцію транспортування вантажу або пасажирів.

Перестрахування – страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником в іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно із законодавством країни, в якій він зареєстрований.

Правила страхування – це правила, що розробляються страховиком для кожного виду страхування окремо і підлягають реєстрації в уповноваженому органі при видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування.

Предмет договору страхування – це майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з: життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням (особисте страхування); володінням, користуванням і розпоряджанням майном (майнове страхування); відшкодуванням шкоди, завданої страхувальником (страхування відповідальності).

Розписка – це документ, який підтверджує передачу й одержання грошей, матеріальних цінностей, документів тощо від установи чи приватної особи.

Розрахункові банківські операції – це рух грошей на банківських рахунках, здійснюваний згідно з розпорядженнями клієнтів або в результаті дій, які в рамках закону призвели до зміни права власності на активи.

Розрахункова квитанція – документ, який засвідчує реєстрацію розрахункових операцій або видачу коштів покупцеві.

Складські документи – це документи, які надає товарний склад на підтвердження прийняття товару і до них належать: складська квитанція; просте складське свідоцтво; подвійне складське свідоцтво.

Строк зберігання – це період протягом якого зберігач зобов'язаний зберігати річ протягом строку, встановленого у договорі зберігання.

Страхова виплата – грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування у разі настання страхового випадку.

Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) і доходів від розміщення коштів цих фондів.

Страховик – це юридична особа, яка спеціально створена для здійснення страхової діяльності та одержала у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Страхувальник – юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України.

Страховий випадок – подія, передбачена договором страхування, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страхової компанії здійснити страхову виплату.

Страховий ризик – певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страхова сума – грошова сума, в межах якої страхова компанія відповідно до умов страхування, зобов'язана здійснити виплату у році настання страхового випадку.

Страхування життя – це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату, згідно з договором страхування, у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та/або досягнення застрахованою особою визначеного договором віку.

Страхова сума – грошова сума, в межах якої страховик, відповідно до умов страхування, зобов'язаний провести виплату з настанням страхового випадку, а також сума, що виплачується за особистим страхуванням.

Страховий платіж – плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування.

Строк договору доручення – це визначений договором доручення строк, протягом якого повірений має право діяти від імені довірителя.

Сторони договору доручення – це повірений і довіритель.

Субкомісія – це коли за згодою комітента комісіонер має право укласти договір субкомісії з третьою особою (субкомісіонером), залишаючись відповідальним.

Товарний склад – це організація, яка зберігає товар та надає послуги, пов'язані зі зберіганням, на засадах підприємницької діяльності.

Товарно-транспортна накладна – є документом, на підставі якого здійснюються списання товарно-матеріальних цінностей у відправника вантажу й оприбуткування їх у вантажоодержувача під час перевезення вантажів у межах України, а також для їх складського, оперативного і бухгалтерського обліку.

Транспортний засіб – транспортні засоби, що власним ходом прибувають на митну територію України або відбувають з цієї території та використовуються для міжнародних перевезень вантажу, багажу та пасажирів.

Транспортно-експедиторська послуга – робота, що безпосередньо пов’язана з організацією та забезпеченням перевезень експортного, імпортного, транзитного або іншого вантажу за договором транспортного експедирування

Укладення договору банківського рахунку – це відкриття клієнтові або визначеній ним особі рахунку у банку на умовах, погоджених сторонами.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (у редакції від 30.09.2016). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.01.2020).

2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 (дата звернення 16.09.2022). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 16.09.2022).

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.09.2022).

4. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995. Із змінами, внесеними згідно із Законом від 21.10.1997 № 590/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр>

5. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 51. Ст. 446.

6. Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 № 273/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 40.

7. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 6 квітня 2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 28. Ст. 222.

8. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>

9. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 06.04.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-14>

10. Про страхування: Закон України, в редакції Закону від 04.10.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>

11. Про обов'язкове страхування цивільноправової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>

12. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

13. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

14. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

15. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати: Закон України від 19.06.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/979-15>

16. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>

17. Про заставу: Закон України від 02.10.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-128>

18. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>

19. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>

20. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10.04.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-12>

21. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>

22. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>

23. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> 13; Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15>

24. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10.04.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-12>

25. Статут залізниць України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-98-п>

26. Статут внутрішнього водного транспорту СРСР від 15.10.1955. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1801400-55>

27. Статут автомобільного транспорту УРСР: затв. Постановою Ради Міністрів УРСР від 27 червня 1969 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-69-п>

28. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України: затверджено наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 27.12.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07>

29. Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу: авіаційні правила України, затв. наказом Державної авіаційної служби України від 26 листопада 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19>

30. Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: затв. наказом Міністерства транспорту України від 14.10.1997 № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98>

31. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту: затв. Постановою КМУ від 18.02.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-п>

32. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 9 липня 2002 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>

33. Про порядок провадження діяльності страховими посередниками: положення Кабінету Міністрів України від 18.12.1996 № 1523. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-п>

34. Порядок та вимоги щодо здійснення перестрахування у страховика (перестраховика) нерезидента: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2004 р. № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2004-п>

35. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: затверджено наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07>

36. Інструкція про порядок оформлення суб'єктами господарювання операцій при здійсненні комісійної торгівлі непродовольчими товарами: затверджено наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 08.07.1997 № 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0324-9>

37. Положення про електронні гроші в Україні: затверджено Постановою Правління Національного банку України 04.11.2010 № 481. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#n19> 106

38. Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами: затверджено Постановою Правління Національного банку України від 03.12.2003 № 514. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03#n14>

39. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: затверджено Постановою Правління Національного банку України від 03.12.2003 № 516. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#n21>

40. Правила розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит: затверджено Постановою Правління Національного банку України від 08.06.2017 № 49. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0049500-17>

41. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: затверджено Постановою Правління Національного банку України від 12.11.2003 № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

42. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: затверджено Постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

43. Рішення Конституційного Суду України від 10.11.2011 № 15-рп/2011 (Справа про захист прав споживачів кредитних послуг). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-11>

44. Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають з кредитних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30.03.2012 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0005740-12/print107>

45. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з кредитних договорів: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24 листопада 2014 року № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va001600-14>

46. Про міжнародний факторинг: конвенція УНІДРУА № 995_210 від 28 травня 1988 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_210

47. Рішення ЄСПЛ у справі «Merkantil Car Zrt. проти Угорщини» (заява № 22853/15) від 20.12.2018. URL: <https://www.echr.com.ua/yespl-pogodiv-prezumpciyunespravedlivosti-odnostoronного-pidvishhennya-bankamiprocentiv/echr-pidvyshennia-protsentiv>

48. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: затверджено наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07>; Інструкція про порядок оформлення суб'єктами господарювання операцій при здійсненні комісійної торгівлі непродовольчими товарами: затверджено наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 08.07.1997 № 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0324-9>

Допоміжна література

1. Амеліна А. С. Особливості договорів про надання фінансових послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 51–54.

2. Амеліна А. С. Класифікація фінансових послуг. *Електронне фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2019. № 1. С. 96–99.

3. Амеліна А. С. Припинення договорів про надання фінансових послуг. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 134–138.

4. Бабаскін А. Ю. Кредитні відносини в цивільному праві України: монографія. К.: Талком, 2018. 570 с.

5. Бородовський С. Деякі питання укладання, зміни і розірвання договору в цивільному праві України. *Юридична Україна*. 2017. № 1. С. 23–26.

6. Лукасевич-Крутник І. Система договорів, що опосередковують зобов'язання з надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 26–31.

7. Міловська Н. В. Договірне регулювання відносин з надання страхових послуг. Договірне регулювання приватноправових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: монографія / за заг. ред. академіка НАПрН України О. Д. Крупчана, наук. ред. А. Б. Гриняк. К., 2017. С. 271–296.

8. Міловська Н. В. Правовий статус вигодонабувача за договором страхування цивільної відповідальності. *Приватне право і підприємництво: збірник наукових праць* / Крупчан О. Д. та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2017. Вип. 17. С. 116–121.

9. Некіт К. Г. Поняття і загальна характеристика договору управління майном. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Ужгород: Поліграф-центр «ЛІРА», 2008. Вип. 11. С. 242–245.

10. Міловська Н. В. Звичай ділового обороту як джерела правового регулювання договірних страхових відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С. 35–39.

11. Міловська Н. В. Договірні зобов'язання зі страхування у цивільному праві України: проблеми теорії та практики: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2019. 488 с.

12. Міловська Н. В. Структура механізму правового регулювання договірних страхових відносин. *Право і суспільство*. 2018. № 3–1. С. 98–104.

13. Пацурія Н. Б. Войцеховська І. М., Головачова А. С. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестрахування: проблеми теорії та практики. К.: Ліра-К, 2017. 256 с.

14. Миропольський В. В., Карпенко, Р. В. Відмінність договору перевезення від договору транспортної експедиції. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 54–56.
15. Уразова Н. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності авіаперевізника за порушення умов договору перевезення пасажирів та багажу. 2017. *Проблеми законності*. № 136. С. 32–39.
16. Гришко У. Договір перевезення вантажу автомобільним транспортом: особливості й істотні умови. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. № 33(5). С. 118–121.
17. Довгуша М. П. Щодо самостійності договору транспортного експедирування. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1. С. 58–69.
18. Яновицька А. В. Правова природа договору транспортного експедирування. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2018. № 3 (39). С. 176–179.
19. Миропольський В. В., Карпенко Р. В. Відмінність договору перевезення від договору транспортної експедиції. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 54–56.
20. Заїка Ю. О. Договір охорони в системі цивільних договорів. *Приватне право і підприємництво*. 2018. № 18. С. 134–138.
21. Сєрая А. К. До питання співвідношення довіреності і договору доручення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 33–37.
22. Грибачова І. П. Порівняльна характеристика договору комісії з агентським договором та договором доручення. *The 5th International scientific and practical conference “World science: problems, prospects and innovations”* (January 27–29, 2021). Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. 1 300, [434] с.
23. Ключєва Є. М., Ленєв В. В. Договір комісії: правова регламентація. *DICTUM FACTUM*. 2019. № 3 (5). С. 8–10.
24. Опришко М. Проблеми захисту прав сторін договору позики, пов'язані з недоліками його оформлення. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2020. № 70. С. 160–169.

25. Можчіль А. А. Порівняльна характеристика кредитного договору та договору позики. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*. 2018. № 9 (3). С. 39–42.

26. Кудрявцев В. Страхування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 29–33.

27. Потапенко А. Ю., Лучик Д. В. Правова природа договору банківського вкладу. *Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах ближнього зарубіжжя: матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, Львів, 28 грудня 2021 року: тези доповідей / відп. ред. П. О. Куцик. Львів: 2021. Вип. 3. С. 248–250.

28. Носа І. Ю., Скрипник В. Л. Юридична характеристика договору банківського вкладу (депозиту). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 61–65.

29. Обривкіна О. М., Браславець І. В. Договір факторингу: українські реалії та зарубіжний досвід. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 12. С. 70–76.

30. Іваницький, А. В. Співвідношення договору факторингу з окремими видами договорів в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. С. 45–49.

ТЕМА 11

ДОГОВОРИ ПРО СПІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

План

1. Договір про спільну діяльність.
2. Предмет договору про спільну діяльність.
3. Сторони в договорі про спільну діяльність.
4. Форма та зміст договору про спільну діяльність.
5. Права та обов'язки сторін у договорі про спільну діяльність.
6. Договір простого товариства.
7. Предмет договору простого товариства.
8. Сторони договору простого товариства.
9. Права та обов'язки учасників договору.
10. Порядок ведення спільних справ учасників простого товариства. Розподіл між учасниками прибутків, спільних витрат і збитків.
11. Припинення договору простого товариства.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте сферу застосування договорів про спільну діяльність.
2. Дайте визначення договору про спільну діяльність та назвіть його ознаки.
3. Що є предметом договору про спільну діяльність? Охарактеризуйте правову природу договору про спільну діяльність. Визначте сторони договору про спільну діяльність.
4. Які мають права суб'єкти договору про спільну діяльність?
5. Які обов'язки покладаються на сторони договору про спільну діяльність?
6. Проаналізуйте форму та зміст договору про спільну діяльність.
7. Дайте визначення поняття договору простого товариства.
8. Що є предметом договору простого товариства? Охарактеризуйте правову природу договору простого товариства.
9. Визначте сторони договору простого товариства.

10. Які мають права та обов'язки учасники договору?
11. Дайте визначення спільного майна учасників.
12. Як здійснюється ведення спільних справ учасників?
13. Яка відповідальність учасників за спільними зобов'язаннями?
14. Охарактеризуйте питання вкладів учасників простого товариства.
15. Який правовий режим спільного майна?
16. Як відбувається ведення спільних справ учасників простого товариства?
17. Назвіть підстави припинення договору простого товариства.

Тести

1. Договір про спільну діяльність за юридичною характеристикою є:

- а) консенсуальний, взаємний, безоплатний;
- б) реальний, взаємний, оплатний;
- в) консенсуальний, односторонній, безоплатний;
- г) реальний, взаємний, безоплатний.

2. Учасниками договору про спільну діяльність можуть бути:

- а) лише юридичні особи;
- б) фізичні особи;
- в) юридичні та фізичні особи;
- г) тільки іноземні інвестори.

3. Вклади учасників простого товариства за вартістю вважаються:

- а) рівними;
- б) пропорційними їх часткам у статутному капіталі простого товариства;
- в) рівними, якщо інше не впливає із договору простого товариства або фактичних обставин;
- г) рівними, якщо інше не встановлено у статуті простого товариства.

4. Якщо договір простого товариства не пов'язаний із здійсненням його учасниками підприємницької діяльності, кожний учасник відповідає за спільними договірними зобов'язаннями:

- а) солідарно усім своїм майном;
- б) частиною свого майна, визначеного у договорі простого товариства;
- в) усім своїм майном пропорційно вартості його вкладу у спільне майно;
- г) повним обсягом усім своїм майном.

5. Як відповідають учасники, якщо договір простого товариства пов'язаний із здійсненням його учасниками підприємницької діяльності:

- а) солідарно;
- б) частково – в межах свого вкладу;
- в) субсидіарно;
- г) частково – пропорційно до розміру своєї частки.

6. Договір про спільну діяльність є:

- а) двостороннім;
- б) багатостороннім;
- в) як двостороннім, так і багатостороннім;
- г) одностороннім.

7. У разі припинення договору учасник простого товариства, який вніс у спільну власність річ, визначену індивідуальними ознаками, має право на:

- а) виплати йому потрібної вартості речі;
- б) повернення йому цієї речі в судовому порядку за умови додержання інтересів інших учасників і кредиторів;
- в) відшкодування вартості речі;
- г) повернення йому цієї речі або заміни на іншу річ.

8. У якому разі може здійснюватися спільна діяльність:

- а) на основі злиття двох чи більше юридичних осіб в одну юридичну особу;
- б) на основі об'єднання вкладів учасників або без об'єднання вкладів;
- в) виключно на основі об'єднання вкладів учасників;
- г) виключно із створенням юридичної особи.

9. За договором простого товариства сторони (учасники) беруть зобов'язання:

- а) створити юридичну особу;
- б) координувати свої дії;
- в) діяти без одержання прибутку;
- г) об'єднати свої вклади та спільно діяти з метою одержання прибутку.

10. Як здійснюється користування спільним майном учасників простого товариства:

- а) за спільною згодою учасників;
- б) за рішенням більшості учасників;
- в) кожним учасником на власний розсуд;
- г) у порядку, що встановлюється учасником, частка якого перевищує 75 %.

11. У відносинах із третіми особами повноваження учасника простого товариства вчиняти правочини від імені всіх учасників посвідчується:

- а) розпискою;
- б) довіреністю, виданою йому іншими учасниками;
- в) довіреністю, виданою йому уповноваженим органом простого товариства;
- г) наказом керівника простого товариства.

12. У відносинах із третіми особами учасники простого товариства не можуть посилалися на обмеження прав учасника, який вчинив правочин, щодо ведення спільних справ учасників, крім випадків, коли вони доведуть, що на момент вчинення правочину третя особа:

- а) не могла усвідомлювати значення своїх дій;
- б) була необачною під час вибору контрагента;
- в) знала про наявність таких обмежень;
- г) допустила грубу необережність.

13. У чому полягає основна відмінність установчого договору від договору про сумісну діяльність:

- а) спільні дії засновників здійснюються саме з метою створення нової юридичної особи;
- б) дії учасників здійснюються без мети створення нової юридичної особи;
- в) в опосередкуванні не організації, а реалізації підприємницької діяльності;
- г) немає правильної відповіді.

14. Метою спільної діяльності може бути:

- а) інвестування;
- б) виконання робіт;
- в) вирішення питань, що стосуються спільних інтересів територіальних громад;
- г) усі відповіді правильні.

15. Як розподіляється прибуток, одержаний учасниками договору простого товариства в результаті їх спільної діяльності:

- а) пропорційно вартості вкладів учасників у спільне майно;
- б) відповідно до установчого договору, у якому визначаються частки його учасників;
- в) у загальному порядку, встановленому для юридичних осіб;
- г) немає правильної відповіді.

16. Договір простого товариства припиняється у разі:

- а) визнання учасника недієздатним;
- б) ліквідації юридичної особи – учасника договору простого товариства;
- в) відмови учасника від подальшої участі у договорі простого товариства;
- г) усі відповіді правильні.

17. З моменту припинення договору простого товариства його учасники:

- а) несуть солідарну відповідальність за невиконаними спільними зобов'язаннями щодо третіх осіб;
- б) несуть субсидіарну відповідальність за невиконаними спільними зобов'язаннями щодо третіх осіб;
- в) не несуть відповідальність перед третіми особами;
- г) зобов'язані відшкодувати збитки у судовому порядку за вимогою третіх осіб.

18. Що не є вкладом учасника:

- а) грошові кошти;
- б) професійні знання;
- в) ділові зв'язки;
- г) патент.

19. Вклади учасників вважаються:

- а) виключно рівними за вартістю;
- б) рівними за вартістю, якщо інше не впливає із договору простого товариства;
- в) різними за вартістю;
- г) різними за вартістю, якщо інше не впливає із фактичних обставин.

20. Обов'язки учасників щодо утримання спільного майна встановлюються:

- а) договором простого товариства;
- б) статутом;
- в) засновницьким договором;
- г) протоколом загальних зборів учасників.

Задачі

Задача 1

Підприємці Петровов, Бажанов та Жеков створили просте товариство з метою виготовлення меблів на продаж. Іванов вніс у спільну справу велике утеплене приміщення, професійні знання щодо дизайну меблів та ділові зв'язки з придбання матеріалів та фурнітури, Бажанова – інструменти, а Жеков – гроші, створивши тим самим первісний капітал. Петров, займаючись своїм особистим бізнесом, заборгував комерційному банку суму грошей у розмірі 250 000 грн. Банк у зв'язку з недостатністю у Петрова особистого майна для погашення боргу висунув вимогу про виділення частки боржника в спільному майні простого товариства з метою обігу на неї стягнення. Бажанов та Жеков відмовилися, оскільки це призвело б до ліквідації простого товариства.

1. Обґрунтуйте, чи правомірна вимога комерційного банку про виділення частки Петрова в спільному майні товариства.

2. Які дії має право вчиняти комерційний банк у випадку відмови Бажанова та Жекова від придбання частки Петрова?

3. Як вирішити ситуацію? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2

Лакомов, Васютін та АТ «Альфа» уклали договір про спільну діяльність, відповідно до якого вони повинні були створити підприємство з виробництва харчових продуктів. Умовами договору було передбачено, що кожний з учасників спільної діяльності зобов'язаний внести по 30 тис. грн у статутний фонд підприємства. Крім того, АТ «Альфа» зобов'язувалося здати в оренду підприємству приміщення площею 220 м². Договором передбачалося, що Лакомов за зобов'язаннями підприємства повинен нести відповідальність тільки сумою внесеного паю. Під час реєстрації статуту підприємства юрист міськради зазначив, що він не відповідає вимогам чинного законодавства, оскільки законодавством не передбачено внесення одним з учасників товариства суми внесеного паю.

Чи правильна думка юриста?

Задача 3

Товариство з обмеженою відповідальністю «Синергія» та державне підприємство «Макробуд» уклали договір про сумісну діяльність. Відповідно до умов договору вони повинні були побудувати житловий будинок для своїх робітників і для цього внести по 5 млн грн. Крім того, учасники, відповідно до умов договору, зобов'язані також нести додаткові витрати у рівних частинах. Але товариство в останній частині договору своїх зобов'язань не виконало.

Директор підприємства звернувся до юриста з питаннями: Чи можна розірвати договір? У яких розмірах буде розподілятися житло?

Задача 4

Фермери Овдієнко, Чорний та Огієнко уклали між собою договір простого товариства, за яким у сільгосппідприємства «Нива» взяли на відгодовування 200 телят з умовою забезпечити їх загальну вагу до 1 жовтня поточного року не менше 500 центнерів, а СП «Авангард» зобов'язалося надавати фермерам необхідні корми, а для випасу – пасовище з багаторічними травами. Отриманий прибуток планувалось розподілити так: 50 відсотків СП, а інше – фермерам.

У результаті посушливого літа трава вигоріла і запланованої ваги телят не вдалося досягти. За рішенням фермерів вони придбали висівки та додавали в корм телятам.

У період виконання договору Огієнко поламав ногу і впродовж двох місяців не брав участі у спільних справах фермерів. Замість нього телят випасав його малолітній син. Прибуток від продажу вирощеної великої рогатої худоби становив 280 тис. грн. З них СП «Авангард» передало 100 тис. грн фермерам, інші залишило у себе з причини, що домовлена вага не була досягнута. Фермери заявили вимогу про рівний поділ виторгу. На обґрунтування свого позову вони посилались на те, що надане пасовище не відповідало встановленим вимогам (трава вигоріла) через спекотне літо і телята просто не могли набрати потрібної ваги. Крім того, вони додатково витратились на придбання висівок та меляси. На їх думку, прибуток повинен ділитися відповідно до умов договору.

Крім того, СП «Нива» реалізувало не всіх телят, а частину з них залишило для забезпечення відтворення та збільшення свого продуктивного стада.

Одночасно спір виник між товаришами. Овдієнко, який організовував усю справу, взяв собі 350 тис. грн. Чорний віддав 200 тис. грн., а Огієнко – інші 30 тис. грн. Останній вважав такий поділ несправедливим, оскільки він зламав ногу під час випасу телят (виробнича травма), і до того ж, його заміняв син та інші члени сім'ї.

Як необхідно вирішити спір?

Задача 5

2017 р. Ярова отримала в садовому товаристві земельну ділянку площею 0,15 га і звернулася до своєї тітки з проханням про допомогу в освоєнні цієї ділянки. Вони уклали між собою договір про спільну діяльність з експлуатації ділянки та будівництва садового будинку, за яким усі витрати на будівництво, рекультивування землі, придбання посадкового матеріалу, сплату членських та цільових внесків ділили порівну.

Упродовж кількох років домовленість виконувалась, і між Яровою та тіткою не виникало спорів. Проте 2019 р. вони посварились, і Ярова заборонила сестрі користуватися ділянкою. Тітка на обґрунтування своєї правоти доводила, що після того, як Ярова отримала ділянку, вона її передала тітці, яка як інвалід-пенсіонер у весняно-літній сезон постійно проживала там, освоювала земельну ділянку: висаджувала сад, будувала садовий будинок, вирощувала фрукти та овочі, якими забезпечувала і свої потреби, і потреби сім'ї Ярової.

Ярова подала позовну заяву до суду з вимогою про заборону тітці користуватися земельною ділянкою, а тітка – зустрічний позов про стягнення з неї 90 відсотків вартості будинку й насаджень, оскільки вона сама здебільшого фінансувала будівництво, зводила будинок своєю власною працею та самостійно вирощувала врожай.

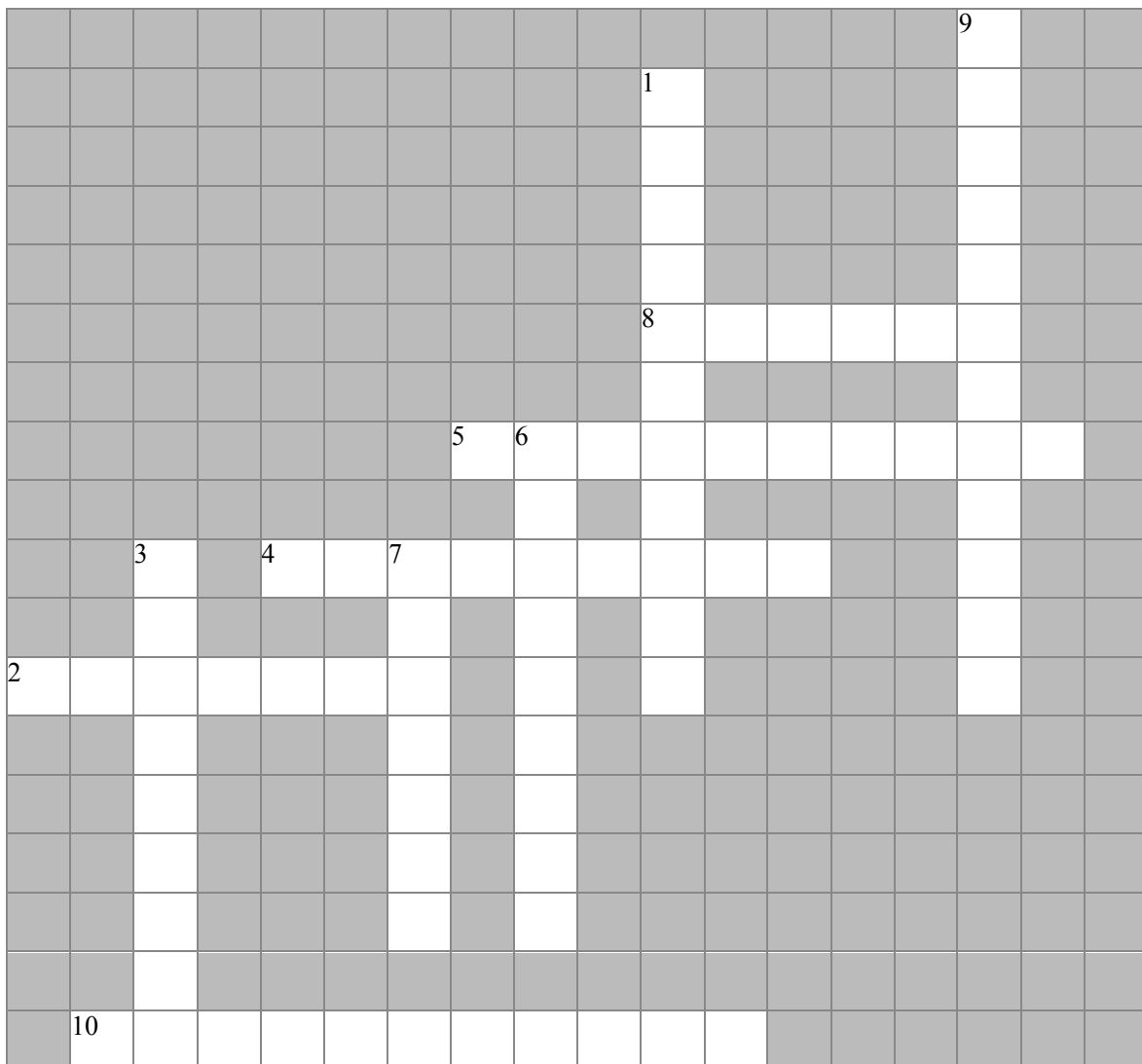
Вирішіть ситуацію, що виникла. Яке рішення повинен винести суд?

Задача 6

Громадяни Петров, Сивий та Борисенко уклали договір про спільну діяльність, згідно з яким вони беруть участь у будівництві багатоквартирного будинку коштами у рівних частинах. Договором було також передбачено, що після закінчення будівництва кожний з них володітиме в рівних частинах офісним приміщенням. Після введення житлового будинку в експлуатацію гр. П. вимагав збільшення частки спільної власності, оскільки він витратив значно більше коштів, ніж інші. Гр. Борисенко подарував свою частку гр. Сивому, вважаючи, що, оскільки в договорі нічого не йшлося про згоду інших відносно відчуження, він має право це зробити.

Розгляньте обставини справи і дайте юридичну консультацію.

Кросворд

Питання

1. Договір про спільну діяльність є консенсуальним, взаємним та...
2. За договором простого товариства сторони беруть зобов'язання об'єднання своїх...
3. Як відповідають учасники, якщо договір простого товариства пов'язаний із здійсненням його учасниками підприємницької діяльності?
4. Обов'язки учасників щодо ... спільного майна встановлюються договором.
5. За спільною згодою учасників ... здійснюється користування їх спільним майном.
6. У відносинах із третіми особами учасники не можуть посилатися на ... прав учасника, який вчинив правочин, щодо ведення спільних справ учасників.
7. Якщо інше не впливає із договору простого товариства, вклади учасників вважаються...
8. Що не є вкладом учасника?
9. Метою спільної діяльності може бути...
10. У відносинах із третіми особами чим посвідчується повноваження учасника вчиняти правочини від імені всіх учасників?

Творчі завдання

- 1. Напишіть реферат на одну із запропонованих тем:**
 - «Форма та умови договору про спільну діяльність»;
 - «Засновницький договір та договір про спільну підприємницьку діяльність»;
 - «Засновницький договір про створення юридичної особи».
- 2. Напишіть доповідь на одну із запропонованих тем:**
 - «Вклади учасників»;
 - «Спільне майно учасників»;
 - «Ведення спільних справ учасників».
- 3. Складіть схему на тему «Припинення договору простого товариства».**

4. Наведіть та обґрунтуйте свої пропозиції щодо удосконалення договору про спільну діяльність.

5. Підготуйте презентацію на тему «Відповідальність учасників за спільними зобов'язаннями».

6. Випишіть у робочий зошит та проаналізуйте основні характерні риси договору про спільну діяльність та наведіть приклади щодо кожної з них.

7. Складіть порівняльну характеристику договору про спільну діяльність та договору простого товариства.

8. Охарактеризуйте особливості договору простого товариства.

9. Випишіть у робочий зошит ознаки договору простого товариства.

10. Складіть кросворд до цієї теми на 15 слів.

11. Складіть розширений план-конспект до цієї тем.

12. Складіть термінологічний словник до теми.

13. Складіть проєкт договору про спільну діяльність та договору простого товариства.

14. Складіть термінологічний словник до теми.

Словник юридичних термінів

Відмова учасника від подальшої участі в договорі простого товариства та розірвання договору – це його заява про відмову від подальшої участі у безстроковому договорі простого товариства, яку він має подати не пізніше ніж за три місяці до виходу з договору.

Види спільної діяльності – це основі об'єднання вкладів учасників (просте товариство) або без об'єднання вкладів учасників.

Вклади учасників простого товариства – це все те, що він вносить у спільну діяльність (спільне майно), зокрема грошові кошти, інше майно, професійні та інші знання, навички та вміння, а також ділова репутація та ділові зв'язки.

Договір про спільну діяльність – це угода, за якою сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить законові.

Договір простого товариства – це угода, за якою сторони (учасники) беруть зобов'язання об'єднати свої вклади та спільно діяти з метою одержання прибутку або досягнення іншої мети.

Право учасника договору простого товариства на інформацію – це право учасника договору простого товариства на ознайомлювання з усіма документами щодо ведення спільних справ учасників, а відмова від цього права або його обмеження, зокрема за погодженням учасників, є нікчемною.

Просте товариство – договірне об'єднання фізичних та/або юридичних осіб, які зобов'язуються об'єднати свої вклади та спільно діяти з метою одержання прибутку або досягнення іншої мети.

Спільна діяльність – господарська діяльність зі створенням або без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

Спільне майно учасників простого товариства – це внесене учасниками майно, яким вони володіли на праві власності, а також вироблена у результаті спільної діяльності продукція та одержані від такої діяльності плоди і доходи є спільною частковою власністю учасників, якщо інше не встановлено договором простого товариства або законом.

Умови договору про спільну діяльність – це координація спільних дій учасників або ведення їхніх спільних справ, правовий статус виділеного для спільної діяльності майна, покриття витрат та збитків учасників, їх участь у результатах спільних дій та інші умови визначаються за домовленістю сторін, якщо інше не встановлено законом про окремі види спільної діяльності.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.09.2022).
2. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.09.2022).
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (у редакції від 08.12.2016). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.09.2022).

Допоміжна література

1. Бичкова С. С. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. 2-ге вид., змін. та допов. К.: КНТ, 2016. 498 с.
2. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві (заг. положення): навч. посіб. / Т. В. Боднар. К.: Юстініан, 2016. 280 с.
3. Бородовський С. Деякі питання укладання, зміни і розірвання договору в цивільному праві України. *Юридична Україна*. 2017. № 1. С. 23–26.
4. Герасимчук О. Система цивільно-правових договорів: стан і перспективи розвитку. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 2. С. 67–72.
5. Жилінкова І. В. Договірне право: конспект лекцій / І. В. Жилінкова, В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за ред. І. В. Жилінкової, В. І. Борисової. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2015. 116 с.
6. Юркевич Ю. М. Поняття та ознаки договору про спільну діяльність. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Випуск 34. С. 129–133.

7. Юркевич Ю. М. Припинення договору простого товариства. *Право і суспільство*. 2015. № 6-2. С. 83–88.

8. Юркевич Ю. М. Форма договорів про створення об'єднань фізичних та юридичних осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 1. С. 50–52.

9. Жорнокуй Ю. М. Про співвідношення понять «засновницький договір» і «договір про створення (заснування) корпорації». *Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин*. 2017. С. 24–26.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Поняття, предмет та метод договірного права.
2. Принципи договірного права та їх закріплення у чинному законодавстві.
3. Система договірного права та характеристика його основних інститутів (складових).
4. Джерела договірного права України.
5. Поняття зобов'язання і договору, їх співвідношення.
6. Класифікація договорів.
7. Форма договору та наслідки недотримання форми договору.
8. Порядок укладення договорів.
9. Зміст договору.
10. Підстави та наслідки визнання договорів недійсними і неукладеними.
11. Підстави та порядок внесення змін до договору.
12. Порядок та підстави розірвання договору за законодавством України.
13. Поняття виконання договірних зобов'язань та порядок виконання умов договору.
14. Заміна осіб у договірному зобов'язанні. Випадки обмеження зміни осіб.
15. Підстави та порядок припинення договірних зобов'язань.
16. Загальна характеристика способів забезпечення виконання договірних зобов'язань.
17. Неустойка як спосіб забезпечення виконання договірного зобов'язання.
18. Поручка та гарантія як способи забезпечення виконання договірного зобов'язання.
19. Завдаток як спосіб забезпечення виконання договірного зобов'язання.
20. Застава як спосіб забезпечення виконання договірного зобов'язання.
21. Притримання майна боржника як спосіб забезпечення виконання договірного зобов'язання.

22. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань.
23. Відшкодування збитків у разі порушення договірних зобов'язань. Співвідношення відшкодування збитків та неустойки.
24. Порядок стягнення неустойки в разі порушення умов договору.
25. Загальна характеристика договору купівлі-продажу та його види.
26. Загальна характеристика договору роздрібної купівлі-продажу.
27. Поняття та ознаки купівлі-продажу.
28. Договір поставки, його сторони та істотні умови.
29. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
30. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
31. Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів «ІНКОТЕРМС».
32. Договір міни: поняття та особливості.
33. Договір безоплатної передачі (дарування).
34. Особливості укладання договору купівлі-продажу в процесі приватизації та його зміст.
35. Поняття, предмет та зміст договору найму (оренди).
36. Загальна характеристика прав та обов'язків сторін за договором оренди.
37. Порядок визначення розміру орендної плати та порядок внесення плати за користування орендованим майном.
38. Договір оренди будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) житла.
39. Особливості використання предмета оренди, зміна порядку використання орендованого майна.
40. Підстави для відмови від договору оренди та розірвання договору оренди.
41. Види договорів найму (оренди). Поняття договору прокату та особливості правового регулювання.
42. Особливості оренди державного і комунального майна.
43. Договір лізингу, істотні умови договору лізингу та його види.

44. Особливості договору фінансового лізингу.
45. Концесійний договір: поняття, сторони, істотні умови та їх види.
46. Поняття та види договорів про виконання робіт.
47. Загальна характеристика договору підряду, порядок його укладення, зміни та припинення.
48. Особливості договору підряду на капітальне будівництво.
49. Правове становище замовника, підрядника і субпідрядника. Передання результату робіт.
50. Істотні умови договору будівельного підряду.
51. Особливості договору підряду на проєктні та пошукові роботи.
52. Загальна характеристики договорів про надання послуг. Відмежування договорів про надання послуг від договорів про виконання робіт.
53. Поняття та зміст договору доручення.
54. Особливості договору комісії за законодавством України.
55. Договір зберігання, його істотні умови та форма.
56. Спеціальні види зберігання: зберігання речей у готелях, камерах схову, охорона майна державними організаціями, нотаріусом тощо.
57. Особливості зберігання на товарному складі.
58. Договір страхування та його види.
59. Транспортні договори та їх види.
60. Поняття і види договору перевезення вантажів.
61. Істотні умови договору перевезення вантажів. Перевізні документи та їх види.
62. Договір перевезення пасажирів і багажу.
63. Договір транспортної експедиції, сторони та істотні умови.
64. Порядок виконання договору перевезення.
65. Поняття та загальна характеристика договору позики.
66. Договір позики та кредитний договір: порівняльна характеристика.
67. Поняття та істотні умови кредитного договору.

68. Права та обов'язки сторін кредитного договору. Способи забезпечення виконання кредитних зобов'язань.

69. Договір банківського рахунку.

70. Права та обов'язки сторін за договором банківського вкладу.

71. Договори про спільну діяльність.

72. Поняття договору простого товариства. Засновницький договір про створення юридичної особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к /96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: www.rada.gov.ua. (дата звернення: 15.09.2022).

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 20.09.2022).

3. Про автомобільний транспорт: Закон України від 05.04.2001 № 2344-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14> (дата звернення: 15.06.2020).

4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 15.06.2020).

5. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. Дата оновлення: 23.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15> (дата звернення: 20.09.2020).

6. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 3161-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/card2#Card> (дата звернення: 01.09.2022).

7. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15/card2#Card> (дата звернення: 15.09.2022).

8. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19/card2#Card> (дата звернення: 15.09.2022).

9. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734. Дата оновлення: 29.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19/card2#Card> (дата звернення: 15.09.2022).

10. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14/card2#Card> (дата звернення: 14.09.2022).

11. Про ціни та ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 № 5007-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 19–20. Ст. 190.

12. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16 грудня 1997 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.09.2022).

13. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 09.02.2001 № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/card6/sp:max50:nav7:font2#Public> (дата звернення: 10.09.2022).

14. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1998 (17 листопада). № 46. Ст. 280.

15. Про страхування: Закон України від 4 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 7. Ст. 78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.09.2022).

16. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 51. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80/card2/sp:max50:nav7:font2#Card> (дата звернення: 15.09.2022).

Допоміжний

17. Бервено С. М. Проблеми договірного права України: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006. 392 с.

18. Безклубий І. А. Банківські правочини: цивільно-правові проблеми: монографія. Київ: Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2005. 378 с.

19. Бесянєвич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

20. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань в цивільному праві: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 272 с.

21. Білошкурська З. П., Поліщук О. А. Господарсько-правова відповідальність за невиконання чи неналежне виконання договірних зобов'язань. 2021. С. 126–142. URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/97/12.pdf>

22. Дзера О. В. Договірне право (Загальна частина): навч. посіб. Київ: Юринком Інтер, 2018. 350 с.

23. Тетарчук І. В. Договірне право: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: ЦУЛ, 2020. 260 с.

24. Кульчій О. О. Договірне право: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення навчальної дисципліни підготовки бакалавра спеціальності 081 «Право» ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ». 2015. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/lic2016bac/dr_03.pdf (дата звернення: 21.09.2022).

25. Договірне право: конспект лекцій / І. В. Жилінкова, В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за ред. І. В. Жилінкової, В. І. Борисової. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2008. 116 с.

26. Договір як універсальна правова конструкція: монографія / А. П. Гетьман та ін.; за ред. А. П. Гетьман, В. І. Борисова / Нац. університет «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х.: Право, 2012. 432 с.

27. Дзера О. В. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / за ред. О. В. Дзери. Київ: Юринком Інтер, 2009. 1 200 с.

28. Чернооченко С. І. Договірне право України у схемах і таблицях / ред. С. І. Чернооченко. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 504 с.

29. Смірнов Г. Правове регулювання захисту корпоративних прав: порівняльно-правовий аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 60–65.

30. Окремі види договорів у сучасному законодавстві України: монографія колективна / за заг. ред. О. С. Кізлової, О. С. Кужко, Л. В. Діденко. Одеса: Айс-Принт, 2017. С. 135.

31. Крупчан О. Д. Договірне регулювання приватно-правових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: монографія / за заг. ред. академіка НАПрН України О. Д. Крупчана; наук. ред. А. Б. Гриняк. Київ, 2017. 334 с.

32. Стахира Г. М., Калаур І. Р. Відповідальність сторін за порушення договірних зобов'язань з постачання цифрового контенту. *Право України*. № 2. С. 77–90.

33. Жилінкова О. В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 280 с.

34. Федорченко Н. В. Договірні зобов'язання з надання послуг: проблеми теорії і практики: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2015. 328 с.

35. Пожоджук Р. В. Специфіка укладення договору постачання електричної енергії через приєднану мережу з побутовим споживачем. *Юридична Україна*. 2015. № 4–5. С. 84–87.

36. Пожоджук Р. В. Поняття та правова природа договору постачання електричної енергії через приєднану мережу як споживчого договору. *Приватне право і підприємництво*. 2015. № 14. С. 119–122.

37. Коптєв Д. О. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. *EDITORIAL BOARD*. 2022. 179–182.

38. Перчеклій І. М. Посвідчення договорів міни нерухомого та рухомого майна. *Часопис цивілістики*, 2017. № 24. С. 41–46.

39. Гоменюк І. Р. Особливості договору міни як підстава виникнення та припинення корпоративних прав. *Упорядник*. 2020. С. 47–50.

40. Анатійчук В. В. Відмежування договору купівлі-продажу майнових прав від суміжних правових конструкцій. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. 2018. Випуск 51, том 1. С. 71–77.

41. Івашова І. П. Особливості правового регулювання договору довічного утримання (догляду). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2017. № 26. С. 62–64.

42. Ткаченко М. Істотні умови договору довічного утримання. *Юридичний вісник*. 2017. № 1. С. 265–273.

43. Ткаченко М. Поняття та сутність договору довічного утримання. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2017. № 25(3). С. 76–79.

44. Ткаченко М. Припинення договору довічного утримання в цивільному праві зарубіжних країн. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 34–38.

45. Ющенко М. С., Кочина О. С. Проблемні питання договору дарування на майбутнє. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. С. 178–182.

46. Петак Н. Б. Договір дарування: відмежування його від інших цивільно-правових договорів. 2019. С. 173–175. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36773/1/173.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

47. Кулик М. Р., Барчук А. В. Форма договору дарування. *Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах ближнього зарубіжжя*: матеріали Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Львів, 28 грудня 2020 року: тези доповідей / відп. ред. П. О. Куцик. Львів: Львівський торговельно-економічний університет, 2020. 232, [104–107] с.

48. Швидка В. Г. Істотні умови договору найму (оренди) житла. *Часопис цивілістики*. 2017. № 24. С. 47–51.

49. Лавриненко М. Я. Істотні умови договору найму (оренди) земель сільськогосподарського призначення у цивільному праві України, Франції та ФРН. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 92–101.

50. Тиндик М. Плата за прокат як істотна умова договору прокату транспортного засобу. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 17. С. 240–247.

51. Надьон В. В. Цивільно-правовий аспект розмежування договору позички від інших видів договорів (позика, дарування, найм транспортного засобу, житла, договір прокату, комерційної концесії). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 64–70.

52. Тиндик М. П. Зміст обов'язку наймодавця з передання транспортного засобу за договором прокату. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 53–58.

53. Обіход О. М. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди за цивільним законодавством України. *Часопис цивілістики*. 2017. № 24. С. 20–26.

54. Обіход О. М. Предмет договору найму будівлі або іншої капітальної споруди. *Часопис цивілістики*. 2017. № 25. С. 23–29.

55. Обіход О. М. Проблематика визначення істотних умов договору найму будівлі або іншої капітальної споруди. *Часопис цивілістики*. 2018. № 28. С. 64–69.

56. Писарева Е. А., Драч Д. Л. Перспективи впровадження смарт-договору найму (оренди) транспортного засобу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 4. С. 71–74.

57. Карпенко Р. В., Бакай І. П., Риженко Д. В. Сутність договору лізингу як різновиду договору найму. *Право і суспільство. Сер. Цивільне право і цивільний процес*. 2020. № 6. С. 30–38.

58. Ігнатюк Ю. О. Правова природа договору лізингу та його особливості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. № 64. С. 118–122.

59. Лукасевич-Крутник І. С. Розмежування договорів з надання транспортних послуг та договорів підяду. *Часопис цивілістики*. 2018. № 30. С. 32–37.

60. Лукасевич-Крутник І. С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: 12.00.03. Тернопіль, 2019. 484 с.

61. Лукасевич-Крутник І. С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль, 2019. 474 с.

62. Лукасевич-Крутник І. С. Порухення договірних зобов'язань з надання транспортних послуг: поняття та види. *Право України*. 2019. № 1. С. 278–294.

63. Лукасевич-Крутник І. С. Одержувач вантажу як учасник договірних відносин з надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 8–13.

64. Лукасевич-Крутник І. С. Одностороння відмова від договору перевезення як наслідок порушення договірних умов. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 30–35.

65. Кучаковська Н. Правове регулювання договору підряду на капітальне будівництво: окремі аспекти. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 58–62.

66. Яновицька Г. Б. Споживчий характер підрядних договорів. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 122–128.

67. Вавженчук С. Істотні умови договору будівельного підряду. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 9–13.

68. Шаповалова О. В. Договір підряду на капітальне будівництво як правова форма господарських зв'язків. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2018. № 1 (35). С. 17–23.

69. Недошовенко А. О. Договір будівельного підряду та договір підряду на капітальне будівництво: порівняльна характеристика та особливості правового регулювання. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 1. С. 394–399.

70. Диба О. В. Договір підряду на проведення проектних робіт за цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018. 210 с.

71. Гуцуляк В. К. Договір підряду на проведення пошукових робіт за цивільним законодавством України: монографія. Київ, 2017. С. 204, 206, 213–214.

72. Гуцуляк В. К. Умови договору підряду на проведення пошукових робіт. *Приватне право і підприємництво*. 2018. № 18. С. 125–129.

73. Гриняк А. Б. Систематизація та характеристика договорів підряду: окремі питання оновлення глави 61 Цивільного кодексу України. *Нове українське право*. 2021. № 1. С. 14–21.

74. Денисенко Р. Щодо службових об'єктів інтелектуальної власності, створюваних у процесі виконання договорів на проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 1. С. 15–26.

75. Миропольський В. В., Карпенко Р. В. Відмінність договору перевезення від договору транспортної експедиції. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 54–56.

76. Уразова Н. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності авіаперевізника за порушення умов договору перевезення пасажирів та багажу. *Проблеми законності*. 2017. № 136. С. 32–39.

77. Гришко У. Договір перевезення вантажу автомобільним транспортом: особливості й істотні умови. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. № 33(5). С. 118–121.

78. Довгуша М. П. Щодо самотійності договору транспортного експедирування. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1. С. 58–69.

79. Яновицька А. В. Правова природа договору транспортного експедирування. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2018. № 3 (39). С. 176–179.

80. Миропольський В. В., Карпенко Р. В. Відмінність договору перевезення від договору транспортної експедиції. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 54–56.

81. Заїка Ю. О. Договір охорони в системі цивільних договорів. *Приватне право і підприємництво*. 2018. № 18. С. 134–138.

82. Сєрая А. К. До питання співвідношення довіреності і договору доручення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 33–37.

83. Грибачова І. П. Порівняльна характеристика договору комісії з агентським договором та договором доручення. *The 5th International scientific and practical conference “World science: problems, prospects and innovations”* (January 27–29, 2021). Perfect Publishing, Toronto, Canada, 2021. 1 300, [434] с.

84. Ключєва Є. М., Ленєв В. В. Договір комісії: правова регламентація. *DICTUM FACTUM*. 2019. № 3 (5). С. 8–10.

85. Опришко М. Проблеми захисту прав сторін договору позики, пов'язані з недоліками його оформлення. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2020. № 70. С. 160–169.

86. Можчіль А. А. Порівняльна характеристика кредитного договору та договору позики. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*. 2018. № 9 (3) С. 39–42.

87. Кудрявцев В. Страхування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 29–33.

88. Потапенко А. Ю., Лучик Д. В. Правова природа договору банківського вкладу. *Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах ближнього зарубіжжя*: матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Львів, 28 грудня 2021 року: тези доповідей / відп. ред. П. О. Куцик. Львів, 2021. № 3 С. 248–250.

89. Носа І. Ю., Скрипник В. Л. Юридична характеристика договору банківського вкладу (депозиту). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 61–65.

90. Обривкіна О. М., Браславець І. В. Договір факторингу: українські реалії та зарубіжний досвід. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 12. С. 70–76.

91. Іваницький А. В. Співвідношення договору факторингу з окремими видами договорів в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. С. 45–49.

92. Жорнокуй Ю. М. Про співвідношення понять «засновницький договір» і «договір про створення (заснування) корпорації». *Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин*. 2017. С. 24–26.

93. Амеліна А. С. Особливості договорів про надання фінансових послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 51–54.

94. Амеліна А. С. Припинення договорів про надання фінансових послуг. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 134–138.

95. Амеліна А. С., Давиденко О. В. Кредитний договір. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 84–87.

Інформаційні ресурси інтернет

96. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>

97. Офіційний сайт Офісу Генерального прокуратора України. URL: <http://www.gp.gov.ua/>

98. Єдиний державний реєстр судових рішень України. URL: www.reyestr.court.gov.ua/

99. Офіційний сайт Верховного Суду. URL: <http://www.supreme.court.gov.ua>

100. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

101. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>

102. Інформаційно-пошукова системи по законодавству «Ліга». URL: <http://www.liga.kiev.ua/>

103. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

104. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.catalogue.nplu.org>

Міжнародні джерела

105. Акти *acquis communautaire*, перекладені на українську мову 04.04.2016. Регламент (ЄС) № 864/2007/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про право, що застосовується до недоговірних зобов'язань ("Рим II")». URL: <http://old.minjust.gov.ua/45881> (дата звернення: 28.09.2020).

106. European Commission. Eurostat. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/portal/page/portal/eurostat/home>

107. EUR-Lex Access to European Union law. URL: <http://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties.html>

108. Principles of European Contract Law / Parts I and II / Editors: Lando O., Beale H. – The Hague; London; Boston: Kluwer Law, 2000.

109. Towards a European Civil Code. Third Fully Revised and Expanded Edition (Kluwer Law International, 2004), p. 581.

110. Ole Lando, Hugh Beale. Principles of European Contract Law. Part I and II. London: Kluwer Law International, 2002. 201 p.

111. The Principles of European Contract Law. (Parts I, II, and III) II. URL: <http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002>

112. Ulrich Drobnig. General Principles of European Contract Law II. URL: www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/drobnig.html

113. Ulrich G. Schroeter. Freedom of contract: Comparison between provisions of the CISG (Article 6) and counterpart provisions of the Principles of European Contract Law II. URL: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schroeter2.html>

Навчальне видання

Амеліна Анна Сергіївна

ДОГОВІРНЕ ПРАВО

Практикум

Відповідальний за випуск

А. В. Лавренюк

Відповідальний редактор

М. М. Грабарчук

Редактори

О. В. Данильчик,

Л. Б. Дьомена

Форматування та

Комп'ютерна верстка

Д. П. Завальницька

Здано до друку 12.12.2022. Формат 60×84/14

Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman»

Ум. друк. арк. 14.09

Наклад 300 прим. Замовлення № 1024

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром

«Державний податковий університет»

Державного податкового університету

08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область,

Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи

до державного реєстру видавців, виготовлювачів і

розповсюджувачів видавничої продукції

Серія ДК № 7669 від 20.09.2022